

ศึกษาบทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตน
มหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)

พระสันติ สนธิธมโม (จุมสะหวัด)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ศึกษาบทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตน
มหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)

พระสันติ สนธิธมโม (จุมสะหวัด)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

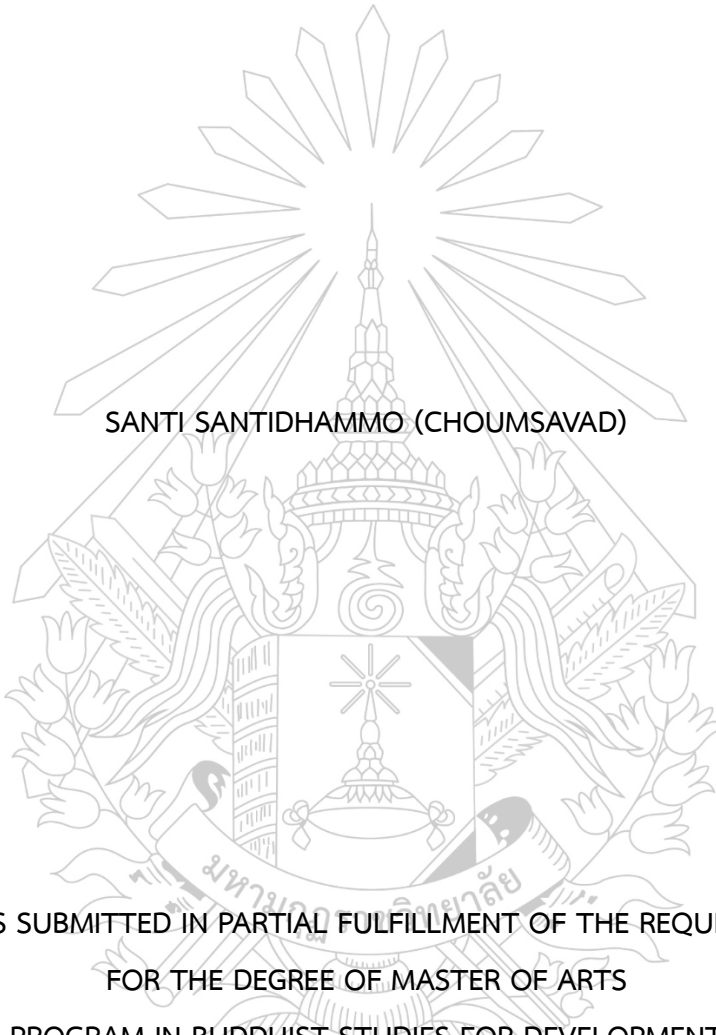
สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2568

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

THE ROLE OF PHRA YOTKEO MAHASANGHA SUDHAMMADHIPATI
RATANA MAHASANGHAPAMOKKHA (MAHA NGON DAMRONGBOUN)
ACCORDING TO THE LAO SANGHA CONSTITUTION

SANTI SANTIDHAMMO (CHOUMSAVAD)

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
PROGRAM IN BUDDHIST STUDIES FOR DEVELOPMENT
FACULTY OF RELIGION AND PHILOSOPHY
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2025

COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ศึกษาบทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุวรร
	มาธิบัติรัตน มหาสังฆปาโมกข์ (มหาจน ดำรงบุญ)
ชื่อนักศึกษา	พระสันติ สนธิธมโม (จุมสะหวัด)
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	พุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา
ปีพุทธศักราช	2568
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	พระครูวุฒิธรรมสาร , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา

(พระอุดมวิจิตรเมธี, ดร.)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์:

ประธานกรรมการ

(พระราชสุทิวาวิจิตรเมธี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(พระครูวุฒิธรรมสาร , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนกร ชูสุขเสริม)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ศึกษาบทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบ ติรัตน์ มหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)
ชื่อนักศึกษา	พระสันติ สนธิธมโม (จุมสะหวัด)
ชื่อปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	พุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา
ปีพุทธศักราช	2568
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	พระครูอุทัยธรรมสาร , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ตามธรรมเนียมสงฆ์ลาว 2) เพื่อศึกษาบทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบติรัตน์มหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) 3) เพื่อวิเคราะห์บทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบติรัตน์มหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเอกสารต่าง ๆ มีวิธีการดำเนินการวิจัย คือ ศึกษาข้อมูลจากธรรมเนียมสงฆ์ลาว พระไตรปิฎก หนังสือ งานวิจัย บทความ วารสาร และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า :

- 1) บทบาทของธรรมเนียมสงฆ์ลาวได้กำหนดภารกิจหลักของพระสงฆ์ไว้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครองสงฆ์ ด้านการศึกษาสงฆ์ ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน ด้านสาธารณูปการ และด้านการต่างประเทศ และ 1 ห้องการบริหารงาน (สำนักงาน)
- 2) บทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบติรัตน์มหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) อดีตประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว รูปที่ 5 อดีตประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต และอดีตเจ้าอาวาสวัดใหญ่ไชยมุขาราม นครไกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต ได้แสดงบทบาทสำคัญในทุกด้านตามที่กำหนดไว้ในธรรมเนียมสงฆ์ลาว โดยมีบทบาทโดดเด่นในการบูรณาการระหว่างพระธรรมวินัยกับธรรมเนียมสงฆ์ลาว การปฏิรูประบบการศึกษาสงฆ์ การประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน การพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อประโยชน์ของชุมชน และการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ
- 3) ผลวิเคราะห์บทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบติรัตน์มหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้แก่ บทบาทด้านการปกครองสงฆ์ บทบาทด้านการศึกษาสงฆ์ บทบาทด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน บทบาทด้านสาธารณูปการ และบทบาทด้านการ

ต่างประเทศ ท่านเป็นแบบอย่างของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดและมี
บทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมเพื่อประโยชน์และความสุขแก่มหาชน

คำสำคัญ: ธรรมนูญสงฆ์ลาว, พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์, บทบาท
พระสงฆ์

ABSTRACT

Thesis Topic	THE ROLE OF PHRA YOTKEO MAHASANGHA SUDHAMMADHIPATI RATANA MAHASANGHAPAMOKKHA (MAHA NGON DAMRONGBOUN) ACCORDING TO THE LAO SANGHA CONSTITUTION
Student's Name	Santi Santidhammo (Choumsavad)
Degree Sought	Master of Arts
Program	Buddhist Studies for Development
Anno Domini	2025
Advisor	Phrakhruwuddhidhammasara , Assistant Professor Dr.

This research aimed to: 1) study the role of Buddhist monks as defined by the Lao Sangha Constitution; 2) investigate the role of Phra Yotkeo Mahasangha Sudhammadhipati Ratana Mahasanghapamokkha (Maha Ngon Damrongboun); and 3) analyze the role of Phra Yotkeo Mahasangha Sudhammadhipati Ratana Mahasanghapamokkha (Maha Ngon Damrongboun) about the Lao Sangha Constitution. This qualitative study employed documentary research, gathering data from the Lao Sangha Constitution, Tipitaka, books, research papers, articles, journals, and other relevant research documents.

The research revealed the following:

1) The Lao Sangha Constitution outlines five primary missions for Buddhist monks: monastic administration, education, dissemination of ethics and meditation practice, public welfare, and international relations, in addition to one administrative office.

2) Phra Yotkeo Mahasangha Sudhammadhipati Ratana Mahasanghapamokkha (Maha Ngon Damrongboun), the 5th former President of the Central Buddhist Fellowship Organization of Lao PDR, former President of the Lao Buddhist Fellowship Organization in Savannakhet Province, and former abbot of Wat Yai Chaiyaphumarama in Kaisone Phomvihane City, Savannakhet Province, played a significant role in all areas prescribed by the Lao Sangha Constitution. His prominent contributions included integrating the Dhamma-Vinaya with the Lao Sangha

Constitution, reforming the monastic education system, applying Buddhist principles to contemporary social contexts, developing public infrastructure for community benefit, and fostering strong relationships with international Buddhist organizations.

3) The analysis of Phra Yotkeo Mahasangha Sudhammadhipati Ratana Mahasanghapamokkha (Maha Ngon Damrongboun)'s role encompassed: monastic administration, monastic education, dissemination of ethics, meditation practice, public welfare, and international relations. He served as an exemplary monk, strictly adhering to the Dhamma-Vinaya and making significant contributions to social development for the well-being and happiness of the public.

Keywords: Lao Sangha Constitution, Phra Yotkeo Mahasangha Sudhammadhipati Ratana Mahasanghapamokkha (Maha Ngon Damrongboun), Roles of Monks

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายฝ่ายที่ช่วยเหลือ ผู้วิจัย ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทางพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา ในระดับปริญญาโท

ขอกราบขอบพระคุณท่านอธิการบดี รองอธิการบดี คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา และบุคลากรทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการศึกษาตลอดหลักสูตร ขอขอบคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาทุกท่าน ที่กรุณาอบรมสั่งสอนให้ความรู้ ตลอดจนให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข และให้คำแนะนำ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วง ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับความรู้ที่ถูกต้องของเนื้อหาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอขอบพระคุณ พระครูวุฒิจริยธรรมสาร, ผศ.ดร. ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ทั้งกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทาง ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสานทุกท่าน ที่ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับขั้นตอนการศึกษาตลอดหลักสูตรด้วยดีเสมอมา ตลอดจนเพื่อนนักศึกษาระดับปริญญาโท มารดา บิดา และญาติมิตรทุกท่าน ที่คอยเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัย

คุณงามความดีและประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอใช้เป็นเครื่องสักการบูชาคุณพระรัตนตรัย พระคุณของมารดา บิดา ครูอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ อันมีคุณค่ายิ่ง และขอแผ่คุณความดีนี้ให้แก่เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทุกหมู่ทุกนาม พร้อมทั้งเจ้ากรรมนายเวรในทุภพทุกชาติด้วยเทอญ

พระสันติ สนธิธมโม (จุมสะหวัด)

สารบัญ

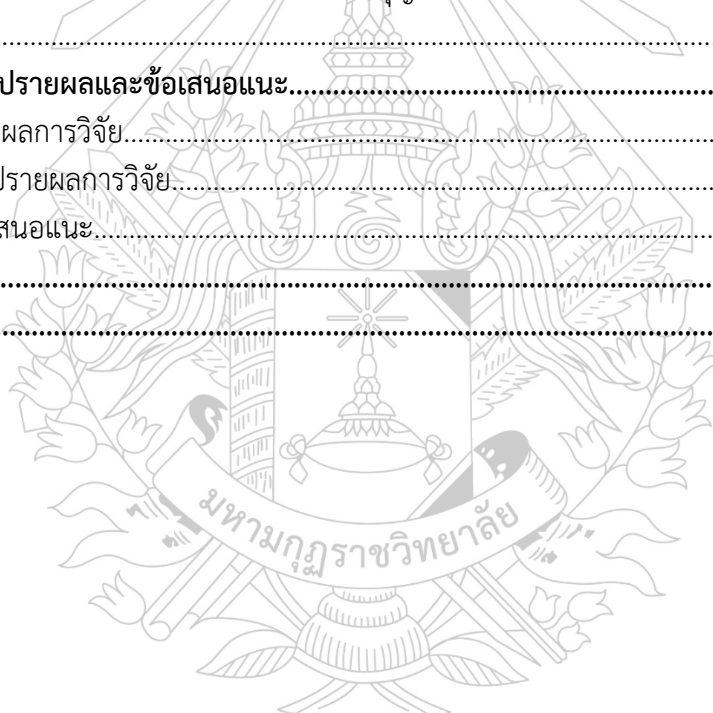
หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ฅ
สารบัญ.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฐ
สารบัญคำย่อ.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ.....	6
1.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
1.8 คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	14
1.9 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	15
บทที่ 2 บทบาทพระสงฆ์ตามธรรมนูญสงฆ์ลาว.....	16
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท.....	16
2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท.....	22
2.3 บทบาทพระสงฆ์.....	23
2.4 ธรรมนูญสงฆ์ลาว.....	31
2.5 พระสงฆ์ตามธรรมนูญสงฆ์ลาว.....	35
2.6 สรุป.....	59
บทที่ 3 บทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ).....	62
3.1 ประวัติของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ).....	62
3.2 บทบาทด้านการปกครองสงฆ์.....	72
3.3 บทบาทด้านการศึกษาสงฆ์.....	73
3.4 บทบาทด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน.....	73
3.5 บทบาทด้านสาธารณูปการ.....	74
3.6 บทบาทด้านการต่างประเทศ.....	80
3.7 สรุป.....	85

สารบัญ

หน้า

บทที่ 4 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมา	
ธิเบตรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ).....	87
4.1 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิเบต	
รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ด้านการปกครองสงฆ์.....	87
4.2 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิเบต	
รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ด้านการศึกษาสงฆ์.....	89
4.3 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิเบต	
รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและ	
ปฏิบัติกรรมฐาน.....	91
4.4 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิเบต	
รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ด้านสาธารณูปการ.....	93
4.5 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิเบต	
รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ด้านการต่างประเทศ.....	94
4.6 สรุป.....	97
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	98
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	98
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	103
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	106
บรรณานุกรม.....	107
ประวัติผู้วิจัย.....	113

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	15
------------------------------------	----

สารบัญคำย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช 2539 มีคำย่อบาลี และคำเต็มภาษาไทย ดังต่อไปนี้

พระวินัยปิฎก

วิ.ม. = วินัยปิฎก มหาวรรค

พระสุตตันตปิฎก

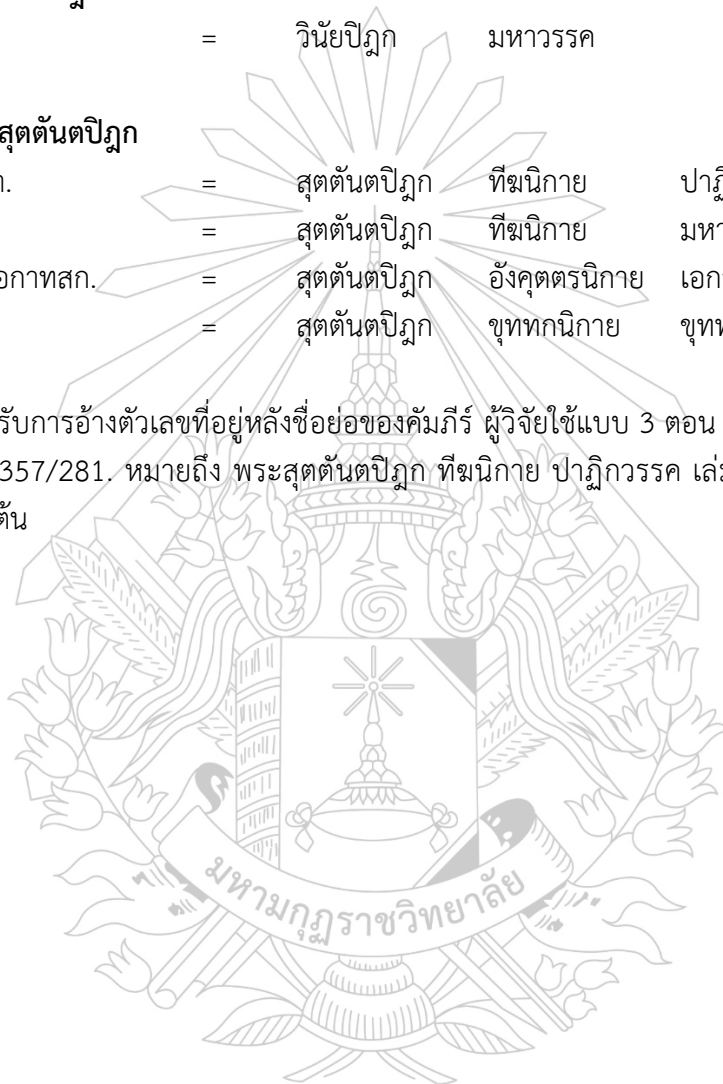
ที.ปา. = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค

ที.ม. = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค

อง.เอกาทสก. = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกาทสกนิบาต

ขุ.ขุ. = สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ขุททกปาฐะ

สำหรับการอ้างอิงตัวเลขที่อยู่หลังชื่อย่อของคัมภีร์ ผู้วิจัยใช้แบบ 3 ตอน คือ เล่ม/ข้อ/หน้า อาทิ ที.ปา. 11/357/281. หมายถึง พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค เล่มที่ 11 ข้อที่ 357 หน้าที่ 281 เป็นต้น

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อประชาชนชาวลาวทั้งในอดีตและปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ลาวได้กล่าวถึงบทบาทและวีรกรรมของพระสงฆ์ลาวที่ได้อุทิศกำลังกาย จิตใจ และภูมิปัญญาในการพัฒนาชาติทั้งในภาวะสงครามและยามสงบ พระสงฆ์ลาวได้เริ่มมีบทบาทต่อสังคมลาวในรัชกาลของสมเด็จพระเจ้าฟ้างุ้มมหาราช ซึ่งระยะแรกชาวลาวให้การเคารพนับถือศาสนาพราหมณ์ และเชื่อถือผีแบบมลายูมีการฆ่า วัว ควาย ช้าง ม้า เพื่อบวงสรวงเทวดาผู้รักษาบ้านเมือง อันเป็นการสิ้นเปลือง ไม่ก่อประโยชน์อันใด พระองค์จึงตัดสินใจนำเอาพุทธศาสนาเข้ามาประดิษฐานอยู่ประเทศลาว ในปี พ.ศ. 1899 (ค.ศ. 1356) (สถาบันวิทยาศาสตร์สังคมแห่งชาติ, 2562, หน้า 31-36) จากประเทศเขมร ตั้งแต่นั้นมาวิถีชีวิตชาวลาว ได้เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาอย่างแนบแน่นและนำเอาหลักธรรมคำสอนเข้าประยุกต์ใช้เป็นข้อประพฤติปฏิบัติในชีวิตของตน หลังจากสิ้นรัชกาลสมเด็จพระเจ้าฟ้างุ้มมหาราช พระมหากษัตริย์ลาวทุกพระองค์ได้ถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างเป็นหลักการสำคัญในการปกครองประเทศ ด้วยบทบาทที่สำคัญนี้วัดจึงกลายเป็นแหล่งวิชาความรู้ และเป็นสถาบันที่หล่อหลอม กล่อมเกลာ สร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) ที่มีคุณภาพให้แก่ประเทศชาติ ทั้งในด้านวรรณคดี ศิลปกรรม วิจิตรกรรม ภาษาศาสตร์และด้านอื่น ๆ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาไม่อาจแยกออกจากชีวิตและจิตวิญญาณของชาวลาวได้ เพราะดำรงคงอยู่คู่มากับการปกครองบ้านเมืองของลาวมาโดยตลอด

นับตั้งแต่พระพุทธศาสนาได้เข้ามาประดิษฐานในประเทศลาว ประชาชนลาวได้ยอมรับนับถือ และพร้อมเพรียงกันปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยการเลิكنับถือผีฟ้าผีดินเทวดาเจ้าเข้าผีและการบูชาเทพต่าง ๆ หันมานับถือพุทธศาสนาแทน จนทำให้พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองเรื่อยมา ถึงแม้ว่าในบางครั้งพระพุทธศาสนาจะได้รับผลกระทบจากสงคราม ทำให้พุทธศาสนาในลาวเสื่อมโทรมลงไปบ้าง แต่เนื่องจากประชาชนลาวมีความศรัทธาหนักแน่นในพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ได้ช่วยกันบำรุงรักษาพระศาสนาให้มั่นคงสืบต่อมา เมื่อประเทศลาวได้รับเอกราชแล้ว ทางเราก็ได้ร่วมมือกับประชาชนดำเนินการฟื้นฟูพระศาสนาอย่างเต็มที่ และอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่สุดในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้มั่นคงและเจริญรุ่งเรืองเรื่อยมา ก็คือ พระมหากษัตริย์ที่เป็นผู้นำในแต่ละยุคสมัยได้มีศรัทธาอันแรงกล้าในพุทธศาสนาเป็นอย่างดี (พระอาจารย์ดำรง พ.ธรรมมิกมณี, 2553, หน้า 229)

ปีพุทธศักราช 2518 (ค.ศ. 1975) พระราชอาณาจักรลาวในอดีตกาลได้เปลี่ยนระบบการปกครองเป็นระบบสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) โดยมีพรรคประชาชนปฏิวัติ

ลาวเป็นแกนนำในการบริหารประเทศ พุทธศาสนายังคงอยู่คู่ประเทศมิได้หายสาบสูญไป แต่ได้มีการจัดการองค์กรใหม่ตามระบอบการปกครองของประเทศ โดยได้จัดตั้งองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว เป็นองค์การสูงสุดในการบริหารคณะสงฆ์ลาวและกำหนดให้คณะสงฆ์ลาวมีเพียงนิกายเดียวคือ “พระสงฆ์ลาว” ตามธรรมนูญสงฆ์ลาว พ.ศ. 2565 ฉบับปรับปรุงใหม่มีการจัดการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ออกเป็น 4 ระดับ คือระดับศูนย์กลางองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว (ส่วนกลาง) ระดับองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง ระดับองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมือง เทศบาล นคร และระดับวัด โดยประกอบไปด้วย 5 กรรมาธิการ คือ 1) กรรมาธิการปกครองสงฆ์ 2) กรรมาธิการศึกษาสงฆ์ 3) กรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน 4) กรรมาธิการสาธารณูปการ 5) กรรมาธิการการต่างประเทศ และ 1) ห้องการบริหารงาน (สำนักงาน) เพื่อการบริหารงานคณะสงฆ์ลาวสืบต่อไป

พระยอแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหาดอน ดำรงบุญ) มีบทบาทภาระหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งในการเผยแผ่และฟื้นฟูพระพุทธศาสนา การศึกษา การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและยึดครองประเพณีวัฒนธรรมลาวให้อยู่เคียงคู่กับสังคมลาวตลอดมา ซึ่งทำให้ชื่อเสียงผลงานขององค์ท่านเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนอย่างกว้างขวางตรงกับพระคติธรรมประจำใจขององค์ท่านว่า “คุณภาพชีวิต ขึ้นอยู่กับผลงาน คุณภาพของผลงาน ขึ้นอยู่กับการเสียสละ คุณภาพของการเสียสละ ขึ้นอยู่กับปัญญา คุณภาพของปัญญา ขึ้นอยู่กับการศึกษา” มีความหมายว่า “คุณภาพชีวิต อันดีงามทั้งหมด มีเหตุปัจจัยอยู่ที่การศึกษาเป็นพื้นฐาน ผู้ที่มีการศึกษาพัฒนาตน อย่างถูกต้องดีงามแล้ว ย่อมได้ปัญญา อันถูกต้องดีงาม คนที่มีปัญญา ย่อมกระทำการเสียสละ เพื่อประโยชน์สุขของพหุชนทั้งหลายและถูกต้องดีงาม อันนำไปสู่ผลของการคิด การกระทำอันประเสริฐ ที่เรียกว่าผลงานแล้ว จะเข้าถึงคุณภาพคือชีวิตอันประเสริฐ ดำรงอยู่เพื่อประโยชน์สุขของสังคมและโลก” คติธรรมดังกล่าวนี้องค์ท่านได้ทำให้ปรากฏผลเป็นจริงได้แก่ การสร้างถนนหนทาง น้ำบาดาล น้ำประปา โรงเรียนและอาคารพยาบาลสงฆ์ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่สาธารณชนอย่างใหญ่หลวงยิ่งไปกว่านั้น ก็ยังได้สร้างศาสนวัตถุมากมาย เช่น สร้างศาลาโรงธรรม กุฏิ วิหาร ประตูดุสิต วิดวามารามและยังมีความขำขันชาญในการควัดลวดลายรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ทางด้านการออกแบบศิลปะควัดลวดลายลาวและการปั้นหล่อพระพุทธรูปได้อย่างวิจิตรตระการตา ส่วนการเผยแผ่ องค์ท่านก็ถือว่าเป็นนักปราชญ์บัณฑิตในธรรม และสามารถแสดงธรรมได้อย่างคล่องแคล่ว ชัดเจนตามหลักธรรมวินัย ฯพณฯ ท่าน บุนยัง วอละจิต อดีตประธานประเทศแห่ง สปป. ลาว ได้กล่าวถึงคุณธรรมและคุณงามความดีที่ท่านได้มีโอกาสเข้ากราบไหว้สักการะสัมผัสสังขารวัตรอันงดงามขององค์พระยอแก้วว่าเป็นพระสงฆ์ที่มีความขยันหมั่นเพียร พัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองช่วยพรรครัฐบาล รวมทั้งมีปฏิปทาอันงดงาม และนำเลื่อมใสศรัทธาอย่างยิ่ง (พระยอคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 513-514) ดังนั้น จึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่า องค์พระยอแก้วได้มีภาระหน้าที่ในการเผยแผ่และฟื้นฟูพระ

พุทธศาสนาให้มีความมั่นคงถาวรในประเทศลาว นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม สร้างบรรทัดฐานเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอันดีงามไว้ให้แก่พุทธศาสนิกชนและประชาชนลาว บรรดาเผ่า สร้างสันติสุขและคุณูปการมหาศาลไว้ในผืนแผ่นดินแห่งนี้สืบทอดต่อไป

ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าว ผู้ศึกษาวิจัยเกิดความสนใจศึกษาบทบาทตามธรรมเนียมสูงของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) เป็นการน้อมเชิดชูเกียรติบูรพาจารย์พระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีศีลจารวัตรอันงดงาม เพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตของพุทธบริษัททั้งหลาย สามารถน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองและสังคมต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 บทบาทพระสงฆ์ตามธรรมเนียมสูงของพระยอดแก้วอย่างไร

1.2.2 บทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) เป็นอย่างไร

1.2.1 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมเนียมสูงของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ตามธรรมเนียมสูง

1.3.2 เพื่อศึกษาบทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)

1.3.3 เพื่อวิเคราะห์บทบาทตามธรรมเนียมสูงของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งการศึกษาบทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และวิเคราะห์หลักด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งผู้วิจัยได้วางขอบเขตการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเอกสาร

1.4.1.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ ธรรมนูญสงฆ์ลาว พ.ศ. 2565 และคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1.4.1.2 ศึกษาค้นคว้าเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ หนังสือ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ เอกสาร วารสาร บทความวิชาการ งานเขียนที่เกี่ยวข้องทั่วไป รวมทั้งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต โดยอาศัยแหล่งข้อมูลสำคัญจากหอสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แหล่งข้อมูลจากหอสมุดแห่งชาติลาว และหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.4.2.1 ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ตามธรรมนูญสงฆ์ลาว ซึ่งพระพุทธศาสนากลายเป็นศูนย์กลางของจิตวิญญาณ และการพัฒนาความเป็นตัวตนของคนลาว พระสงฆ์ก็มีบทบาทหน้าที่ในสังคมลาวในด้านต่าง ๆ อาทิ บทบาทด้านห้องการบริหารงาน (สำนักงาน) บทบาทด้านกรรมวิธีการปกครองสงฆ์ บทบาทด้านกรรมวิธีการศึกษาสงฆ์ บทบาทด้านกรรมวิธีการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน บทบาทด้านกรรมวิธีการสาธารณูปการ และบทบาทด้านกรรมวิธีการต่างประเทศ

1.4.2.2 ศึกษาบทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) เป็นอดีตประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อดีตประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขตและอดีตเจ้าอาวาสวัดใหญ่ไชยมุราม (วัดใหญ่ไชยภูมิ) เมืองคันธบุรี (นครโกสอนพมวิทาน) แขวงสะหวันนะเขต ซึ่งมีการะบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาและคุ้มครองจัดตั้งปฏิบัติดูแลบริหารคณะสงฆ์ลาวทั่วประเทศ อาทิ บทบาทด้านการปกครองสงฆ์ บทบาทด้านการศึกษาสงฆ์ บทบาทด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน บทบาทด้านการสาธารณูปการและบทบาทด้านการต่างประเทศ

1.4.2.3 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมนูญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ซึ่งประกอบด้วยบทบาทด้านปกครองสงฆ์ บทบาทด้านการศึกษาสงฆ์ บทบาทด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน บทบาทด้านสาธารณูปการและบทบาทด้านการต่างประเทศ

1.4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาในการวิจัยเริ่มตั้งแต่ได้รับอนุมัติหัวข้อของการวิจัยในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2567 – พฤษภาคม พ.ศ. 2568

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเน้นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุตธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1.5.1 ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.5.1.1 ศึกษาสำรวจข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ ธรรมเนียมสงฆ์ลาว พ.ศ. 2565 และคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1.5.1.2 ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ ตำรา หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ เอกสาร วารสาร บทความวิชาการ งานเขียนที่เกี่ยวข้องทั่วไป โดยอาศัยแหล่งข้อมูลสำคัญจากห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยต่าง ๆ และข้อมูลในสารานุกรมรัฐประชาติไทยประชาชนลาว

1.5.2 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1.5.2.1 นำข้อมูลที่ได้มาจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ ธรรมเนียมสงฆ์ลาว พ.ศ. 2565 คัมภีร์พระไตรปิฎก และศึกษาจาก ตำรา หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ เอกสาร วารสาร บทความ งานเขียนที่เกี่ยวข้องทั่วไป มาทำการแยกแยะ จัดประเภท ตามความเหมาะสมกับเนื้อหาที่วิจัย

1.5.2.2 ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการแยกแยะ จัดประเภท มาอธิบายให้ความหมายตามความเหมาะสมกับเนื้อหาที่วิจัย

1.5.2.3 ศึกษาข้อมูลที่ได้จากการแยกแยะ จัดประเภท ให้ความหมาย นำไปเขียนลงในบทต่าง ๆ ตามความสอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาของงานวิจัย

1.5.2.4 ศึกษาข้อมูลที่ได้มาจากการแยกแยะ จัดประเภท ให้ความหมาย ที่เขียนลงในบทต่าง ๆ มาศึกษาบทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุตธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) พร้อมทั้งสรุปและเสนอแนวความคิดประกอบกับทัศนะของผู้วิจัยสืบต่อไป

1.5.3 ขั้นนำเสนอผลงานการวิจัย

ในการศึกษาบทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุตธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิจัยตามลำดับขั้นตอนด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ตามความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระในบทต่าง ๆ ตามลำดับขั้นตอน และนำเสนอผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์สืบต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.6.1 ทราบบทบาทพระสงฆ์ตามธรรมเนียมสงฆ์ลาว

1.6.2 ทราบบทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์ต้นมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)

1.6.3 ทราบผลการวิเคราะห์บทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์ต้นมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)

1.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลด้านเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.7.1 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

มหาสิลา วีระวงส์ (2544) ได้กล่าวถึง ขนชาติลาวทั้งหลาย ตั้งแต่โบราณพากันนับถือ ผีฟ้าผีแถน ผีพ่อผีแม่ ผีดำ ตามลัทธิของพวกจีน เพราะเขตดินแดนของพวกลาวแต่ก่อนติดกับชาติจีน ทั้งมีการสังคมติดต่อกันมาเป็นเวลานาน ถึงว่าคนชาติลาวได้เข้านับถือศาสนาพุทธแล้ว ตั้งแต่สมัยยังอยู่ประเทศจีน ครั้งแผ่นดินของขุนหลวงสีเม้าหรือสีเมา เจ้าครองนครจำปาศักดิ์ หรือจำปาศักดิ์ เมื่อ ค.ศ. 69 (พ.ศ. 612) นั้นก็ตามลัทธิพุทธศาสนาที่ลาวได้นับถือในคราวนั้น เป็นลัทธิมหายาน ต่อมาอีกหลายร้อยปีเมื่อคนลาวเราแตกหนีมาอยู่ประเทศล้านช้าง การนับถือศาสนาแต่เก่าก่อนนั้น จังจืดจางลงไป คงนับถือแต่ศาสนาเดิมของตนคือการนับถือผีดังกล่าวมาแล้ว ครั้นมาถึงสมัยพระเจ้าฟ้าหลวงมหาราชฟ้าจ๋ม คนชาติลาวก็ยังนับถือผีฟ้าผีแถนอยู่ในครั้งนี้สมเด็จพระนางแก้วเก็งยาอัครมเหสีได้ทอดพระเนตรเห็นไพร่ฟ้าประชาชน ตลอดจนถึงเสนาอำมาตย์ราชมนตรี เจ้าขุนมูลนาย ทั้งในและนอกพระราชวัง พากันถือผี ทำพิธีกรรม ฆ่าช้าง ควาย บูชาผีดำ ก็ทรงสังเวชพระทัย ด้วยเหตุที่พระนางแก้วเก็งยาเคยได้นับถือพระพุทธศาสนา สมทานศีลกินทานมาแต่เมื่อยังได้อยู่ในประเทศกัมพูชา เมื่อพระนางเห็นพลเมืองลาวประพฤติปฏิบัติดังนี้ จึงไม่สามารถปฏิบัติตามได้ พระนางจึงเข้าไปทูลพระราชสามีขอให้ไปนำเอาพระพุทธศาสนามาประดิษฐานในประเทศลาว สมเด็จพระเจ้าฟ้าหลวงมหาราชฟ้าจ๋มได้ทรงทราบดังนั้นก็มิทรงหวั่นเกรงได้แต่งตั้งข้าราชการ เชิญพระราชาสำนักและเครื่องมงคลกับเครื่องบรรณาการลงไปถวายพระเจ้านครหลวง ซึ่งเป็นพระบิดาของพระนางแก้วเก็งยาขอเอาพระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแพร่ในประเทศล้านช้าง

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว (2547) ได้กล่าวถึง ประวัติศาสตร์ของชาติลาวผ่านมาได้บ่งบอกจะแจ้งว่า พระสงฆ์ลาวในทุกยุคสมัย ล้วนแต่ถือคัมภีร์ชาติเป็นชีวิตจิตใจ และถือศีลธรรมเป็นปัจจัยประกอบส่วนเข้าในการกอบกู้เอกราชผืนแผ่นดินลาว และสนับสนุนพรพหุรัฐ สร้างบ้าน

แปลงเมืองเพื่อความมั่งมีมาสุขของญาติโยมลาวบรรดาเผ่า และความศิวิไลซ์ของประเทศชาติ องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ถูกสถาปนาขึ้นเพื่อความเป็นเอกภาพทางหลักศีลธรรม และการปฏิบัติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ของบ้านเมือง

คำตัน เทพบัวลี (2550) ได้พูดถึง บทบาทของพระสงฆ์ลาวในหนังสือพระพุทธศาสนา กับสังคมลาว พบว่า มูลเหตุการต่อสู้ของพระสงฆ์ลาวแต่ละยุคแต่ละสมัยนั้น ถือว่าเป็นที่มาของความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาอยู่ในผืนแผ่นดินลาวปวงชนลาวทั้งชาติ ทำให้ชาวลาวนำเอาคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำรงชีวิต เป็นการดำรงตนอย่างมั่นคง โดยมีการจำแนกระหว่างบาปบุญ คุณโทษ จำแนกจะแจ้งระหว่างศีลธรรมกับอธรรม ความถูกต้องกับความผิดโดยเฉพาะคือพระสงฆ์ลาวต้องยึดถือและยืนข้างศีลธรรมเสมอไปหมายความว่า จะมีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นจะไม่เพิกเฉย โดยมีการจำแนกให้รู้ทันที่ว่าความถูกต้องอยู่ที่ไหน ความผิดพลาดอยู่ที่ไหน แล้วตัดสินใจยืนข้างฝ่ายผู้ถือศีลธรรมเสมอไป

สถาบันวิทยาศาสตร์สังคมแห่งชาติ (2562) ได้กล่าวถึง พระสงฆ์ได้มีบทบาทสำคัญในพุทธศาสนาเป็นต้นได้ส่งเสริมและนำพาจัดตั้งปฏิบัติทางด้านศีลธรรมของราษฎรในทุก ๆ 7 วัน ซึ่งเรียกว่า ศีล 7 คำ หรือ ศีล 8 คำ และ ศีล 14 คำ หรือ ศีล 15 คำ ตามเดือนจันทรคติ ศีลธรรม 5 ประการได้กลายเป็นศีลธรรมที่คนในสังคมต้องได้ปฏิบัติ ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้ 1) ปาณาติบาต มีความหมายว่า จงดเว้นการทำร้ายสิ่งมีชีวิตสัตว์และคน 2) อทินนาทาน มีความหมายว่า จงดเว้นไม่ลักเอาสิ่งของคนอื่น 3) กาเมสุมิฉฉาจาร มีความหมายว่า ไม่ล่วงประเวณีลูกเมียหรือผัวของผู้อื่น 4) มุสาวาท มีความหมายว่า ไม่หลอกลวง และโกหกผู้อื่น และ 5) สุราเมรัย มีความหมายว่า ห้ามไม่ให้ดื่มของมึนเมา ศีล 5 ประการที่เคยได้ปฏิบัติมานั้น ให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงของสังคมลาวในสมัยนั้น ก็คือในสมัยปัจจุบัน ซึ่งมีการสืบทอดนำมาประพฤติดำเนินปฏิบัติและกลายเป็นพื้นฐานในการกำหนดเป็นกฎระเบียบสังคม กลายเป็นกฎหมายที่สังคมต้องได้เคารพและปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด ซึ่งเห็นได้ว่าศีลธรรมได้กลายเป็นพื้นฐานให้แก่การค้นคว้าสร้างกฎหมายในสมัยเจ้าสุริยวงศาธรรมิกราชเป็นต้นมาเพื่อรับประกันให้สังคมมีความสงบความเป็นระเบียบเรียบร้อย นอกจากนี้ก็ยังมีหลักทศพิธราชธรรม 10 ประการของพระราชาในสมัยศักดินาได้มีกฎระเบียบไว้ว่าผู้ใดจะขึ้นเป็นเจ้าชีวิตปกครองแผ่นดินต้องได้ปฏิบัติศีลธรรม 10 ประการนี้เสียก่อน ซึ่งมีเนื้อหาระเอียดดังต่อไปนี้ 1) ทานัง หมายถึงต้องให้การช่วยเหลือทางด้านวัตถุและจิตใจแก่บ่าวไพร่ราษฎรที่อยู่ใต้การปกครองของตน 2) สีสัง หมายถึงต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัย ปฏิบัติระเบียบกฎหมายบ้านเมืองอย่างเคร่งครัด 3) ปริจางัง หมายถึงต้องมีน้ำใจเสียสละสิทธิผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อไพร่ฟ้าประชากร 4) อาชชะวัง หมายถึงความความซื่อตรง ยุติธรรม 5) มัททวัง หมายถึงต้องมีความเคารพนับถือผู้เฒ่า หรือผู้อาวุโส 6) ตะปัง หมายถึงต้องมีความเพียร มีความมานะบากบั่น ไม่ย่อท้อ 7) อักโกธัง หมายถึงความไม่แสดงความโกรธ ไม่อาฆาตพยาบาท 8) อวิหิงสา หมายถึงความไม่เบียดเบียน ปืบค้นกดขี่และข่มเหงบ่าวไพร่ราษฎร 9) ขันติ

หมายถึงต้องเป็นคนอดทนอย่างกล้าหาญ และ 10) อะวิโรธนัง หมายถึงไม่ประพฤติดนพิตจาริต ประเพณีที่เคยมีมาแต่ก่อน

ชายสมุทร จำปาอุทุม (2564) ได้พูดถึง ในอดีตลาวมีรูปแบบการปกครองที่มีลักษณะ เป็นเขตแคว้น ต่อมาพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามาในลาวเป็น 2 ช่วงคือ 1) ช่วงแรก พระพุทธศาสนา ในช่วงเดียวกันกับหลายประเทศในเขตสุวรรณภูมิ แต่การเผยแผ่พุทธศาสนาในเวลานั้นยังไม่ทัน ได้รับการเคารพนับถืออย่างกว้างขวาง เนื่องจากประชาชนลาวส่วนใหญ่ได้พากันนับถือผี และ พราหมณ์มาก่อน และ 2) ช่วงที่สอง ในสมัยสมเด็จพระเจ้าฟ้างุ้มมหาราช ซึ่งพระองค์ได้นำเอาหลัก ศีลธรรมของพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการปกครอง เพื่อให้ประชาชนลาวได้ประพฤติปฏิบัติตาม หลักของศีลธรรม เนื่องจากว่าพระองค์ มีเป้าหมายให้สังคมเกิดความสงบสุขเป็นระเบียบเรียบร้อย และให้ประชาชนลาวมีความเชื่อถือเป็นเอกภาพภายในอาณาจักรลาวล้านช้าง พระสงฆ์มีบทบาท สำคัญอย่างยิ่งต่อประชาชนลาวทั้งในอดีตและปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ลาวได้ยืนยันถึงบทบาทและ วิจารณ์ของพระสงฆ์ลาวที่ได้อุทิศกำลังกายและใจ ภูมิปัญญา ในการพัฒนาชาติ ทั้งในเวลายู่ใน ภาวะสงคราม และภาวะสงบสุข พระสงฆ์ลาวได้เริ่มมีบทบาทต่อสังคมลาวในราชการการปกครองของ สมเด็จพระเจ้าฟ้างุ้มมหาราชโดยนำเอาหลักศีลธรรมทางพุทธศาสนาอบรมสั่งสอนให้ประชาชนได้ประพฤติ ปฏิบัติเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต หลังจากสิ้นสุดราชการของเจ้าฟ้างุ้มมหาราชพระมหากษัตริย์ลาว หลายพระองค์ก็ได้ปฏิบัติเป็นแบบอย่างในการนำเอาหลักพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการปกครอง ประเทศ ด้วยบทบาทที่สำคัญนี้วัดจึงกลายเป็นศูนย์กลางแหล่งวิชาความรู้และเป็นสถาบันหล่อหลอม ขัดเกลา สร้างทรัพยากรมนุษย์ให้แก่ชาติ ในขณะเดียวกันวัดก็ยังมียุทธศาสตร์ทางด้านวรรณคดี ศิลปกรรม จิตรกรรม ภาษาศาสตร์ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าพุทธศาสนาไม่สามารถตัดแยกออกจากชีวิต จิตวิญญาณของคนลาวได้ เพราะพุทธศาสนาได้ผูกพันกับชะตากรรมความเป็นชาติลาวอย่างยาวนาน ต่อมาสมเด็จพระเจ้าโพธิสาลราช ก็ได้ให้ความสำคัญในการปกครองคณะสงฆ์ และการเผยแผ่พุทธ ศาสนา ถึงขั้นมีพระบรมพระราชโองการยกเอาศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ

กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม (2545) ได้กล่าวถึง ภาระบทบาทของพระสงฆ์ต่อ ประชาชนลาวอาจนำมากล่าวสรุปรวม ดังนี้ 1) สอนให้ประชาชนลาวเว้นความชั่วทั้งปวง 2) แนะนำ ให้ทำแต่ความดี 3) อนุเคราะห์ด้านจิตใจชาวสะอาด 4) สอนสิ่งที่ประชาชนไม่เคยได้เล่าเรียน 5) ชี้แจง ให้ประชาชนเข้าใจชัดเจนแจ่มแจ้งในเหตุผลของสิ่งที่ได้เล่าเรียนมาแล้ว และ 6) แนะนำวิธีดำรงชีวิตให้ ได้รับผลดีและมีความสุข นอกจากนี้อาจกล่าวได้ว่าวัดและพระสงฆ์อนุเคราะห์ทุกอย่างตามความ ต้องการของสังคมเป็นศูนย์รวมจิตใจของปวงชนพระสงฆ์ซึ่งเป็นบุคลากรในบทบาทเหล่านั้นก็ กลายเป็นผู้นำทางจิตใจและปัญญาของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพเชื่อถือ และการ ร่วมมือในฐานะวัดกับบ้านเป็นที่ยึดมั่นของประชาชนให้มีความสามัคคี เอกลักษณ์แห่งชาติโดยช่วงนี้ วัดได้กลายเป็นสัญลักษณ์แห่งความมีศิลปวัฒนธรรม วรรณคดีและความมั่นคงของชาติ

สุชาติ หงษา (2549) ได้กล่าวถึง พระสงฆ์ลาวได้ตื่นตัวปรับปรุงฟื้นฟูกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้มียุคสมัยก้าวหน้ามากขึ้น เช่น พระมหาปาล ได้ตั้งโรงเรียนอภิธรรม และโรงเรียนอบรมศีลธรรมพุทธยุวชนลาวและสำนักกรรมฐานหลายแห่ง จากนั้นได้ออกวารสาร หนังสือเผยแผ่ธรรม พระสงฆ์รูปอื่น ๆ ก็ทำงานการเผยแผ่ และสังคมสงเคราะห์เช่นกัน มีบางรูปเดินทางไปในถิ่นห่างไกลความเจริญพักแรมอบรมสั่งสอนชาวบ้าน เมื่อกลับมาก็พาเด็กผู้ชายลูกชาวบ้านไปเรียนหนังสือที่วัดด้วย มีการร่วมมือกับทางรัฐบาลได้กำหนดให้วิชาศีลธรรมเป็นวิชาบังคับในโรงเรียนจัดรายการวิทยุเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาส่งเสริมการศึกษาประวัติศาสตร์และวรรณคดี

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา, ดร. (2555) ได้กล่าวถึง ในด้านพุทธศาสนานั้น เมื่อพระเจ้าฟ้าจัมกลับจากกัมพูชาขึ้นครองราชย์สมบัติแล้ว พระนางแก้วเก็งยาพระมหาเหสีทอดพระเนตรเห็นประชานลวามันบ่ถือผีฟ้าผีแผ่นดินตามประเพณีอันเป็นลัทธิดั้งเดิมของลาว ยิ่งกว่านั้นยังทำการบวงสรวงบูชาด้วยชีวิตสัตว์เป็นจำนวนมากทั้งช้าง ม้า วัว ควาย จึงสลดพระทัยเป็นอย่างยิ่ง ด้วยพระนางเป็นพุทธมามกะที่เคร่งครัด จึงขอให้พระสวามีทูลเชิญพุทธศาสนาจากกัมพูชาด้วยความจริงพระเจ้าฟ้าจัมทรงเป็นพุทธมามกะอยู่แล้ว ด้วยเหตุว่าพระองค์ถูกขบถโดยพระมหาปาสมันต์ เมื่อครั้งทรงเยาว์วัย พระองค์จึงทรงพระราชสาส์นไปกัมพูชา เมื่อพระเจ้านครหลวงทรงทราบจึงโสมนัสเป็นอย่างยิ่งจึงได้แต่งตั้งให้พระมหาปาสมันต์เถระ พระอาจารย์ของพระเจ้าฟ้าจัมเป็นประธานพระมหาเทพลังกา พระมหาพลลังกา พระมหานามปัญญาและพระเถระประมาณ 20 รูป พร้อมด้วยนักปราชญ์ที่ชำนาญพระไตรปิฎก 3 ท่าน นอกจากนั้นยังพระราชทานพระพุทธรูปยืนปางประธานพรนามว่า พระบาง หรือพระบางพุทธลาวรรณ นอกจากพระบางแล้ว พระองค์ยังได้มอบคัมภีร์พระไตรปิฎกและต้นพระศรีมหาโพธิ์ เพื่อนำไปสู่ราชอาณาจักรเชียงทอง หลังจากนั้นหน่อพระศรีมหาโพธิ์ได้รับการปลูก ณ แผ่นดินลาว พระมหาเถระพร้อมทั้งพระธรรมทูตทุกรูปช่วยกันเผยแผ่พุทธศาสนาสู่ประชานลาวอย่างเต็มความสามารถ ภายใต้การอุปถัมภ์อย่างแรงกล้าของพระเจ้าฟ้าจัมและพระอัครมเหสีแก้วเก็งยา ดังนั้น พุทธศาสนาแบบเถรวาทจึงประดิษฐานอย่างมั่นคงในพระราชอาณาจักรลาวตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

มหาบุญทวี วิไลจักร, ดร. (2561) ได้กล่าวถึง พระพุทธศาสนาเข้าสู่อาณาจักรล้านช้างมืบทบาทสำคัญต่อสังคมลาว จึงไม่สามารถตัดแยกออกจากกันได้เมืองเชียงทองมอบให้เป็นเมืองหลวงของพระพุทธศาสนา โดยมีพระพุทธรูปสำคัญประดิษฐานอยู่และพระมหาเถระ เป็นผู้บริหารกิจการคณะสงฆ์โดยมีการแต่งตั้งกันอย่างมีระบบ มีโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์อย่างชัดเจน พระสงฆ์และประชานลาวบรรดาเผ่าอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

1.7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระดุษฎี เขมธมโม (แก้วนอริน) (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระอาจารย์ใหญ่ ดร. พระมหาพอง สมะเล็กในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว”

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระอาจารย์ใหญ่ ดร. พระมหาผ่อง สมะเล็กในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นอดีตประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อดีตเจ้าอาวาสวัดองค์ต่อมหาวิหารและเป็นพระมหาเถรชั้นผู้ใหญ่องค์ประมุขผู้นำคณะสงฆ์ลาวทั่วประเทศ ผู้ทรงศีลทรงธรรม มีจริยวัตรอันงดงาม มีบทบาทหน้าที่บริหาร คุ้มครองการปกครองสงฆ์ การศึกษาสงฆ์ การเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน สาธารณูปการ การต่างประเทศและห้องการบริหารงาน (สำนักงาน) การจัดตั้ง การประพุดิปฏิบัติพระธรรมวินัย รวมทั้งการรวบรวมความสามัคคีพุทธศาสนิกชน ประชาชนลาวบรรดาเผ่า การติดต่อประสานงานกับสากล การปฏิบัติศาสนกิจเกี่ยวกับศาสนา พบว่า มีบทบาท 1) ด้านการปกครองสงฆ์ ได้จัดระเบียบการปกครองบริหารคุ้มครองพระสงฆ์โดยยึดหลักธรรมวินัยและธรรมนูญสงฆ์ลาวเป็นเครื่องมือการปกครองการบริหารคณะสงฆ์ลาวให้มีความเป็นอยู่ที่เรียบร้อยดีงาม 2) ด้านการศึกษาสงฆ์ ได้จัดระบบหลักสูตรสามัญการศึกษาสงฆ์ตอนต้น-ตอนปลายและสายปริยัติธรรมเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนสร้างครูสงฆ์ขั้นต้นและชั้นกลาง เป็นครูสอนแผนกธรรม-บาลีในโรงเรียนสงฆ์วัดองค์ต่อมหาวิหาร โรงเรียนสงฆ์วัดหลวงปากเซ จำปาศักดิ์ 3) ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน ได้อบรมสั่งสอนมุ่งเน้นด้านคันถธุระและวิปัสสนาธุระให้เกิดปัญญาเข้าใจแจ่มแจ้งตามความเป็นจริง 4) ด้านสาธารณูปการได้สร้างโรงเรียนสงฆ์วิทยาลัยสงฆ์ กุฎิ วิหาร สิม (อุโบสถ) บุรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ ปกปักษ์กริษาจาริตประเพณีวัฒนธรรมลาวให้มีความเจริญงอกงามมั่นคง และ 5) ด้านการต่างประเทศ ได้เดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจเผยแผ่พระธรรมคำสอน ฮิตโคลงประเพณีวัฒนธรรมลาวอันดีงาม และเข้าร่วมประชุมนานาชาติในต่างประเทศ อาทิ เข้าร่วมงานสวดพระไตรปิฎกนานาชาติที่พุทธคยา ประเทศอินเดีย เข้าร่วมประชุมพุทธศาสนาโลกที่ประเทศญี่ปุ่น ศรีลังกา มองโกเลีย สหภาพเมียนมา จีน ไทย กัมพูชา เป็นต้น

อุณห้า นุปผาวงศ์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษาบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทต่อสังคมการให้คำแนะนำทางจิตใจเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจทางพุทธศาสนิกชนของประชาชนลาวและช่วยแก้ปัญหาชีวิต เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สังคม โดยเฉพาะบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช ที่มีต่อสังคมในแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า มี 4 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครองคณะสงฆ์ 2) ด้านศึกษาคณะสงฆ์ 3) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และ 4) ด้านการสาธารณูปการ จากการวิเคราะห์บทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า มีบทบาท 4 ด้าน คือ 1) ด้านกายภาพนา ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการ เมืองการปกครองและเศรษฐกิจ 2) ด้านศีลกายภาพนา ส่งเสริมให้เกิดการรักษากาย วาจาให้เรียบร้อย 3) ด้านจิตกายภาพนา ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจิต

ทั้งภายในและภายนอก และ 4) ด้านปัญญาภาวนา ส่งเสริมให้เกิดปัญญา 3 ระดับ คือ สุตมยปัญญา จิตตมยปัญญาและภาวนามยปัญญา

พระมหาธีรวัฒน์ ญาณธีโร (หมายคอย) (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สังฆพัฒนา การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาจังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาชุมชน เข้มแข็งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานของความเป็นจิตสำนึกมีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชนบท การพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาชุมชน การพัฒนาการศึกษา จนถึงการใช้ปัญหา อื่น ๆ ที่เกิดในชุมชน ทำให้ชุมชนมีความสามารถที่พึ่งตนเองได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 2) การ พัฒนาชุมชนตามการปฏิบัติกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน คือ การปกครอง ศาสนศึกษา ศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ สาธารณูปการ และสาธารณสงเคราะห์ พร้อมทั้งศีลธรรม จริยธรรม เชิงพุทธอื่น ๆ ทั้งด้าน กาย จิตใจ สติปัญญา สังคม เพื่อนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในลำดับต่อไป 3) การพัฒนาชุมชน เข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาจังหวัดลำปาง ในการพัฒนาคณะสงฆ์ เช่น การศึกษาธรรม ศึกษาบาลี ซ่อมแซมส่งเสริมสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อคณะสงฆ์ ช่วยอบรมเผยแผ่หลักธรรม อนุเคราะห์และ สงเคราะห์ ด้านการศึกษา ช่วยเหลือประชาชนทั้งจิตใจ และสังคมทางด้านวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ หาสิ่ง กระตุ้นที่จะทำให้คณะสงฆ์ทำงานได้อย่างว่องไว ชัดเจน จัดการให้เจ้าอาวาสทุกวัดอบรมหาความรู้ เรื่องพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบ ทาวิธีแก้ไขข้อขัดแย้งของคณะสงฆ์และ บ้าน อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเคารพกัน รู้จักมีการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อคณะ สงฆ์ ช่วยกันสอดส่องดูแลให้ทั่วถึงสิ่งเหล่านี้ที่มีความโดดเด่นในแต่ละด้านเพื่อหวังให้คณะสงฆ์จังหวัด ลำปางและประชาชนในชาติมีความรักและเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และ เสริมสร้างให้มีความเจริญโดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาชุมชนสืบไป

พระชัยวัฒน์ อดุลมสโร (ทองพริก) (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทด้านการ พัฒนาสังคมของพระครูกาชาด (เฉียม กิตติสาโร) วัดหน้าพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช” ผลการวิจัย พบว่า 1) สังคมที่มีการพัฒนาได้ดี จะต้องเป็นสังคมที่ผู้คนในสังคมนั้นมีการร่วมกันพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์มุ่งหมายของความเจริญทั้งด้านวัตถุและจิตใจ ซึ่งขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำเป็นหลัก สำคัญ ที่จะขับเคลื่อนหรือผลักดันความสำเร็จของเป้าหมายการพัฒนาสังคมนั้นให้ไปได้ด้วยดี ผู้นำจึง ต้องมีคุณสมบัติ คือ มีความรู้ดีทั้งในทางธรรมและทางโลก มีความสามารถที่จะประยุกต์ความรู้ที่ตนมี อยู่มาใช้กับประโยชน์ในการพัฒนาสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ มีความกล้าหาญในการตัดสินใจอย่าง รอบคอบ มีสติสัมปชัญญะ มีคุณธรรมหรือหลักธรรมในการประกอบตน และเป็นผู้ที่สังคมให้การ ยอมรับ 2) พระครูกาชาด (เฉียม กิตติสาโร) มีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมอยู่ 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถในหลาย ๆ ด้านทั้งทางโลกและทางธรรม 2) ขั้นตอน การพัฒนาบุคคล สนับสนุนให้ศึกษาวิชาทางโลกและวิชาทางธรรมควบคู่กันไปเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการ ดำรงชีวิตที่สมบูรณ์และเป็นประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติและศาสนา 3) ขั้นตอนการพัฒนาวัตถุ ทั้ง

การสร้างของใหม่ และบูรณะรักษาของเก่า และ 3) พระครูกาชาด (เฉียม กิตติสาโร) ได้พัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ ตามสภาพและบทบาทของพระสงฆ์ 6 ด้าน คือ ด้านการเผยแผ่ ด้านการจัดการศาสนศึกษา ด้านสาธารณูปการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านการปกครอง ส่งผลให้ศิษยานุศิษย์และพุทธบริษัทของวัดหน้าพระบรมธาตุ ได้เกิดการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

พระมหาธีรสรณ์ วีรพัฒโน (แผ่นผา) (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระธรรมธัชมนี (แสง ชุตินธโร) ที่มีต่อการพัฒนาสังคม” ผลการวิจัยพบว่า สังคมที่จะพัฒนาได้ ต้องพัฒนาบุคคลเป็นสาระสำคัญ และต้องมีบุคคลที่มีภาวะความเป็นผู้นำ ผู้นำจะต้องเป็นแบบฉบับที่ดีและเป็นที่ศรัทธาของผู้ตาม ทั้งในด้านความประพฤติและการปฏิบัติงาน ต้องเป็นผู้แสดงบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาได้อย่างถูกต้อง สามารถเปลี่ยนแปลงสังคมให้มีความเจริญขึ้นสนองตอบความต้องการของผู้ที่อยู่อาศัยในสังคมได้อย่างถูกต้องก่อให้เกิดความสุข แก่ผู้อยู่อาศัยอยู่ในสังคมพระธรรมธัชมนี (แสง ชุตินธโร) เป็นพระสงฆ์ที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบรูปหนึ่งในบรรดาพุทธศาสนา ท่านศึกษาทั้งปริยัติและปฏิบัติ ถือได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทต่อสถาบันสงฆ์มากเพราะท่านได้ประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยโดยยึดหลักคำสอนที่ก่อให้เกิดความสุขแก่ผู้ปฏิบัติได้จริง ท่านได้อบรมสั่งสอนแนะนำผู้อื่นให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม พระธรรมธัชมนี (แสง ชุตินธโร) ได้พัฒนาสังคมโดยผ่านบทบาทต่าง ๆ ตามหลักการพัฒนาสังคม ทั้งสังคมสงฆ์และสังคมคฤหัสถ์ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการและด้านการพัฒนาศูนย์ปฏิบัติธรรมวัดธรรมบูชาทำให้บทบาทของพระธรรมธัชมนีมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาและสังคม จึงทำให้ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาและเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมสืบต่อไป

พระครูสังฆรักษ์พุทธา ฐิตเมธ (การไสย) (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณีพระเทพวรสิทธาจารย์ (ธงชัย สุวณฺณสิริ)” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่เด่นของพระเทพวรสิทธาจารย์ ได้สร้างวัดใหม่ขึ้นหลายวัดในจังหวัดเชียงใหม่และบูรณปฏิสังขรณ์ วัดที่ถูกปล่อยทิ้งร้างให้กลับมาสภาพเดิม เพื่อเป็นสถานที่ให้ประชาชนได้เข้าประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และทำกิจกรรมในส่วนที่เป็นสาธารณะประโยชน์ทางสังคม อีกทั้งได้ส่งเสริมการศึกษาโดยให้ทุนการศึกษาแก่นิสิต นักศึกษา นักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามาทำงานในวัดพระธาตุดอยสุเทพราชวรวิหาร ในช่วงปิดภาคเรียนอีกด้วย ในส่วนของการพัฒนาสังคมได้ส่งเสริมให้คนชราได้มีอาชีพ และส่งเสริมฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมล้านนาที่จางหายไปพร้อมกับเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้ฟื้นคืนกลับมามีชีวิตชีวาอีกครั้งหนึ่ง ส่วนของการเผยแผ่ได้เปิดศูนย์วิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ และจัดรายการข่าวธรรม จัดรายการวิทยุทั้ง AM และ FM ส่วนปัญหาในการดำเนินงาน คือ ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี แนวทางแก้ไขปัญหาคือ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้

พระปลัดวิสุทธิ วิสุทธาจาโร (ทองสะสม) (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการคณะธรรมยุตที่มีต่อการบริหารวัดในจังหวัดเลย” ผลการวิจัยพบว่า 1. บทบาทของพระสังฆาธิการคณะธรรมยุตที่มีต่อการบริหารวัดในจังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการปกครอง รองลงมาด้านการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสาธารณูปการ 2. อายุ อายุพรรษา ระดับการศึกษา และตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ไทยต่างกันมีบทบาทที่มีต่อการบริหารวัดในจังหวัดเลย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และ 3. แนวทางการส่งเสริมบทบาทของพระสังฆาธิการคณะธรรมยุตที่มีต่อการบริหารวัดในจังหวัดเลย พบว่า 1) ด้านการปกครอง พระสังฆาธิการควรมีการจัดประชุมอบรม เพื่อชี้ให้พระสังฆาธิการเข้าใจและทราบถึงความสำคัญของการดูแลเขตการปกครองคณะสงฆ์ 2) ด้านการศึกษา ควรจัดตั้งองค์กรให้พระสังฆาธิการเข้ามามีส่วนร่วมในบทบาททางการศึกษาแผนกนักธรรมบาลีและแผนกสามัญศึกษา และมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียน 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระสังฆาธิการควรจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งไว้เพื่อมอบเป็นทุนและอาหารกลางวันแก่นักเรียน 4) ด้านการเผยแผ่ พระสังฆาธิการควรส่งเสริม และให้โอกาสแก่พระเข้าไปใช้สถานีวิฑูเพื่อจัดรายการธรรมะเป็นรายวันหรือรายสัปดาห์ เพื่อเป็นการเผยแผ่ธรรมะให้กับประชาชนหรือบุคคลทั่วไป 5) ด้านสาธารณูปการ พระสังฆาธิการควรจัดงบประมาณในการก่อสร้างถาวรวัตถุ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและบทบาทในการบริหารการก่อสร้างภายในวัด และ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ ควรจะมีการจัดประชุมอบรม เพื่อชี้ให้พระสังฆาธิการเข้าใจและเห็นความสำคัญของประโยชน์ที่จะได้รับการจัดตั้งกองทุนหรือมูลนิธิสำหรับผู้ป่วยด้วยโรคร้าย เพื่อบรรเทาและแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเห็นได้ว่า ธรรมเนียมสงฆ์ลาวมีความสำคัญต่อบทบาทของคณะสงฆ์ในประเทศลาว ซึ่งคณะสงฆ์ได้ยึดถือและปฏิบัติภาระหน้าที่ สิทธิ และบทบาทของตนตามธรรมเนียมสงฆ์ลาว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาบทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้ว มหาสังฆสุธรรมาธิปัติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ซึ่งการทำวิจัยเรื่องนี้จะมีความแตกต่างจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมาเบื้องต้น บทบาทของพระยอดแก้ว (มหางอน ดำรงบุญ) เป็นพระมหาเถระผู้ที่ทรงศีลทรงธรรม มีศีลาจารวัตรอันงดงาม เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด เป็นประมุขคณะสงฆ์ลาวทั่วประเทศ เป็นแบบอย่างในการพัฒนาฟื้นฟูพระพุทธศาสนาใน สปป. ลาว ได้สร้างความเจริญสร้างประโยชน์สุขให้แก่ประเทศชาติและพระพุทธศาสนา โอวาทธรรมคำสอนธรรมเทศนา วิถีชีวิตที่เรียบง่าย สงบระงับ ข้อวัตรปฏิบัติ ปฏิบัติที่งดงามขององค์ท่านทั้งหมดทั้งมวลนั้นเป็นแบบอย่างที่ดีงาม ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าผ่านองค์ท่านมา เมื่อสาธุชนทั้งหลายได้ยินได้ฟัง ได้อ่านได้ศึกษาเรียนรู้บทบาท สิทธิและภาระหน้าที่ของท่านแล้วน้อมธรรมนำมาปฏิบัติตามและสามารถเข้าใจวิถีทางปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น มองเห็นและเข้าใจธรรมชาติตามความเป็นจริงตามความรู้ของตนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมในจิตใจ

เจริญรอยตามวิถีปฏิบัติที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและเป็นประโยชน์เอื้อเพื่อเกื้อหนุนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ตั้งมั่นเจริญงอกงามรุ่งเรืองยืนยงถาวรเคียงคู่กับมนุษยชาติตลอดไป

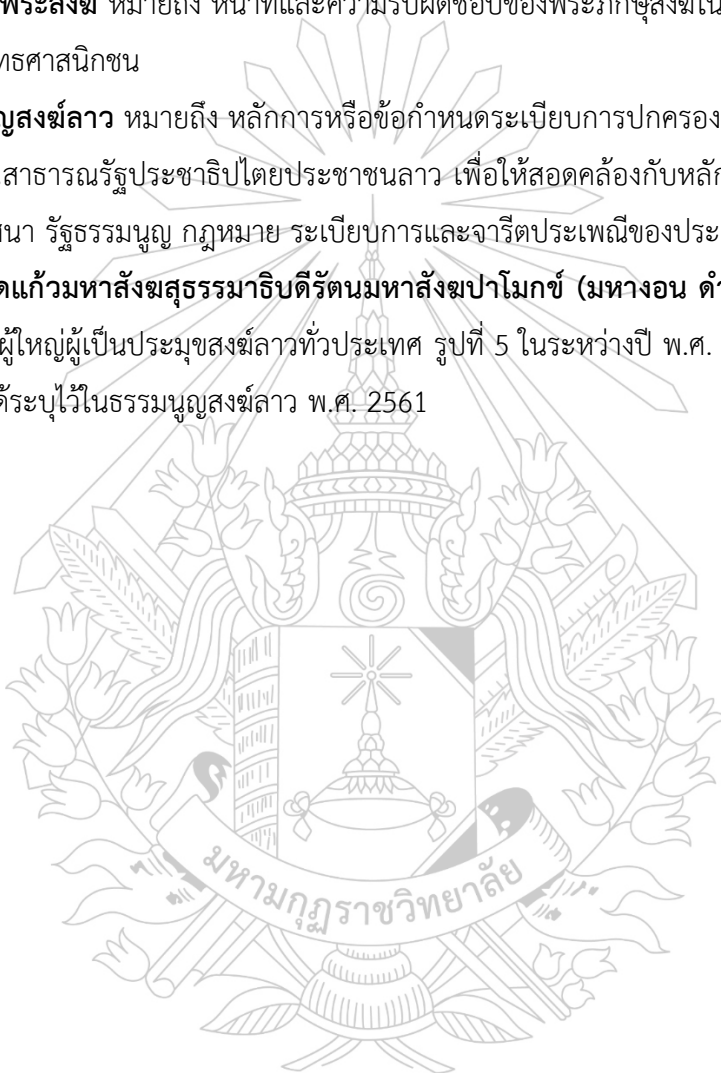
1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาท หมายถึง การประพฤติหรือการปฏิบัติตามภาระหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวตามธรรมนูญสงฆ์ลาว พ.ศ. 2565 ที่ใช้ในงานวิจัยเล่มนี้

บทบาทพระสงฆ์ หมายถึง หน้าที่และความรับผิดชอบของพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมและพุทธศาสนิกชน

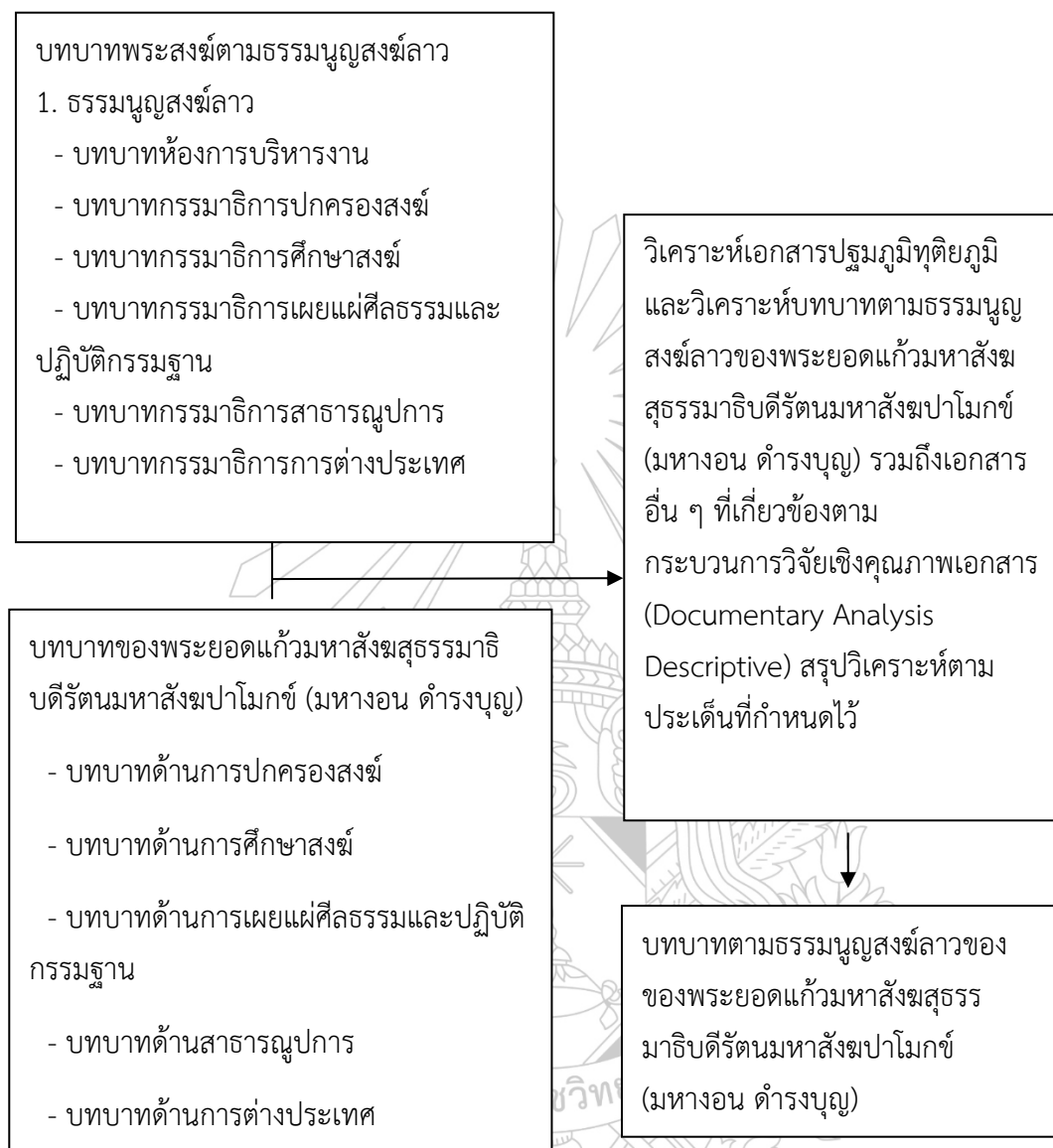
ธรรมนูญสงฆ์ลาว หมายถึง หลักการหรือข้อกำหนดระเบียบการปกครองสูงสุดขององค์การจัดตั้งพระสงฆ์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัยในทางพระพุทธศาสนา รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบการและจารีตประเพณีของประเทศลาว

พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) หมายถึง พระมหาเถระชั้นผู้ใหญ่ผู้เป็นประมุขสงฆ์ลาวทั่วประเทศ รูปที่ 5 ในระหว่างปี พ.ศ. 2558-2563 (ค.ศ. 2015-2020) ที่ได้ระบุไว้ในธรรมนูญสงฆ์ลาว พ.ศ. 2561

1.9 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยไว้ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

บทบาทพระสงฆ์ตามธรรมนูญสงฆ์ลาว

ในการศึกษาบทที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องบทบาทพระสงฆ์ตามธรรมนูญสงฆ์ลาว อันเป็นระเบียบการปกครองสูงสุดขององค์การจัดตั้งพระสงฆ์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในการปฏิบัติบทบาท สิทธิและหน้าที่เพื่อพัฒนาองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว สังคมและประเทศชาติ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

2.1.1 ความหมายของบทบาท

2.1.2 ประเภทของบทบาท

2.1.3 ความสำคัญของบทบาท

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

2.3 บทบาทพระสงฆ์

2.4 ธรรมนูญสงฆ์ลาว

2.5 พระสงฆ์ตามธรรมนูญสงฆ์ลาว

2.6 สรุป

2.1. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

2.1.1 ความหมายของบทบาท

บทบาทเป็นแนวคิดที่มีการให้ความหมายที่หลากหลายตามมุมมองของนักวิชาการในสาขาต่าง ๆ โดยสามารถสรุปความหมายที่สำคัญได้ดังนี้

David (1962) ได้กล่าวถึง บทบาทเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่คาดหวังของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ สัมพันธภาพระหว่างบทบาทหน้าที่กับความรับผิดชอบ และการที่บุคคลจะดำรงตำแหน่งหนึ่งตำแหน่งใด จะต้องมียุทธศาสตร์หน้าที่ และความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งเสมอ บทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ต้องเป็นที่รู้จักและเข้าใจกันระหว่างผู้ดำรงตำแหน่ง และผู้เกี่ยวข้อง

Cohen and Orbuch (1990) ได้กล่าวถึง บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งคาดหวังว่าบุคคลอื่นจะปฏิบัติตามตำแหน่ง หรือสถานะภาพ และบทบาทที่เหมาะสมเรียนรู้ได้จากกระบวนการต่าง ๆ ในสังคมที่ผ่านมาแล้วซึมซับเข้าไปในตัวบุคคล

Sarbin (1975) ได้กล่าวถึง บทบาทเป็นพฤติกรรมของผู้ดำรงตำแหน่งหนึ่ง ตำแหน่งใดก็ตามที่มีกฏเกณฑ์การคาดคะเนผู้อื่นหวังที่จะเห็นผู้ดำรงตำแหน่งนั้นควรปฏิบัติเช่นไร เป็นแนวทาง

ส่วนมากมักจะสังเกตผู้ดำรงตำแหน่งอื่น แล้วกำหนดบทบาทของตนเอง การคาดคะเนว่าผู้อื่นต้องการให้ตนทำอะไร ไม่จำเป็นต้องตรงตามลักษณะงานและภาระหน้าที่ของตำแหน่งนั้น ๆ

ราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้นิยามบทบาทว่า บทบาท หมายถึง การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) (2562) ได้กล่าวถึงบทบาทในพุทธธรรม (ฉบับเดิม) ไว้ว่า บทบาท หมายถึง การเดินทางก้าวหน้าไป เรียกว่า “มรรค หรือ ปฏิปทา” ทางดำเนินชีวิต หรือเรียกว่า จริยะ แปลว่า การดำเนินชีวิตที่ดีต้องมีสิกขา ศีล สมาธิ ปัญญา คือการศึกษา เรียนรู้ และพัฒนาตนตลอดเวลา เรียก อริยมรรค คือทางดำเนินชีวิตที่ประเสริฐเป็นบทบาทที่ดี จัดเป็นจริยะที่งดงาม เรียกว่า พรหมจริยะ แปลว่า จริยะอย่างประเสริฐ หรือทางดำเนินชีวิตที่ประเสริฐถูกต้อง

พระมหาพนมนคร มีราคะ (2549) ได้กล่าวนิยามบทบาทว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามสถานภาพที่เป็นมาโดยธรรมชาติ หรือตามสถานภาพที่ถูกกำหนดหรือถูกคาดหวังจากสังคม อันเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในสังคม

คำพา สิตาวงศ์ (2548) ได้ให้คำจำกัดความของบทบาทว่า บทบาท หมายถึง การประพฤติ การปฏิบัติ การทำงาน หรือบทบาทการทำงาน กิริยาอาการการแสดงออกของการกระทำ การเคลื่อนไหวของร่างกาย

สุวิไล เรียงวัฒนสุข (2535) ได้กล่าวถึงนิยามของบทบาทว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมตามตำแหน่งทางสังคมของบุคคล

เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ (2542) ได้กล่าวถึงบทบาทว่า บทบาท หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมซึ่งคาดหวังให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามสถานภาพที่ดำรงอยู่

คณาจารย์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา (2541) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ ซึ่งแสดงลักษณะโดยคุณสมบัติ และกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น

ไพฑูรย์ มีกุล และคณะ (2545) ได้พูดถึงนิยามบทบาทว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมหรือการประพฤติปฏิบัติของคนที่เป็นเจ้าของสถานภาพพิเศษนั้น

ทัศนีย์ ทองสว่าง (2549) ได้พูดถึงนิยามบทบาทว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ย่อมขึ้นอยู่กับบุคคลที่ได้เข้าดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2551) ได้อธิบายถึงนิยามไว้ว่า บทบาท หมายถึง การแสดงตนเองตามการปฏิสัมพันธ์กับสถานภาพที่ตนเองมีอยู่ในขณะ นั้น ๆ

อำไพ หมั่นสิทธิ์ (2553) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ หรือพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกตามสถานภาพ

อุทัย หิรัญโต (2519) ได้กล่าวถึงนิยามของบทบาทว่า หมายถึง ฐานะตำแหน่งที่บุคคลดำรงอยู่ ย่อมจะมีสิทธิ และหน้าที่ปฏิบัติสำหรับฐานะตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งหน้าที่ปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งที่ควบคู่กับฐานะตำแหน่งของบุคคลเสมอไป

สุพัตรา สุภาพ (2542) ได้อธิบายถึงนิยามไว้ว่า บทบาท คือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อ บทบาทคือ ต้องเลี้ยงลูก เป็นครู บทบาทคือ สั่งสอนอบรมนักเรียนให้ดี เป็นคนไข้ บทบาทคือปฏิบัติตามหมอสั่ง

สมพงษ์ ดุลยอนุกิจ (2549) ได้กล่าวถึงนิยามของบทบาทว่า บทบาท หมายถึง กรอบพื้นฐานอันหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ทางสังคม และสังคมทุกสังคมก็จะมีตำแหน่ง และบทบาทต่าง ๆ จำนวนมาก บทบาทต่าง ๆ มักจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างสลับซับซ้อน ดังนั้น บ่อยครั้งจึงเป็นไปได้ที่จะเข้าใจบทบาทใดบทบาทหนึ่งโดยไม่ทำความเข้าใจกับบทบาทอื่นที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือสิทธิของบทบาทหนึ่งจะเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของอีกบทบาทหนึ่ง และบุคคลทุกคนจะถูกตัดสิน หรือประเมินความสามารถจากพฤติกรรมของเขาเมื่อมีการแสดงบทบาทต่าง ๆ ว่ามีเหมาะสมมากน้อยเพียงใดนั่นเอง

ศิริรัตน์ แอดสกุล (2559) ได้พูดถึงนิยามของบทบาทว่า บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ หรืออาจกล่าวได้ว่า บทบาทคือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร (Role expectation) เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม เพื่อจะได้มีการกระทำระหว่างกันได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ เช่น บทบาทของแม่ สังคมก็คาดหวังไว้ว่าจะต้องเลี้ยงดูลูก เอาใจใส่ลูก ส่งเสียให้เล่าเรียน ให้ความรัก ความอบอุ่นแก่ลูก เป็นต้น

สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมออกมาตามสถานภาพ หรือตำแหน่ง สิทธิในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ทางสังคมที่ตนดำรงอยู่ในขณะนั้น

2.1.2 ประเภทของบทบาท

บทบาทสามารถจำแนกได้หลายรูปแบบตามเกณฑ์ที่แตกต่างกัน นักวิชาการได้เสนอการจำแนกประเภทของบทบาทไว้ดังนี้

Broom and Selznick (1977) ได้อธิบายถึง บทบาท ไว้ 3 ประเภทดังต่อไปนี้

- 1) บทบาทที่กำหนดไว้ หรือบทบาทในอุดมคติ (Socially Prescribed or Ideal Role) เป็นบทบาทตามอุดมคติที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง
- 2) บทบาทที่ควรกระทำ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรจะทำหน้าที่ของตำแหน่ง
- 3) บทบาทที่กระทำจริง (Performed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อความคาดหวังตลอดจนความกดดัน และโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคม

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2547) ได้กล่าวถึงประเภทของบทบาทไว้ 3 ประการ ดังนี้

1) บทบาทตามใบสั่ง (Prescribed Roles) บทบาทประเภทนี้พุ่งเล็งถึงการปฏิบัติ ตามความคาดหวังของแต่ละสถานภาพ ตัวตน และทักษะในการแสดงบทบาทมีหน้าที่ที่ต้องปรับตัวให้ เข้ากับความคาดหวังของสถานภาพนั้น ๆ การวิเคราะห์บทบาทประเภทนี้เน้นตรงระดับการยอม ปฏิบัติตามความคาดหวังของตำแหน่งที่บุคคลเข้าครอบครอง

2) บทบาทตามใจ (Subjective Roles) บทบาทประเภทที่สองพุ่งไปยังจุดที่ว่า ความคาดหวังต่าง ๆ จะต้องผ่านอัตรา หรือตัวตนเสียก่อนแล้วจึงมีการปฏิบัติขณะที่ผ่านตัวตนนี้เอง ตัวตนก็จะกลั่นกรองพิจารณาเลือกสรร ลดทอน พลิกแพลงความคาดหวังนั้น ๆ ให้เหมาะสมกับ ตน จุดสนใจของการวิเคราะห์จึงอยู่ที่แบบ หรือสไตล์ของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร

3) บทบาทจริง (Enacted Roles) บทบาทประเภทนี้ คือพฤติกรรมจริงของปัจเจก ชน หลังจากผ่านขั้นตอน 2 ขั้นตอนข้างต้นมาแล้วหากจะดูพฤติกรรมเปิดเผย ก็จะดูความซับซ้อนหรือ โครงข่ายเชื่อมโยงของพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้เห็น ถ้าพุ่งไปที่บทบาทเปิดเผยจุดการวิเคราะห์ก็ จะพุ่งในตัวความคาดหวัง หรือการตีความคาดหวังตามสถานภาพนั้น ๆ

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2545) ได้กล่าวถึงประเภทของบทบาทไว้ 3 ประการบุคคล ในสังคมจะแสดงบทบาทต่าง ๆ แตกต่างกันออกไปโดยการแสดงบทบาทที่บ่งบอกถึงลักษณะของ บุคคลนั้นได้ ซึ่งลักษณะของบทบาทมี 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1) บทบาทที่บุคคลเข้าใจ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ ที่ คาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม ทักษะ บุคลิกภาพ และประสบการณ์ ของแต่ละบุคคล

2) บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมาย หรือตาม ความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งมีสถานภาพหนึ่ง ๆ ควรกระทำแต่ อาจไม่มีใครทำตามนั้นก็ได้

3) บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual or Enacted Role) เป็นการกระทำที่บุคคล ปฏิบัติจริง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย สถานการณ์ดังกล่าวอาจเป็น สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม เช่น การกีดกันของกลุ่มต่าง ๆ และบทบาทที่กระทำจริง อาจจะไม่สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทในอุดมคติหรือบทบาทที่บุคคลรับรู้ก็ได้

แสวง รัตนมงคลมาศ (2545) ได้กล่าวถึงลักษณะบทบาทไว้ 5 ประการ ดังนี้

1) บทบาทเป็นอุดมคติ (Ideal Roles) หมายถึง บทบาทที่ควรจะเป็นไปตามอุดมคติ อุดมการณ์ หรือหลักการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2) บทบาทที่เป็นจริง (Actual Roles) หมายถึง ข้อเท็จจริงในด้านกิจกรรมหรือผลงานที่ปฏิบัติได้จริง 3) บทบาทที่รับรู้ (Perceived Role) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ความรับผิดชอบหรือภารกิจของตนว่าควรเป็นอย่างไร

4) บทบาทที่คาดหวัง (Expecting Role) หมายถึง ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มุ่งหวังต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งประพฤติปฏิบัติอย่างไร

5) บทบาทที่ถูกระบุ (Expected Role) หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งถูกระบุคาดหวังจากอีกฝ่ายหนึ่งว่าต้องประพฤติปฏิบัติอย่างไรจึงจะเป็นไปตามคาดหวัง ในการศึกษาเรื่องบทบาทต้องมีหลักการวิเคราะห์ว่าบทบาทมีความสอดคล้องจึงมีความสำเร็จหากมีความขัดแย้งในบทบาทความล้มเหลวอาจจะเกิดขึ้น

พวงเพรช สุรัตนวีกุล และคณะ (2547) ได้กล่าวถึงประเภทของบทบาทไว้ 3 ประการดังต่อไปนี้

1) บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) ได้แก่ บทบาทที่กำหนดไว้ตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพนั้น ๆ ควรกระทำ แต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นก็ได้

2) บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่บุคคลคาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติ ค่านิยม บุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคลด้วย

3) บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual or enacted Role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ๆ ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย จึงทำให้การแสดงบทบาทแตกต่างกันไป

สนธยา พลศรี (2545) ได้กล่าวถึงประเภทของบทบาทไว้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1) บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทที่กำหนดไว้ตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแนวทางปฏิบัติอันเป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพนั้น ๆ ควรกระทำ

2) บทบาทที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่บุคคลคาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจตคติ ค่านิยม บุคลิกภาพและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

3) บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้ปฏิบัติจริง ๆ โดยขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในขณะที่แสดงออกนั้นด้วย

สรุปได้ว่า บทบาท มี 3 ประเภทหลักคือ 1) บทบาทในอุดมคติ เป็นบทบาทตามที่สังคมหรือกฎเกณฑ์กำหนดไว้ หรือสิ่งที่คาดหวังให้เป็น 2) บทบาทที่รับรู้ เป็นบทบาทตามความเข้าใจ การตีความ หรือความเชื่อของแต่ละบุคคลว่าตนควรทำอย่างไร และ 3) บทบาทที่แสดงจริง เป็นพฤติกรรม

กรรมหรือการกระทำที่บุคคลได้ปฏิบัติออกมาจริง ๆ ทั้งนี้ บางแนวคิดอาจมีรายละเอียดปลีกย่อยหรือประเภทเพิ่มเติม เช่น บทบาทตามใจ (Subjective) หรือบทบาทที่คาดหวังระหว่างบุคคล

2.1.3 ความสำคัญของบทบาท

สมพงษ์ เกษมสิน (2556) ได้กล่าวถึงว่า บทบาท มีความสำคัญในการใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติให้สมาชิกของกลุ่มคาดหวังท่าทีจากบทบาทของสมาชิกแต่ละคนได้สามารถแยกสมาชิกกลุ่มออกจากผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกกลุ่มได้ อีกทั้งทำให้เกิดมีการบังคับให้สมาชิกแต่ละคนยอมรับและปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ของตนอีกด้วย

ภิญโญ สาร (2533) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของบทบาท คือเป็นสิ่งที่ผู้ดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งได้รับการคาดหวังให้เขาทำบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งที่บุคคลนั้นครองอยู่และหมายความรวมถึงหน้าที่หรือเงื่อนไขที่บุคคลนั้นครองอยู่

สุพิทวง ธรรมพันธุ์ (2540) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของบทบาท 2 ประการคือ

1) บทบาทเป็นหน้าที่หรือการแสดงออกของบุคคลตามความคิดหรือความคาดหวัง เมื่ออยู่ใต้สถานการณ์ทางสังคมหนึ่ง โดยยึดถือฐานะและหน้าที่ทางสังคมที่กำหนดไว้ในบรรทัดฐานเป็นมูลฐานความถูกต้องและความสมควรของบทบาทนั้น บุคคลจึงตัดสินใจแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้นเมื่อต้องเกี่ยวข้องกับสมาคมกับบุคคลอื่น ตัวอย่างสังคมกำหนดบทบาทของสามีและภรรยาว่าต้องรักใคร่ใส่ใจดูแลกันและกัน และให้ครองชีวิตคู่สุขสมบุญยาวนาน เป็นต้น

2) เมื่อบุคคลปฏิบัติตามบทบาททางสังคมดังที่ระบุไว้ในบรรทัดฐาน ระบบความสัมพันธ์ต่อกันในสังคมจะเป็นแนวทางเดียวกัน บังเกิดเป็นความเป็นระเบียบและความสงบภายในสังคม บุคคลที่ฝ่าฝืนไม่กระทำได้กล่าวว่าจะได้รับการลงโทษจากสังคมตามบทลงโทษนั้น ๆ การทำตามบทบาทที่คาดหวังย่อมได้รับการยอมรับและการส่งเสริมจากสังคม บุคคลจึงสามารถอยู่ร่วมกลุ่มได้ด้วยดี ตัวอย่างสามีหรือภรรยาที่นอกใจต่อกันย่อมได้รับการติฉินนินทา ทั้งชีวิตคู่ที่ปราศจากความสุขสงบ

สรุปได้ว่า บทบาทมีความสำคัญในการเป็นแนวทางปฏิบัติ ทำให้สมาชิกกลุ่มสามารถ คาดหวังพฤติกรรม ของกันและกันได้ และช่วยแยกแยะสมาชิกกลุ่ม นอกจากนี้ บทบาทยังเป็นสิ่งที่ผู้ดำรงตำแหน่งถูกคาดหวังให้กระทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งนั้น ที่สำคัญบทบาทช่วยให้บุคคลแสดงออกตามบรรทัดฐานสังคมได้อย่างเหมาะสม ทำให้ตัดสินใจได้ง่ายขึ้นเมื่อต้องมีปฏิสัมพันธ์และนำไปสู่ความเป็นระเบียบ ความสงบสุข และการยอมรับในสังคม

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทมีหลากหลายแนวคิดที่พัฒนาขึ้นในสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะในสังคมวิทยาและจิตวิทยาสังคม ทฤษฎีสำคัญเกี่ยวกับบทบาทมีดังนี้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2536) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีบทบาทว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับปัจเจกบุคคล สังคมเป็นเครือข่ายของสถานภาพและแสดงบทบาทตามสถานภาพที่ครอบครองจะมีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ ดังต่อไปนี้

1) ลักษณะเกี่ยวกับตน (Self-Related Characteristics) ได้แก่ลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลที่เขาคิดว่าเป็นหรือมีลักษณะเช่นนั้น ลักษณะนี้จะมีผลต่อการประพฤติสถานภาพที่เขาดำรงอยู่ และจะเป็นฐานในการเลือกความคาดหวังประเภทต่าง ๆ มาเป็นแนวในการประพฤติตามสถานภาพ

2) ความสามารถและทักษะในการแสดงบทบาท (Role Playing Skills and Capacities) ความสามารถเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดของแต่ละบุคคล ส่วนทักษะเป็นสิ่งที่ได้เรียนรู้ภายหลัง แต่ทั้งสองสิ่งก็เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน หากไม่มีความสามารถเป็นทุน ทักษะก็ไม่อาจเกิดได้ ด้วยทักษะและความสามารถนี้เองทำให้บุคคลแสดงบทบาทได้

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2547) ได้สรุปทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทไว้ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีบทบาทของราล์ฟ (Ralph Linton's Role Theory) ได้กล่าวว่า ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท อาทิ บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์

ทฤษฎีบทบาทของโฮมันน์ (Homann's Role Theory) ได้กล่าวว่า บุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ อาทิ ตอนกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นครู ตอนเย็นแสดงบทบาทเรียนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบ เป็นต้น

ทฤษฎีบทบาทของพาร์สัน (Parson's Role Theory) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน อาทิ บุคคลมีเพื่อนมากก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

ทฤษฎีบทบาทของเมอร์ตัน (Merton's Role Theory) ได้กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่งและบทบาทควบคู่กันไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีอย่างน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทักษะของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น

ทฤษฎีบทบาทของกู๊ด (Good's Role Theory) ได้กล่าวว่า บทบาท คือ แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคลและบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้น ๆ

ทฤษฎีบทบาทของกัสกิน (Guskin's Role Theory) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนคือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเอง

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2547) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีบทบาทเป็นทฤษฎีย่อยในทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Theory) โดยกล่าวถึงลักษณะของสังคมมนุษย์ และลักษณะของปัจเจกบุคคล แล้วชี้ให้เห็นว่าตัวเชื่อมระหว่างมนุษย์และสังคมนั้นคือบทบาท สังคมมนุษย์คือโรงละคร มนุษย์แต่ละคนคือตัวแสดง มีบทละคร เป็นตัวกำกับ มนุษย์แต่ละคนมีตำแหน่งต่าง ๆ ชัดเจนที่จะต้องดำรง มีบรรทัดฐานสังคมควบคุมพฤติกรรมตัวละคร เชื้อฟุ้งผู้กำกับ มนุษย์ทุกคนก็ปรับตัวให้เข้ากับผู้ชม ต้องสวมบทบาทผู้ชมประเภทต่าง ๆ (Generalized others) และ ประการสุดท้ายต้องอาศัยความรู้ความชำนาญตน ช่วยในการแสดงอาศัยศักยภาพของตนและทักษะในการแสดงบทบาทเข้าช่วย เป็นสไตล์ของตน ในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น

สรุปได้ว่า ทฤษฎีบทบาทอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับบุคคล โดยเปรียบสังคมเป็นโรงละคร มนุษย์เป็นนักแสดงที่แสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่ดำรงอยู่ มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ 1) ลักษณะเกี่ยวกับตน สิ่งที่บุคคลคิดว่าตนเป็น ซึ่งมีผลต่อการแสดงบทบาท และ 2) ความสามารถและทักษะ ความสามารถติดตัวมาแต่กำเนิด ทักษะเรียนรู้ภายหลัง บทบาทจึงเป็นตัวเชื่อมระหว่างบุคคลกับสังคม บุคคลต้องปรับตัวและแสดงบทบาทตามความคาดหวังของสังคม โดยใช้ศักยภาพและทักษะของตนเอง

2.3 บทบาทพระสงฆ์

บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระพุทธเจ้าทรงส่งพระอรหันตสาวกจำนวน 60 รูป ไปประกาศหลักธรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสถานที่ต่าง ๆ เป็นครั้งแรกให้แพร่หลายทั่วชมพูทวีป จึงรับสั่งกับพระภิกษุเหล่านั้นว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่หยาและมนุษย อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายมีรูปในตาน้อย มีอยู่ ย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จะไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เพื่อแสดงธรรม” (วิ.ม.(ไทย) 4/32/40.)

หลักโอวาทปาติโมกข์ ได้กล่าวถึง หลักธรรมคำสั่งสอนอันเป็นหัวใจหลักของพระพุทธศาสนา ได้แก่ พุทธพจน์ 3 ประการ ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสแก่พระอรหันต์ 1,250 รูปผู้ไปประชุมรวมกันโดยมิได้นัดหมายที่พระเวฬุวนารามในวันเพ็ญเดือน 3 ที่เรียกกันว่าวันมาฆบูชา ซึ่งพุทธพจน์หรือหลัก

โอวาทปาติโมกข์ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ 3 ประการ คือ หลักการ 3 อุดมการณ์ 4 และวิธีการ 6 ได้แก่

1) หลักการ 3 คือ

- (1) การไม่ทำบาปทั้งปวง
- (2) การทำกุศลให้ถึงพร้อม
- (3) การทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว

2) อุดมการณ์ 4 คือ

- (1) ความอดทนอดกลั้น เป็นตบะอย่างยิ่ง
- (2) พระพุทธเจ้าตรัสว่า นิพพานเป็นบรมธรรม
- (3) ผู้ทำร้ายผู้อื่นอยู่ ไม่เชื่อว่าเป็นบรรพชิต
- (4) ผู้เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เชื่อว่าเป็นสมณะ

3) วิธีการ 6 คือ

- (1) การไม่กล่าวร้ายผู้อื่น
- (2) การไม่เบียดเบียนผู้อื่น
- (3) การสำรวมในพระปาติโมกข์
- (4) การเป็นผู้รู้จักประมาณในอาหาร
- (5) การอยู่ในเสนาสนะที่สงัด
- (6) การประกอบความเพียรในอธิจิต (ที.ม. (ไทย) 10/90/50-51.)

ปัพพชิตอภิณหสูตร ว่าด้วยธรรมที่บรรพชิตควรพิจารณาเนื่อง ๆ ได้กล่าวถึง หน้าที่ของพระสงฆ์ต่อประชาชน มีอยู่ในหลักคำสอนที่เรียกว่าธรรมและวินัยนั่นเอง จะขอยกมาเป็นตัวอย่างส่วนหนึ่ง คือ มีพุทธพจน์แห่งหนึ่ง แนะนำให้บรรพชิต คือนักบวชพิจารณาอยู่เสมอ ๆ ว่า “บรรพชิตพึงพิจารณาเนื่อง ๆ ว่า การเลี้ยงชีพของเราเนื่องด้วยผู้อื่น” (อง. เอกาทสก. (ไทย) 24/48/104.)

พหุการสูตร ว่าด้วยผู้มีอุปการะมาก ได้กล่าวถึง พระพุทธเจ้าได้ตรัสเตือนพระสงฆ์ให้คำนึงถึงความสัมพันธ์ในแบบพึ่งพาอาศัยกันระหว่างบรรพชิตคฤหัสถ์ว่า “ภิกษุทั้งหลาย พราหมณ์และคหบดีทั้งหลายผู้บำรุงอุปถัมภ์เธอทั้งหลายด้วยจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริวาร ชื่อว่าเป็นผู้มีอุปการะมากแก่เธอทั้งหลาย ข้อที่เธอทั้งหลายแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ ประกาศพรหมจรรย์ บริสุทธี บริบูรณ์ครบถ้วนแก่พราหมณ์และคหบดีเหล่านั้น ชื่อว่าเธอทั้งหลายมีอุปการะมากแก่พราหมณ์และคหบดีทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลาย คฤหัสถ์และบรรพชิตต่างพึ่งพาอาศัยกันและกันอยู่ ประพฤติพรหมจรรย์เพื่อต้องการสละโอฆะออกให้ได้ เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบ ด้วยประการดังกล่าวนี” (ขุ.ขุ.(ไทย) 25/107/486.)

ทิต 6 ได้กล่าวถึง พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแก่สังคาลกมณพในเรื่องของทิต 6 ในอริยวินัย เปรียบทิตทั้ง 6 เสมือนทิตที่อยู่รอบตัวเรา โดยเราเป็นแกนกลาง ในแต่ละทิตทรงแสดงให้เห็นถึงบุคคลที่เราต้องเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กันกับตัวเราโดยตรง ดังนี้ คือ 1) ทิตเบื้องหน้า ปุรัตถิมทิต ได้แก่ มารดาบิดา 2) ทิตเบื้องขวา ทักขิมทิต ได้แก่ครู อาจารย์ 3) ทิตเบื้องหลัง ปัจฉิมทิต ได้แก่ บุตรภรรยา 4) ทิตเบื้องซ้าย อุตตรทิต ได้แก่ มิตรอำมาตย์หรือมิตรสหาย 5) ทิตเบื้องล่าง เภฏฐิมทิต ได้แก่ ทาสกรรมกร ลูกจ้าง และ 6. ทิตเบื้องบน อุปริมทิต ได้แก่สมณพราหมณ์ ในแต่ละทิตในพระพุทธองค์ทรงสอนถึงหน้าที่ของแต่ละทิตที่ควรปฏิบัติต่อกัน หากผู้ใด ปฏิบัติได้ตามที่พระองค์ตรัสไว้ ก็จะทำให้พบความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า (ที.ปา. (ไทย) 11/266-272/212-216.)

พระสงฆ์ในฐานะทิตเบื้องบน (อุปริมทิต) ในสังคาลกสูตร พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า สมณพราหมณ์หรือพระสงฆ์เปรียบเสมือนทิตเบื้องบน (อุปริมทิต) สำหรับคฤหัสถ์หรือประชาชนทั่วไป เนื่องจากพระสงฆ์เป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่สูงกว่าด้วยศีล สมาธิ ปัญญา และเป็นผู้ชี้ทางสว่าง นำทางไปสู่สิ่งที่ดีงาม เปรียบเสมือนดวงดาวบนท้องฟ้าที่คอยส่องสว่างและชี้ทางให้แก่ผู้คน

พระพุทธเจ้าทรงแสดงบทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ต่อคฤหัสถ์ไว้ 5 ประการ ดังนี้ 1) ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว (วารยณติ ปาปา) พระสงฆ์มีหน้าที่แนะนำสั่งสอน ห้ามปรามไม่ให้คฤหัสถ์กระทำความชั่วทั้งทางกาย วาจา และใจ โดยชี้ให้เห็นโทษของการทำความชั่วและอานิสงส์ของการละเว้นความชั่ว 2) ให้ตั้งอยู่ในความดี (กลยาณ นิเวเสนติ) พระสงฆ์มีหน้าที่แนะนำ ชักชวนให้คฤหัสถ์ประพฤติปฏิบัติชอบ ด้วยการสอนให้รู้จักทำความดีทั้งทางกาย วาจา และใจ เช่น การให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา และการประพฤติตามหลักธรรมต่าง ๆ 3) อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี (กลยาณมนสา อนุกมปนติ) พระสงฆ์มีหน้าที่อนุเคราะห์คฤหัสถ์ด้วยเมตตาจิต ปรารถนาดี คิดช่วยเหลือให้พ้นทุกข์และได้รับความสุข ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยไม่หวังผลตอบแทน 4) ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง (อสสุตฺตฺสาเวนติ) พระสงฆ์มีหน้าที่แสดงธรรม สั่งสอนให้คฤหัสถ์ได้รู้ได้เข้าใจในสิ่งที่ยังไม่เคยรู้ ไม่เคยฟัง โดยเฉพาะหลักธรรมคำสอนที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และการพัฒนาจิตใจ 5) อธิบายสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง (สุตฺตฺ ปริโยทปนติ) พระสงฆ์มีหน้าที่อธิบายขยายความหลักธรรมที่คฤหัสถ์เคยได้ยินได้ฟังมาแล้วแต่ยังไม่เข้าใจชัดเจน ให้มีความเข้าใจถูกต้องแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น และ 6) บอกทางสวรรค์ให้ (สคฺคสฺส มคฺคํ อาจิขนติ) พระสงฆ์มีหน้าที่ชี้แนะแนวทางที่จะนำไปสู่ความสุขความเจริญทั้งในโลกนี้และโลกหน้า รวมถึงหนทางที่จะนำไปสู่การพ้นทุกข์อย่างสิ้นเชิง คือพระนิพพาน

พุทธทาสภิกขุ (2544) ได้กล่าวถึง กฎหรือหลักที่เรียกว่า โอวาทปาติโมกข์ คำว่า โอวาทปาติโมกข์ แปลว่า ประธานหรือหัวหน้าของคำสอนทั้งหมดหรือจะแปลว่า คำสอนที่เป็นประธานของคำสอนทั้งหมด อย่างนี้จะดีกว่า โอวาทปาติโมกข์ มีอยู่ 3 ข้อสั้น ๆ คือการไม่ทำความชั่วทั้งปวง การทำความดีให้เต็มที่ทำให้ครบถ้วน และการทำจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาดปราศจากความเศร้าหมองโดยประการทั้งปวง นี่เป็นหลักสำหรับปฏิบัติต่อสิ่งทั้งปวงให้ถูกต้องตามที่สิ่งทั้งปวงเป็นจริงอยู่

อย่างไร เมื่อรู้ว่าสิ่งทั้งปวงไม่เที่ยงเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา หรือว่าสิ่งทั้งปวงเป็นสิ่งที่ยึดถือเอาไม่ได้ ไปหลงใหลด้วยไม่ได้ เราต้องปฏิบัติต่อสิ่งทั้งปวงในลักษณะที่ถูกต้องด้วยความระมัดระวัง คือเว้นจากการทำความชั่วทั้งปวง ที่หมายถึงการละโมภโลภมาก ด้วยอำนาจกิเลสที่อยากทำชั่ว เพราะไม่รู้ว่าสิ่งทั้งปวงนั้น ไม่น่าหลงใหลเลย ไม่น่าไปลงทุนทำเอาด้วยการฝืนศีลธรรมหรือฝืนขนบธรรมเนียมต่าง ๆ เพื่อทำความชั่ว อีกทางหนึ่งนั้น ให้ทำแต่ความดี ตามที่บัณฑิตสมมติตกลงกันว่าเป็นความดี ทั้งสองชั้นนี้ไม่ต้องสงสัย ท่านทั้งหลายย่อมจะทราบได้เองเป็นอย่างดีว่า เป็นแต่เพียงชั้นศีลธรรมหรือระเบียบปฏิบัติทั่วไปที่จะต้องประพฤติเพื่อเป็นอยู่อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นผาสุกกันอย่างโลก ๆ และทั่ว ๆ ไปเป็นส่วนใหญ่ ส่วนข้อที่สาม ที่มีหลักอยู่ว่า ให้ทำจิตใจให้บริสุทธิ์หมดจด จากเครื่องเศร้าหมองโดยประการทั้งปวงนั้น นั้นแหละเป็นตัวใจความสำคัญหรือเป็นตัวพุทธศาสนาโดยตรง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2557) ได้กล่าวถึง พระพุทธเจ้าตรัสสอนหลักธรรมที่เป็นหัวใจ เป็นหลักกลาง หรือเป็นข้อสรุปของพระพุทธศาสนาที่เราเรียกว่า หัวใจของพระพุทธศาสนา 3 ประการ คือ 1) สัพพปาปสส อกรรม การไม่กระทำความชั่วทั้งปวง 2) กุสลสสุปปสมปทา การบำเพ็ญกุศลคือความดีให้ถึงพร้อม และ 3) สจิตตปริโยทปนํ การทำจิตใจของตนให้บริสุทธิ์ผ่องใส ในสามประการนี้ บางอย่างก็เป็นข้อปฏิบัติทั่ว ๆ ไปภายนอก และเป็นเรื่องที่อาศัยการดูความเป็นไปในระยะเวลานาน แต่ข้อสำคัญที่เป็นแก่นก็คือจิตใจของเรา จิตของเราที่เราก็ต้องมีความเข้มแข็งเบิกบานผ่องใส นี่เป็นศูนย์กลางของชีวิต จิตใจเข้มแข็งเบิกบานแจ่มใสแล้วจะแสดงออกมาทางกาย วาจา ออกมาในชีวิตความประพฤติ การดำเนินชีวิตทั้งหมด

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2553) ได้อธิบายถึง บทบาท หมายถึง ฐานะ หน้าที่ การงานที่พึงกระทำ กิจในพระศาสนา (task) ประกอบด้วย 1) คณธุระ คือธุระฝ่ายคัมภีร์ กิจด้านการเล่าเรียน (task of learning) และ 2) วิปัสสนาธุระ คือธุระฝ่ายเจริญวิปัสสนากิจด้านการบำเพ็ญภาวนา หรือการเจริญกรรมฐาน ซึ่งรวมทั้งสมณะด้วย เรียกรวมเข้าในวิปัสสนาโดยฐานเป็นส่วนคลุมยอด (Burden of insight development; task of meditation practice)

ทองคำ อ่อนมะนิสอน (2551) ได้กล่าวถึง ฐานะ หรือบทบาทการงานในพุทธศาสนามีสองคือ คณธุระ และวิปัสสนาธุระ คณธุระ ได้แก่การเล่าเรียนพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า วิปัสสนาธุระ ได้แก่การปฏิบัติทางใจให้รู้แจ้ง

ประยงค์ แสนบุราณ (2557) ได้กล่าวถึง ผู้สืบทอดหรือพุทธบริษัทจะต้องคำนึงถึงฐานะหรือหน้าที่ของตนเองที่มีต่อพระพุทธศาสนาอยู่ 2 อย่างคือ 1) คณธุระ หมายถึง ฐานะหรือหน้าที่ทางการศึกษา กล่าวคือ พุทธบริษัททั้ง 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ต้องศึกษาเล่าเรียนพระธรรมและวินัย โดยการท่องบนสาธยายให้จำเนื้อหาทั้งหมดให้ได้ และนอกเหนือจากจำได้แล้ว ผู้ศึกษาต้องเข้าใจเนื้อหาพระธรรมและวินัยที่มีความหมายอันลึกซึ้งให้ได้ นี่คือการสืบทอดโดยทางทรงจำพระธรรมและวินัยซึ่งพุทธบริษัทในอดีตท่านทำเป็นตัวอย่างให้เห็นแล้ว แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการบันทึก

พระธรรมและวินัยด้วยการตีพิมพ์โดยเทคโนโลยีสมัยใหม่แล้วก็ตาม พุทธบริษัทก็จะละเลยการท่องจำ และทำความเข้าใจกับพระธรรมและวินัยนั้นไม่ได้ เพราะการท่องจำและทำความเข้าใจนั้นทำให้พระธรรมและวินัยอยู่กับเราจริง ๆ ไม่ใช่อยู่กับตำราอย่างเดียว และ 2) วิปัสสนาธุระ หมายถึง ธุระหรือหน้าที่ทางการปฏิบัติ กล่าวคือ การบำเพ็ญภาวนาหรือการเจริญกรรมฐาน โดยการรวมเอาสมถกรรมฐานใช้เป็นฐานในการฝึกจิตให้สงบ และตามด้วยวิปัสสนากรรมฐาน คือกรรมฐานหรือการฝึกอบรมปัญญาให้เกิดความรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริงที่เรียกว่า “วิปัสสนาธุระ” นี้รวมเอาสมถกรรมฐานเข้าไปด้วย โดยมีวิปัสสนากรรมฐานเป็นตัวคลุมนอดอีกทีหนึ่ง ธุระ 2 อย่างนี้ที่กล่าวมาแล้วข้างบนนี้ ผู้สืบทอดคำสั่งสอนหรือพุทธบริษัทจะต้องทำธุระทั้งสองอย่างนี้ให้สมบูรณ์ ผู้ทำธุระทั้งสองอย่างนี้ให้สมบูรณ์ได้ก็ถือว่าเป็นผู้สืบทอดคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ได้อย่างสมบูรณ์ ส่วนผู้บกพร่องธุระอันใดอันหนึ่งก็ถือว่าเป็นผู้สืบทอดคำสั่งสอนนั้นไม่สมบูรณ์ แต่ก็ยังถือว่าเป็นผู้สืบทอดคำสั่งสอนนั้นอยู่

ห้องการบริหารงานศูนย์กลาง องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป.ลาว (2565) ได้ กล่าวถึงหน้าที่ของผู้เข้าบวชในมาตราที่ 20 ของธรรมนูญสงฆ์ลาวไว้ ดังต่อไปนี้

1. ปกปักรักษาพระพุทธศาสนา เอาใจใส่ด้านการศึกษา ค้นคว้าคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้านปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ เช่น การเรียนสวด เรียนเทศนา เรียนพระธรรมวินัย และการลงไปสู่ภาคปฏิบัติกรรมฐานเพื่อให้เกิดมรรค และผล ตามสมควรแก่อัตภาพของตน พร้อมกันนั้นก็ต้องเอาใจใส่ปกปักรักษา และส่งเสริมยึดครองประเพณีอันดีงามที่เป็นประโยชน์แก่สังคมอย่างแท้จริง
2. ศึกษาหลักพระธรรมวินัย หลักคำสั่งสอน และภาษาทางพระพุทธศาสนา เช่น เรียนภาษาบาลี หลักธรรม หลักพระวินัย ตามระเบียบการ ดำริสการศึกษาสงฆ์ที่วางออก
3. ประกอบส่วนปกปักรักษาสังคม และเทศนาสั่งสอนพุทธศาสนิกชน และประชาชนลาวบรรดาเผ่าให้ละทิ้งความเชื่อถือแบบมหาย เถลนกินฟุ่มเฟือย และหลงใหลในอบายมุข เพื่อให้สังคมมีความบริสุทธิ์โปร่งใส มีความเสมอภาคกันต่อการปฏิบัติศีลธรรม กฎหมาย และระเบียบการ
4. ประกอบส่วนลบล้างการไม่รู้หนังสือ บำรุงวัฒนธรรม ปรับปรุงระบบการศึกษา สงฆ์ทั้งทางโลก และทางธรรมให้มีทั้งคุณภาพ และปริมาณเพื่อยกระดับความรู้ความสามารถให้แก่พระสงฆ์สามเณร พ่อชาว แม่ชาว พุทธศาสนิกชน และประชาชนลาวบรรดาเผ่าให้เท่าเทียมกัน
5. มุ่งหน้าประกอบส่วน ปรับปรุงแบบแผนการเผยแผ่ศีลธรรมในหลายรูปแบบ เช่น เทศนาตามหนังสือใบลาน ตำรา สาธยายธรรม มุขปาฐะหรือปาฐกถาธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับระดับความรู้ของพุทธศาสนิกชน และประชาชนลาวบรรดาเผ่า สร้างพระวิปัสสนาจารย์ พระธรรม

กติกาศารย์ ฝึก อบรมวิปัสสนากรรมฐาน ฝึกการปฏิบัติศาสนาพิธี สังฆกรรม อย่างมีระบบถูกต้องตาม หลักการศึกษา และหลักการของพระธรรมวินัย

6. ประกอบส่วนอย่างตั้งหน้า ในการค้นคว้าตำรายาพื้นเมืองให้เข้าใจอย่างชัดเจน แนะนำการปรุงแต่งยาพื้นเมือง และนำเอาออกมาใช้ โดยประสมประสานกับยาแผนปัจจุบัน (ยา หลวง) บนพื้นฐานการได้รับอนุญาตด้านการยา จากแขนงการสาธารณสุขเพื่อใช้รักษาพยาบาลอย่างมี ประสิทธิภาพ และแนะนำการเผยแพร่การป้องกันพยาธิ การรักษาอนามัยสามสอาด (กินสอาด ต้ม สอาด ที่อยู่อาศัยสอาด) ให้แก่พุทธศาสนิกชน และประชาชนลาวบรรดาเผ่า ตามเงื่อนไข และ ความสามารถตัวจริงที่ไม่ขัดกับหลักพระธรรมวินัย กฎหมาย และระเบียบการ พร้อมทั้งเอาใจใส่ปก ปักรักษาสิ่งแวดล้อม ล้อมและระบบนิเวศ

7. ประกอบส่วนอำนวยความสะดวกในการนำใช้ที่ดิน และธรรมเนียมเพื่อปลูกพืชที่ เป็นยา พืชที่เป็นอาหาร ต้นไม้ประดับ ต้นไม้อุตสาหกรรม และการเพาะกล้าเบียร์ไม้ต่าง ๆ ที่ไม่ขัดกับ หลักพระธรรมวินัย แล้วแจกจ่ายให้แก่พุทธศาสนิกชน และประชาชนลาวบรรดาเผ่าให้นำเอาไปปลูกเพื่อ ปกป้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของประเทศชาติ

8. ปกป้องรักษาวัฒนธรรม สถาปนิก ศิลปะ ร่องรอยประวัติศาสตร์ วัตถุโบราณ ประติมากรรม ลวดลาย และอื่น ๆ ที่มีลักษณะชาติ โดยมีการประสานสมทบกับแขนงการ และภาค ส่วนที่เกี่ยวข้อง

9. ตั้งหน้าปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย ธรรมนุณสงฆ์ลาว ข้อกำหนด กฎระเบียบ สงฆ์ มติ คำสั่งทางการสงฆ์ และโครงการดำเนินงานขององค์การจัดตั้งพระพุทธศาสนาตามขอบเขต รับผิดชอบของตน พร้อมทั้งปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบการอย่างเคร่งครัด

10. เอาใจใส่ปฏิบัติกิจวัตร 10 อย่างของบรรพชิตอย่างเคร่งครัด

พระมหาสุภา อุทโท (2542) ได้อธิบายถึง บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันไว้ ซึ่งสามารถแบ่ง ได้ดังต่อไปนี้

1. บทบาทการพัฒนาจิตใจของประชาชนคือการให้คำแนะนำทางจิตใจ เป็นที่ ปรีกษาเกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ และการเป็นที่พึ่งให้ความร่มเย็นทางจิตใจ

2. บทบาทการส่งเสริมการศึกษาของประชาชนและเยาวชน

3. บทบาทการช่วยพัฒนาชุมชนให้เป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง

4. บทบาทการเป็นผู้ช่วยส่งเสริมความสามัคคีในหมู่บ้าน โดยการช่วยขจัดความ ขัดแย้งที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนในหมู่บ้าน

5. บทบาทการเป็นผู้ช่วยสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐาน อาทิ สถาปัตยกรรม ช่างไม้ ช่าง ก่ออิฐถือปูน ปรับปรุงการเกษตรและการรักษาโรคด้วยแผนใหม่ เป็นต้น

6. บทบาทการเป็นผู้นำที่ไม่เป็นทางการของหมู่บ้านคือการช่วยวางแผนแนะนำและสนับสนุนงานของชาวบ้านในโครงการพัฒนาต่าง ๆ

7. บทบาทการสงเคราะห์ชุมชนคือการช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ

พระมหาดรณรงค์ จิตตโสภโณ (2535) ได้กล่าวถึง อีกรูปแบบหนึ่งก็คือการให้คำปรึกษาเป็นเรื่องสำคัญคนในสังคมควรหันมาใส่ใจกันมากขึ้น ไม่กล้า เกิดความกลัว ฉะนั้นพระสงฆ์จึงต้องทำหน้าที่ช่วยในการตัดสินใจ ให้คำปรึกษาแก่ประชาชนอันเป็นการแสดงออกถึงบทบาทของความเป็นผู้นำด้านภูมิปัญญา ยิ่งพบว่าบทบาทของพระสงฆ์ที่ทำอยู่ในปัจจุบันและเห็นได้ชัดเจนได้แก่ ประการแรก พัฒนาจิตวิญญาณของมนุษย์ด้วยการมีสำนักปฏิบัติธรรมต่าง ๆ ประการที่สอง ทำหน้าที่ให้การศึกษาทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ทั้งระบบปริยัติธรรมแผนกเดิม คือบาลีนักธรรมและมหาวิทยาลัยสงฆ์ ตลอดจนการสื่อสารธรรมทางสื่อมวลชน ประการสุดท้าย การเป็นผู้นำในการพัฒนาชนบทในรูปแบบต่าง ๆ เป็นผู้นำทำเอง เป็นผู้นำประสานงาน เป็นผู้ตั้งมูลนิธิเพื่อการศึกษาและพัฒนาชนบท เป็นวิทยากรกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา

คุณ โทจันทร์ (2525) ได้กล่าวถึง บทบาทของพระสงฆ์มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของพุทธศาสนิกชนมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) ที่พึ่งบวช พระสงฆ์เป็นหนึ่งในรัตน 3 เป็นสิ่งที่เคารพนับถือบูชาสูงสุดในพระพุทธศาสนา เป็นที่พึ่งทางใจ เป็นผู้นำทางจิตใจด้วยการพัฒนาหรือยกระดับจิตใจของคนให้สูงขึ้นด้วยการมีธรรม มีเหตุผล และเข้าสภาพต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเพื่อหลุดพ้นสามารถเป็นที่พึ่งบวชของพุทธศาสนิกชนชาวบ้าน

2) สอนธรรม พระสงฆ์นอกจากมีหน้าที่ในการศึกษาและปฏิบัติพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วยังมีหน้าที่สำคัญในการประกาศเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน เป็นหน้าที่โดยตรงที่พระสงฆ์จะสอนธรรมให้เป็นธรรมทาน เทศนาสั่งสอนอบรมประชาชนทุกชั้นทุกเพศทุกวัยให้เกิดศรัทธาปราศจากความเชื่อความเลื่อมใส ชี้แจงให้รู้บาปบุญคุณและโทษ ความเสื่อม เหตุแห่งความเสื่อม ความเจริญและเหตุแห่งความเจริญ ให้เข้าใจและให้เห็นจริง แนะนำให้ละเว้นความชั่ว หันมาประพฤติดีมีเมตตา สัจจะ กตัญญูกตเวที หิริ โอตตปปะ ศีล 5 เป็นต้น

3) นำปฏิบัติ พระสงฆ์เมื่อศึกษาเข้าใจในพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าแล้ว จะต้องปฏิบัติปฏิบัติซื่อตรง ปฏิบัติถูกต้องและปฏิบัติชอบ ในธรรมวินัยที่ได้ศึกษาอบรมมาเป็นอย่างดี โดยการรักษาศีล 227 อย่างเคร่งครัด ปฏิบัติอภิสมาจารสำรวมอินทรีย์ และการสร้างคุณธรรมต่าง ๆ ที่แสดงเป็นแบบอย่างการครองชีวิต อาทิ สันโดษ มีเมตตา สัจจะ ให้เกิดขึ้น อันเป็นตัวอย่างให้แก่ประชาชนประพฤติปฏิบัติตาม

4) พัฒนา พระสงฆ์สามารถทำหน้าที่ ช่วยเหลือดำเนินการและให้คำปรึกษาชุมชนหรือชาวบ้านและที่สำคัญการพัฒนาในสถานที่วัด รั้วกำแพง อาคารและสิ่งก่อสร้างการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ที่น่าอยู่ให้ร่มรื่นเป็นธรรมชาติ และการพัฒนาต้องสอดคล้อง และถูกต้องตามพระธรรมวินัยและ พัฒนาหมู่บ้าน เป็นผู้นำชาวบ้านสร้างสรรค์พัฒนาสิ่งที่จำเป็นสำหรับชาวบ้านและประชาชนทั่วไป โดยการชักชวนให้ร่วมกลุ่มร่วมแรงร่วมใจและร่วมทุนสร้างกองทุนประจำหมู่บ้าน หรือสร้างถนน ภายในหมู่บ้าน ขุดคู คลองส่งน้ำ ท่อระบายน้ำ สร้างสุสาน สุขา สวนสุขภาพ เป็นต้น

5) ปรีกษาคี พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เป็นที่ เชื่อถือศรัทธามา และมีสถานที่อยู่แน่นอนสำหรับสังคมไทย เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ และให้ คำปรึกษาในด้านศาสนพิธี ความรู้วิชาทางด้านจิต ช่วยแก้ปัญหาของสังคมชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านมี ปัญหาชีวิต และครอบครัว

6) มีส่วนช่วยสังคม การช่วยสังคมของพระสงฆ์ ไม่ว่าด้านเศรษฐกิจ สอนให้รู้จัก ขยันหมั่นเพียร สอนให้รู้จักเก็บออมรู้จักประหยัด สอนให้สันโดษ ด้านการปกครองเป็นแบบอย่างที่ดี ในการบริหารกิจกรรมคณะสงฆ์ให้อยู่ในกรอบแห่งพระธรรมวินัย ช่วยพัฒนาจิตใจของประชาชน ชาวบ้านหรือเผ่าต่าง ๆ ให้เป็นพลเมืองดีมีศีลธรรม ลดปัญหาเหล่านี้พระสงฆ์จะมีความเข้าใจและ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถมีส่วนช่วยในด้านการศึกษาของชาติ ให้การศึกษาแก่คนยากจน พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูสอน เป็นศูนย์กลางของการศึกษาชุมชน เป็นต้น และพระสงฆ์เป็น องค์ประกอบหลักของสถาบันพระพุทธศาสนา เพราะเป็นผู้ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง เป็นผู้ที่ทำให้พระพุทธศาสนายังคงฝังลึกลงในสังคมจนเป็นสถาบันสำคัญหนึ่งของสังคม เมื่อศึกษา วิเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นสถาบันทางศาสนาองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่ง คือวัดและ พระสงฆ์มีอิทธิพลและบทบาทต่อวิถีชีวิตของประชาชนมากเพราะวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางจิต ศีลธรรมและพฤติกรรมต่าง ๆ

สรุปได้ว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเริ่มตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระพุทธเจ้าทรงส่งพระ อรหันตสาวกไปประกาศธรรม หลักธรรมคำสอนสำคัญคือ โอวาทปาติโมกข์ อันเป็นหัวใจของ พระพุทธศาสนา ประกอบด้วย หลักการ 3 (ไม่ทำบาปทั้งปวง, ทำกุศลให้ถึงพร้อม, ทำจิตให้ผ่องแผ้ว), อุดมการณ์ 4, และ วิถีการ 6 พระสงฆ์มีหน้าที่หลัก 2 ประการ (ธรรมา) คือ คัมภีร์ (การศึกษาพระ ธรรมวินัย) และ วิปัสสนาธุระ (การปฏิบัติธรรมเจริญวิปัสสนา) ตามหลัก ทิศ 6 พระสงฆ์เปรียบเสมือน ทิศเบื้องบน มีบทบาทสำคัญต่อคฤหัสถ์ 6 ประการ คือ ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว, ชักนำให้ตั้งอยู่ในความ ดี, อนุเคราะห์ด้วยความปรารถนาดี, ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง, อธิบายสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่ม เจ้ง และบอกทางสวรรค์ให้ นอกจากนี้ บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันยังครอบคลุมถึงการพัฒนา จิตใจประชาชน, ส่งเสริมการศึกษา, พัฒนาชุมชน, ให้คำปรึกษา, ช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ และ เป็นผู้นำทางปัญญา เพื่อประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม

2.4 ธรรมนูญสงฆ์ลาว

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ได้รับการสร้างตั้งขึ้น ในปี พ.ศ. 2501 (ค.ศ. 1958) ที่นครหลวงเวียงจันทน์ โดยมีชื่อว่า “องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์” และได้เปิดกองประชุมครั้งปฐมฤกษ์อยู่เขตที่มั่นของการปฏิวัติ เมืองเวียงไซ แขวงห้วยพัน ในปี พ.ศ. 2503 (ค.ศ. 1960) และได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งประเทศไทยลาว” ภายหลังประเทศชาติได้รับการปลดปล่อย และสถาปนาเป็น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในปี พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1975) องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งประเทศไทยลาว ก็ได้เปิดกองประชุมใหญ่ผู้แทนพระสงฆ์ทั่วประเทศขึ้นในปี พ.ศ. 2519 (ค.ศ. 1976) เพื่อความสมัครสมานสามัคคี เผยแผ่ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา และช่วยอบรมพุทธศาสนิกชนลาวบรรดาเฝ้า ในการพัฒนาประเทศชาติ พร้อมทั้งได้ลบล้างการมีหลายลัทธินิกายของพระพุทธศาสนาอยู่ใน สปป. ลาว โดยให้มีเพียงแต่องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งประเทศไทยลาว เป็นการจัดตั้งของคณะบริหารสงฆ์ เพื่อนำพาและบริหารศาสนกิจทั้งหมดในขอบเขตทั่วประเทศ

ในปี พ.ศ. 2534 (ค.ศ. 1991) สปป. ลาว ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในระบอบประชาธิปไตยประชาชนลาว ส่วนองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งประเทศไทยลาว ก็มีธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว ที่ประกาศใช้ตามดำรัสนายกรัฐมนตรี ฉบับเลขที่ 182/สนย ลงวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2541 (ค.ศ. 1998) ซึ่งเป็นระเบียบการปกครองของพระสงฆ์ลาว และได้กำหนดชื่อขององค์การขึ้นว่า นำพาบริหารศาสนกิจของพระสงฆ์ลาว เป็น “องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว” ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ได้ปรับปรุงธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัย และสภาพความเป็นจริงอยู่ สปป. ลาว ภาคพื้น และสากลเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ซึ่งได้รับการรับรองและประกาศใช้ตามดำรัสของนายกรัฐมนตรี ฉบับเลขที่ 22/นย ลงวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005)

แต่ปี พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) ถึง พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) คณะกรรมการบริหารงานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ได้ปรึกษาหารือ และพิจารณาค้นคว้าอย่างลึกซึ้ง เพื่อปรับปรุงธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว ให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงอยู่ สปป. ลาว ได้พิจารณาค้นคว้าเกี่ยวกับการปรับปรุงธรรมนูญสงฆ์ลาว และต่อมาปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) คณะบริหารงานประจำการศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว หรือ อ.พ.ส. สมัยที่ 7 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะเพื่อร่างธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว ฉบับปรับปรุงโดยพิจารณาค้นคว้าอย่างลึกซึ้งรอบด้าน

ต่อมาปี พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) รัฐมนตรีกระทรวงภายใน ได้ออกข้อตกลงแต่งตั้งคณะรับผิดชอบ ปรับปรุงธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว ฉบับเลขที่ 294/ภน ลงวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) ซึ่งคณะดังกล่าวได้สำเร็จการสร้างร่างธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว ฉบับปรับปรุงแล้ว

นำเสนอผ่านกองประชุมคณะบริหารงานประจำการศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว หรือ อ.พ.ส. ในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) และกองประชุมครบคณะกรรมการศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ครั้งที่ 4 สมัยที่ 7 ได้พิจารณารับรองเอาธรรมนูญสงฆ์ลาว (ฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช พ.ศ. 2561) ในวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) พร้อมทั้งเปลี่ยนชื่อ องค์การชี้นำพาบริหารศาสนกิจของพระสงฆ์ลาวมาเป็น “องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว” และนายกรัฐมนตรีได้ออกคำสั่งรับรอง และประกาศใช้ ฉบับเลขที่ 37/นย ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) (ห้องการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว, 2562, หน้า 1-3)

ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว ได้มีขึ้นฉบับแรก ในปี พ.ศ. 2541 (ค.ศ. 1998) ประกาศใช้โดยนายกรัฐมนตรีแห่ง สปป. ลาว ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) ได้มีการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว โดยผ่านกองประชุมใหญ่ผู้แทนพระสงฆ์ทั่วประเทศ สมัยที่ 5 ในวันที่ 12 มิถุนายน ปี พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) และประกาศใช้โดยนายกรัฐมนตรีแห่ง สปป. ลาว ฉบับเลขที่ 22/นย ลงวันที่ 02 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2559 (ค.ศ. 2016) รัฐบาลแห่ง สปป. ลาว ได้มอบการทำงานเกี่ยวกับศาสนา ให้แก่กระทรวงภายในรับผิดชอบทางด้าน การเคลื่อนไหว และนิติกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับศาสนา ดังนั้น กระทรวงภายในในนามรัฐบาลได้ประกาศใช้คำสั่ง ฉบับเลขที่ 13/รบ ลงวันที่ 16 สิงหาคม ปี พ.ศ. 2559 (ค.ศ. 2016) ว่าด้วยการคุ้มครอง และการป้องกันการเคลื่อนไหวศาสนาอยู่ใน สปป. ลาว เพื่อให้การเคลื่อนไหวการทำงานทางพระพุทธศาสนาสอดคล้องกับคำสั่งดังกล่าว ต่อมาในปี พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) ได้มีการปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว เป็นครั้งที่ 3 เพื่อให้เหมาะสมกับกาลและโอกาส โดยผ่านกองประชุมครบคณะกรรมการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว สมัยที่ 7 ในวันที่ 20 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) ประกาศใช้โดยนายกรัฐมนตรีแห่ง สปป. ลาว ฉบับเลขที่ 37/นย ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019)

การปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว ครั้งที่ 3 นี้ ได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามรูปแบบการร่างรัฐธรรมนูญ และร่างกฎหมาย หรือนิติกรรมของทางพรรครัฐบาล คือ มีคณะวิชาการจากกระทรวง องค์การ สถาบันที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันค้นคว้าพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขในครั้งนี้เปลี่ยนชื่อจาก “ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว” มาเป็น “ธรรมนูญสงฆ์ลาว” (พระดำรง พ. ธรรมมิกมณี, 2562, หน้า 478-479)

การปรับปรุงแก้ไข ธรรมนูญสงฆ์ลาว ได้เริ่มดำเนินมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) และได้สำเร็จลงในปี พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) ประกอบด้วย 13 หมวด และ 76 มาตรา

ต่อมา พ.ศ. 2565 (ค.ศ. 2022) กองประชุมครบคณะกรรมการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ได้ปรึกษาหารือ และพิจารณาค้นคว้าอย่างถี่ถ้วนในการปรับปรุง

ธรรมนูญสงฆ์ลาว ปี พ.ศ. 2561 เป็นครั้งแรกเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบัน ซึ่งกองประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 2 ของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว สมัยที่ 8 ได้รับรองเอาธรรมนูญสงฆ์ลาว ฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2565 ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2565 (ค.ศ. 2022) และประกาศใช้โดยนายกรัฐมนตรีแห่ง สปป. ลาว ฉบับเลขที่ 189/นย ลงวันที่ 3 เมษายน ค.ศ. 2023 ประกอบด้วย 12 หมวด และ 74 มาตรา

หมวดที่ 4 การจัดตั้งคณะกรรมการงานพระสงฆ์

มาตรา 21 การจัดตั้งคณะกรรมการงานพระสงฆ์คือองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ซึ่งเขียนเป็นตัวอักษรย่อว่า “อ.พ.ส.” องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ประกอบด้วย 1) ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว 2) องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง 3) องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมือง เทศบาล นคร และ 4) วัด (ห้องการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ แห่ง สปป. ลาว, 2565, หน้า 18 -19)

มาตรา 22 โครงประกอบกบจักรของคณะกรรมการงานพระสงฆ์ประกอบด้วยห้องการบริหารงาน (อ.พ.ส.) กรรมการปกครองสงฆ์ กรรมการศึกษาสงฆ์ กรรมการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน กรรมการสาธารณูปการและกรรมการการต่างประเทศ สำหรับกรรมการการต่างประเทศให้มีแต่ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง ส่วนองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมือง เทศบาล นคร ไม่มีกรรมการการต่างประเทศ

วัดเป็นหัวหน้าหน่วยการบริหารงานพระสงฆ์ขั้นพื้นฐานที่เป็นศาสนสถานของพระพุทธศาสนา เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุ สามเณร พ่อขาวและแม่ขาว โดยมีการแบ่งเป็นจุ หรือแบ่งเป็นกลุ่มตามเงื่อนไขตัวจริง

การกำหนดโครงประกอบการจัดตั้ง หรือโครงสร้างการจัดตั้งของคณะกรรมการงานสงฆ์ให้อิงตามความเรียกร้องต้องการและการจัดตั้งปฏิบัติการทำงานตัวจริง ในแต่ละระยะ (ห้องการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ แห่ง สปป. ลาว, 2565, หน้า 19)

มาตรา 23 ที่ตั้ง และภาระบทบาทของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ได้ระบุว่า ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว เป็นองค์การบริหารสูงสุดในระบบการจัดตั้งพระพุทธศาสนาอยู่ใน สปป. ลาว มีภาระบทบาทในการการคุ้มครองบริหารการปกครองสงฆ์ การศึกษาสงฆ์ การเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน สาธารณูปการ การต่างประเทศ การจัดการปฏิบัติพระธรรมวินัย รวมทั้งการเข้าโฮมหรือการร่วมมือความสามัคคีพุทธศาสนิกชนและประชาชนลาวบรรดาเผ่าและการพัวพันสากลเกี่ยวข้องกับศาสนาตามขอบเขตการรับผิดชอบของตน (ห้องการบริหารงาน ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ แห่ง สปป. ลาว, 2565, หน้า 20)

มาตรา 36 สิทธิ และหน้าที่ของประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว

สิทธิ และหน้าที่ ของประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีดังต่อไปนี้

1) เสนอธรรมนูญสงฆ์ลาว ที่ได้ผ่านการรับรอง ในกองประชุมใหญ่ผู้แทนพระสงฆ์ทั่วประเทศ โดยผ่านกระทรวงภายใน ต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณารับรองและประกาศใช้

2) ลงลายเซ็นรับรอง และประกาศใช้ ข้อกำหนด กฎระเบียบสงฆ์ มติ ข้อตกลง คำสั่ง คำแนะนำ ที่ได้ผ่านการรับรองในกองประชุมสามัญ หรือวิสามัญของคณะบริหารงานประจำการและ คณะกรรมการ

3) แต่งตั้ง ย้ายโยก (ยกย่อง) และปลดตำแหน่ง หัวหน้า รองหัวหน้าห้องการบริหารงาน กรรมการของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ประธานองค์การพุทธศาสนา สัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง ตามการเสนอของกรรมการปกครองสงฆ์ โดยผ่านห้องการบริหารงาน

4) ชี้นำ และนำพาการปฏิบัติทุกศาสนกิจรวมทั้งการดำเนินกองประชุมเพื่อสมมนาเกี่ยวกับ พระธรรมวินัยในภาคปฏิบัติและการบริหารสงฆ์ปีละ 1 ครั้ง

5) พิจารณา มีความเห็น หรือลงลายเซ็น ในทุกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารศาสนกิจ รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานการต่างประเทศของกรรมการการ ต่างประเทศศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว

6) เป็นประธานกองประชุมผู้แทนพระสงฆ์ทั่วประเทศ กองประชุมสามัญและวิสามัญของ คณะบริหารงานประจำการ คณะกรรมการ รวมทั้งเป็นประธานคณะพระธรรมธรและพระวินัยธร เพื่อ วินิจฉัยอธิกรณ์เป็นขั้นสุดท้าย

7) มอบหมายงานใดหนึ่งให้แก่ผู้ช่วยประธาน

8) นำใช้สิทธิ และปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามพระธรรมวินัย กฎหมายและระเบียบการ

ในกรณีไปปฏิบัติศาสนกิจ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้นั้น ต้องมอบหน้าที่ให้รองประธาน ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ปฏิบัติหน้าที่แทน (ห้องการบริหารงาน ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ แห่ง สปป. ลาว, 2565, หน้า 50 - 52)

มาตรา 37 สิทธิ และหน้าที่ของรองประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว

รองประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีสิทธิ และหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่แทนประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ตามการมอบหมายในกรณีไปปฏิบัติศาสนกิจ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

2) รับผิดชอบและชี้แจงงานของห้องการบริหารงาน กรรมการใดหนึ่งหรือเป็นหัวหน้าห้องการบริหารงาน หรือกรรมการใดหนึ่ง ตามการตกลงเห็นชอบของคณะบริหารงานประจำการ

3) นำใช้สิทธิ และปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามพระธรรมวินัย กฎหมายและระเบียบการ (ห้องการบริหารงาน ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ แห่ง สปป. ลาว, 2565, หน้า 52)

มาตรา 40 การสิ้นสุดการเป็นคณะกรรมการบริหารงานพระสงฆ์

คณะกรรมการบริหารงานพระสงฆ์ จะสิ้นสุดอายุการของตน ดังต่อไปนี้

- 1) ลาสิกขา
- 2) ลาออก
- 3) ถูกปลดตำแหน่ง
- 4) ถูกตัดสินอธิกรณ์ที่กระทำผิดทางพระธรรมวินัย ทั้งที่เป็นโลกวิสัย และปณณัติวิสัย อย่างร้ายแรง
- 5) หนีไปโดยไม่ทราบที่อยู่ หรือไม่ทราบสาเหตุถึงสามเดือน
- 6) เลือกคณะกรรมการชุดใหม่
- 7) มรณภาพ (ห้องการบริหารงาน ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ แห่ง สปป. ลาว, 2565, หน้า 56)

สรุปได้ว่า ธรรมนูญสงฆ์ลาว คือหลักการหรือระเบียบการปกครองสูงสุดขององค์การจัดตั้งพระสงฆ์ลาว ซึ่งสอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัยทางพระพุทธศาสนา รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบการและจารีตประเพณีในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2.5 พระสงฆ์ตามธรรมนูญสงฆ์ลาว

พระสงฆ์ลาว มีบทบาทสำคัญต่อชาติ และญาติโยมลาวบรรดาเผ่าทั้งในอดีต และปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ลาวได้กล่าวถึงวีรกรรมของพระพุทธศาสนา ซึ่งพระสงฆ์ลาว ได้อุทิศกำลังกาย จิตใจ ภูมิปัญญา ชีวิตประกอบส่วนเข้าในการปกป้องรักษา และการพัฒนาประเทศชาติ ทั้งในยามสงคราม และยามประเทศชาติมีสันติภาพ เอกราช และเอกภาพทั่วแผ่นดินลาว พระสงฆ์ลาวได้นำเอาศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา มาสั่งสอนให้ญาติโยมลาวบรรดาเผ่า เข้าใจต่อความเป็นเจ้าตนเอง ความรักชาติ ด้วยบทบาทสำคัญดังกล่าวมานี้ วัดวาอารามจึงได้กลายเป็นคลังแห่งวิชาความรู้ และเป็นสถาบัน สร้างทรัพยากรมนุษย์ให้แก่ชาติทางด้านวรรณคดี จิตรกรรม ปฏิมกรรม ภาษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และวรรณกรรมอื่น ๆ ประเทศชาติ และพระพุทธศาสนาได้ผ่านกระบวนการวิวัฒนาการมาหลายร้อยปี พฤติกรรมแท้จริงยืนยันให้เราเข้าใจว่าพุทธศาสนาตัดแยกออกจากชาติไม่ได้ และพระสงฆ์สามเณร ก็ตัดแยกออกจากญาติโยมลาวบรรดาเผ่าไม่ได้ ประวัติศาสตร์ของชาติลาวผ่านมามีได้ระบุชัดเจนว่า พระ

สงฆ์ลาวในทุกยุคสมัย ล้วนแต่ถือคัมภีร์ของชาติเป็นชีวิตจิตใจ และถือศีลธรรมเป็นปัจจัย ประกอบส่วนเข้าในการกอบกู้เอกราชผืนแผ่นดินลาว และสนับสนุนพรรครัฐ สร้างบ้านซ่อมแซมเมืองเพื่อความผาสุกของญาติโยมลาวบรรดาเผ่า และความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ (พระยอดคำภีร์พระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 383)

พระอาจารย์ใหญ่มหาวิจิตร สิงหาราช อดีตประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว องค์ที่ 3 ได้กล่าวคำร่ำในงาน Buddhist Summit The Second World Buddhist Propagation Conference ในวันที่ 9-13 เดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) ที่ประเทศไทยท่ามกลางผู้นำสูงสุดของพระพุทธศาสนาแต่ละประเทศว่า “ปัจจุบันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พระพุทธศาสนาได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชีวิตจิตใจของประชาชนลาว เป็นสถาบันที่ดำรงคงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี อันเป็นเอกลักษณ์ และมรดกดั้งเดิมอันล้ำค่าทางด้านวัฒนธรรมประจำชาติ พร้อมทั้งมีบทบาทสำคัญในการศึกษาอบรมพุทธศาสนิกชน และประชาชนลาวให้ตั้งอยู่ในหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีความสามัคคีอีกแห่งช่วยเหลือกันบนพื้นฐานความเมตตา และมีน้ำใจรักกลมเกลียวประเทศชาติ อีกบ้านเกิดเมืองนอน เพื่อพร้อมกันประกอบส่วนเข้าในการกิจแห่งการปกป้องรักษา และพัฒนาประเทศชาติให้รุ่งเรืองศิวิไลซ์ทางด้านวัตถุ และจิตใจ สอดคล้องกับแนวทางเปลี่ยนแปลงใหม่ของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทุกการเคลื่อนไหวที่ถูกต้องตามกฎหมาย ล้วนแต่ได้รับการอุปถัมภ์เป็นอย่างดี จากอำนาจการปกครองทุกชั้น” (พระดำรง พ. ธรรมมิกมณี, 2562, หน้า 506)

พระสงฆ์ได้มีการเคลื่อนไหวการทำงานทางด้านพระพุทธศาสนา ตามภาระบทบาท สิทธิ และหน้าที่ของตนในระดับชั้นประชุมสงฆ์ลาว หรือประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในอดีตถึงปัจจุบันในการพัฒนาประเทศ และพระพุทธศาสนาในสังคมลาวถึง 8 สมัยด้วยกัน ซึ่งในแต่ละสมัยมีดังต่อไปนี้

- 1) พระอาจารย์ใหญ่มหาคำตัน เทพบัวลี เป็นประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 1 สมัย ปี พ.ศ. 2500-2521 (ค.ศ. 1957-1978)
- 2) พระอาจารย์มหาทองคูณ อนันตสุนทร เป็นประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 1 สมัย ปี พ.ศ. 2521-2534 (ค.ศ. 1978-1991)
- 3) พระอาจารย์ใหญ่มหาวิจิตร สิงหาราช เป็นประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 3 สมัย ปี พ.ศ. 2534-2553 (ค.ศ. 1991-2010)
- 4) พระอาจารย์ใหญ่มหาผ่อง สะมาเล็ก เป็นประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 1 สมัย ปี พ.ศ. 2553-2558 (ค.ศ. 2010-2015)

5) พระอาจารย์ใหญ่หม่องหางอน ดำรงบุญ หรือ (พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปติรัตนมหาสังฆปาโมกข์) เป็นประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 1 สมัย ปี พ.ศ. 2558-2563 (ค.ศ. 2015-2020)

6) พระอาจารย์ใหญ่หม่องหาบุญมา สิมมาพรม ดำรงตำแหน่งประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) ถึงปัจจุบัน (2568)

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือมีชื่อย่อว่า “อ.พ.ส.” (เป็นภาษาอังกฤษ Buddhist Fellowship Organization of Lao PDR) มีห้องกร หรือสำนักงานบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ณ วัดพระธาตุหลวงเหนือ เมืองไชยเชษฐา นครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นองค์การหนึ่งที่ตั้งขึ้นถูกต้องตามกฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นองค์การที่คุ้มครองพระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสามารถเคลื่อนไหวเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาให้กับประชาชนลาวให้รู้ในบาป บุญ รู้จักหลักของศีลธรรม และจริยธรรมทั้งหลาย พระพุทธศาสนาใน สปป. ลาว เป็นพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท หรือมหานิกาย เรียกว่า “พระสงฆ์ลาว” ซึ่งองค์การดังกล่าว รัฐบาลลาว และแนวลาสร้างชาติเป็นผู้อุปถัมภ์ มีระบบการบริหารงานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (อ.พ.ส.) ประกอบด้วย 5 กรรมการิการ อาทิ กรรมการิการปกครองสงฆ์ กรรมการิการศึกษาสงฆ์ กรรมการิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน กรรมการิการสาธารณูปการ กรรมการิการการต่างประเทศ และ 1 ห้องกรบริหารงาน (สำนักงาน)

สรุปได้ว่า พระสงฆ์ลาว มีภาระบทบาทหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศชาติ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งพระสงฆ์ลาวได้นำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแผ่ให้กับพุทธศาสนิกชน และประชาชนลาวบรรดาเผ่าให้เข้าใจอย่างชัดเจน อาทิ ละความชั่ว ทำความดี และทำใจให้ผ่องใส รวมทั้งพระสงฆ์ลาวได้มีการเคลื่อนไหวงานทางด้านพระพุทธศาสนาตามภาระบทบาท สิทธิและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในธรรมนูญสงฆ์ลาว

2.5.1 บทบาทห้องกรบริหารงาน

ห้องกรบริหารงาน มีภาระบทบาทเป็นเสาหลักให้แก่องค์คณะประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร ในการประสานสมทบ และอำนวยความสะดวกให้แก่บรรดากรรมการิการตามขอบเขตความรับผิดชอบของตน

สำหรับห้องกรบริหารของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เขียนเป็นตัวอักษรย่อว่า “หก” ส่วนห้องกรบริหารงานขององค์การพุทธศาสนา

สัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร เขียนเป็นตัวอักษรย่อว่า “hk. ตัวอักษรย่อของ แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร”

ห้องการบริหารงานของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร มีสิทธิ และหน้าที่ตามขอบเขตความรับผิดชอบของตนดังต่อไปนี้

1) เป็นใจกลางในการพัวพันระหว่างองค์การจัดตั้งพระสงฆ์กับกระทรวง องค์การเทียบเท่า กระทรวง องค์การปกครองท้องถิ่น การจัดตั้ง และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพัวพันระหว่างพระสงฆ์กับพระสงฆ์ ตามหลักธรรมวินัย แนวทางนโยบาย กฎหมายและระเบียบการ

2) เสนอรายชื่อบุคลากรสงฆ์ ที่จะถูกคัดเลือกเป็นคณะบริหารงานประจำการ คณะกรรมการ หัวหน้าห้องการบริหารงาน หัวหน้ากรรมาธิการ รองหัวหน้าห้องการบริหารงาน รองหัวหน้ากรรมาธิการ ต่อกองประชุมใหญ่ผู้แทนพระสงฆ์ทั่วประเทศ แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร กองประชุมใหญ่สมัยสามัญครบคณะกรรมการ หรือกองประชุมคณะบริหารงานประจำการ

3) รับผิดชอบงานด้านเอกสาร ขาเข้า-ขาออก คั่นคว่ำและสร้างเอกสารเกี่ยวกับการงาน คຸ້ມຄອງบริหาร

4) วางแผนการดำเนินงานประจำเดือน สามเดือน หกเดือน ปีและห้าปี

5) คั่นคว่ำ วางแผน ขึ้นแผน และนำใช้งบประมาณ

6) คั่นคว่ำ โยกย้ายและแต่งตั้ง พระสงฆ์ให้รับผิดชอบงานใดหนึ่ง ตามความเหมาะสม บนพื้นฐานตกลงเห็นดีของคณะบริหารงานประจำการ

7) สังรวม สรุปและรายงานการปฏิบัติงานของตนต่อคณะบริหารงานพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องเป็นประจำ

สำหรับห้องการบริหารงานขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมือง เทศบาล นคร ยังมีสิทธิ และหน้าที่เกี่ยวกับศาสนกิจสัมพันธ์ต่างประเทศ ตามขอบเขตความรับผิดชอบของตน และตามการมอบหมาย(ห้องการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว, 2565, หน้า 24-26)

สรุปได้ว่า บทบาทห้องการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ปฏิบัติหน้าที่เป็นเสนาริการให้แก่คณะประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว เป็นศูนย์กลางในการเกี่ยวข้องระหว่างองค์การจัดตั้งพระสงฆ์กับกระทรวง องค์การเทียบเท่า องค์การปกครองท้องถิ่น การจัดตั้ง และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จัดตั้งคั่นคว่ำแผนงบประมาณ รับผิดชอบเอกสารขาออกและขาเข้า สร้างบรรดาเอกสารต่าง ๆ ให้แก่คณะประธาน วางแผนดำเนินงานประจำเดือน 1 ปี และ 5 ปี คั่นคว่ำสับเปลี่ยนบุคลากรสงฆ์เพื่อนำเสนอเห็นดีจากคณะบริหารงานประจำการ

ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว เพื่อขออนุมัติแต่งตั้งนอกจากนี้ก็ยังปฏิบัติงานอื่นตามการมอบหมายของคณะประธานและตามการเสนอของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

2.5.2 บทบาทกรรมวิธีการปกครองสงฆ์

ในสังคมสงฆ์ซึ่งเป็นสังคมต้นแบบในพระพุทธศาสนาโดยพระพุทธองค์เป็นผู้ตั้งขึ้น มีการใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นหลักในการบริหารจัดการคณะสงฆ์มาตั้งแต่เริ่มต้นเป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ มีการอยู่จำพรรษา มีการประพฤติข้อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ ในการอยู่ร่วมกัน มีพระวินัยเป็นกฎสำหรับการอยู่ร่วมกัน ทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย พระวินัยเป็นเสมือนข้อบังคับในการอยู่ร่วมกันเปรียบได้กับระบบคุณธรรม (Merit System) ในปัจจุบันที่เน้นการอยู่ในกฎกติกา ไม่ละเมิดข้อห้ามในการอยู่ร่วมกัน แต่พระสงฆ์ได้เพียงแต่ใช้พระวินัยในการอยู่ร่วมกันเท่านั้น ยังประกอบด้วยธรรมเป็นเครื่องอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขอีกด้วย พระพุทธองค์ได้วางระเบียบในการอยู่ร่วมกันของพระสงฆ์ด้วยการประพฤติวัตรต่อกันและกันไว้ คือ อุปัชฌายวัตร (วิ.ม. 4/66/82) วัตรของลูกศิษย์ที่จะปฏิบัติต่ออุปัชฌาย์ สัทธวิहारิกวัตร วัตรของอุปัชฌาย์ที่จะปฏิบัติต่อลูกศิษย์ อาจารยวัตร วัตรของอาจารย์ที่จะปฏิบัติต่อลูกศิษย์ อันตเวาสิกวัตร วัตรของลูกศิษย์ที่ปฏิบัติต่ออาจารย์ สังคมสงฆ์ใช้ระบบครูบาอาจารย์กับลูกศิษย์เป็นระบบกำกับควบคุมไม่ให้เกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกัน ทั้งฝ่ายครูบาอาจารย์และลูกศิษย์ต้องมีการแสดงออกถึงความมีคุณธรรมของตน ผู้ใหญ่ต้องมีความรักความเมตตาต่อผู้น้อย และผู้น้อยก็มีความเคารพนบนอบต่อผู้ใหญ่ รวมถึงต้องมีการปรนนิบัติผู้ใหญ่ ไม่ให้อยู่แบบต่างคนต่างอยู่ ต้องคอยดูแลให้ความอุปถัมภ์ให้ความอนุเคราะห์สังเคราะห์กัน นอกจากนั้นแล้วการปฏิบัติต่อกันระหว่างพระสงฆ์ต่อพระสงฆ์ด้วยกันซึ่งไม่ใช่อยู่ในฐานะอาจารย์กับลูกศิษย์ ใช้การนับพรรษาอ่อนแก่กว่ากันเป็นหลักนั่นคือ ผู้ที่บวชทีหลังแม้จะอายุมากกว่า ก็ต้องให้ความเคารพต่อผู้ที่บวชก่อนเสมอไป ไม่ว่าจะเป็นศักดิ์หรือฐานะที่สูงกว่าเพียงไหนก็ตามดังเช่นกรณีการออกบวชของเจ้าศากยทักข 6 และนายอุบาลีซึ่งเป็นกัลลภหรือคนรับใช้ ถึงแม้อุบาลีจะอยู่ในฐานะที่ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับคนอื่น แต่เมื่อได้บวชก่อนเจ้าศากยทักข ก็ถือว่ามิอาจปฏิเสธพรหมมากกว่า ย่อมได้รับความเคารพนบนอบกราบไหว้จากผู้ที่ก่อนบวชเคยเป็นเจ้านายของตนมาก่อน และเมื่อบวชเข้ามาแล้วก็ต้องมีการประพฤติข้อวัตรปฏิบัติต่อกันตามพระวินัย ผู่อ่อนพรรษากว่าต้องให้การปรนนิบัติผู้แก่พรรษากว่า ส่วนผู้ที่แก่กว่าก็ต้องให้ความเอื้อ เพื่อมีความรักความเมตตาให้แก่ผู้ที่อ่อนกว่า (รวมบทความประชุมวิชาการทางพระพุทธศาสนา นานาชาติ ครั้งที่ 7, 2553, หน้า 144-145) จะเห็นได้ว่า พระพุทธศาสนาไม่ได้ถือการเก่งกว่าหรือสามารถมากกว่าในการคัดคนเข้ามาในระบบสงฆ์ แต่ถือเอาลำดับแห่งความศรัทธาใครเข้ามาบวชก่อนย่อมเป็นผู้ใหญ่กว่า แต่ผู้ใหญ่ว่าก็ไม่สามารถจะถือเป็นเหตุในการไม่แสดงความเอื้อเพื่อต่อผู้น้อย ตรงกันข้ามกลับต้องมีความเอื้อเพื่ออาทรในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข นี่ถือว่าเป็นการให้ความเคารพนบนอบต่อกันตามแบบอย่างของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา

กรรมาธิการปกครองสงฆ์มีภาระบทบาทในการคุ้มครองพระสงฆ์ สามเณร พ่อขาว แม่ขาว ในขอบเขตทั่วประเทศ แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร ตามขอบเขตความรับผิดชอบของตน

สำหรับกรรมาธิการปกครองสงฆ์ของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เขียนเป็นตัวอักษรย่อว่า “กปส” ส่วนกรรมาธิการปกครองสงฆ์ขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร เขียนเป็นตัวอักษรย่อว่า “กปส. ตัวอักษรย่อของแขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร”

กรรมาธิการปกครองสงฆ์ของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร มีสิทธิและหน้าที่ตามขอบเขตความรับผิดชอบของตนดังต่อไปนี้

- 1) รับผิดชอบบริหารรวมในทุกการทำงานของกรรมาธิการ
- 2) สร้างข้อกำหนด กฎระเบียบ มติ ข้อตกลง และคำสั่งอื่นตามหลักธรรมวินัย กฎหมาย และระเบียบการเพื่อเสนอต่อกองประชุมคณะบริหารงานประจำการ แล้วนำเสนอต่อประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร พิจารณา
- 3) คุ้มครอง และดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพระสงฆ์ สามเณร พ่อขาว แม่ขาว เช่น การไปมา การนุ่งห่ม สังฆกรรม พิธีกรรม และการเคลื่อนไหวให้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย กฎหมาย และระเบียบการ ที่เกี่ยวข้อง
- 4) คุ้มครองพระสงฆ์ สามเณร พ่อขาว แม่ขาว เกี่ยวกับการเรียไรวัดอุปจ้าย รวมทั้งข้อห้ามเกี่ยวกับการไม่อนุญาตให้พระสงฆ์ สามเณร พ่อขาว แม่ขาว เคลื่อนไหว และดำเนินธุรกิจ
- 5) คำนคว้า และสร้างบุคลากรเป็นคณะพระธรรมธรและพระวินัยธร เพื่อเสนอต่อคณะบริหารงานประจำการ แล้วนำเสนอขอแต่งตั้งจากประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสปป. ลาว องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร
- 6) ชี้นำและติดตาม การปฏิบัติหน้าที่ของคณะพระธรรมธร และพระวินัยธร ซึ่งคณะดังกล่าวต้องได้ปฏิบัติตามระเบียบการเกี่ยวกับการจัดตั้ง และการเคลื่อนไหวเฉพาะ
- 7) คำนคว้าเอาบุคลากรสงฆ์ที่มีคุณสมบัติสมบูรณ์ตามหลักธรรมวินัย และระเบียบการสงฆ์ที่เกี่ยวข้องจากแขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร เพื่อแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ประจำศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร ซึ่งมีระเบียบการเกี่ยวกับภาระบทบาท สิทธิ และหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์เฉพาะ
- 8) คำนคว้า และพิจารณาเกี่ยวกับคำเสนอ คำร้องขอความเป็นธรรม บัตรสนเท่ห์ และอื่น ๆ ที่พัวพันกับศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว องค์การ

พุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร พระสงฆ์ สามเณร พ่อขาว แม่ขาว สังฆวัตถุ ศาสนสถาน ปุชนียสถาน ธรณีสงฆ์ โดยมีการประสานสมทบกับกรมธิการ องค์การปกครองท้องถิ่น และภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวน และดำเนินการแก้ไข ตามแต่ละกรณี และทุกอริกรณี ของพระสงฆ์ สามเณร พ่อขาว แม่ขาว ก็ต้องผ่านการพิจารณาตัดสินของคณะสงฆ์ก่อน จึงส่งมอบให้ภาคส่วนอื่นตามกฎหมาย และระเบียบการที่เกี่ยวข้อง

9) ขวนขวาย เต้าโฮมความสามัคคีระหว่างสมณเพศ พุทธศาสนิกชนและประชาชนลาว บรรดาเผ่า (ห้องการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว, 2565, หน้า 26-29)

นอกจากนี้คณะกรรมการการปกครองสงฆ์ศูนย์กลางยังมีขึ้นการบริหารงานอยู่ชั้นแขวงหรือนครหลวง และชั้นเมืองในทั่วประเทศ ทุก ๆ กรรมการการปกครองสงฆ์ อยู่แต่ละชั้นล้วนแต่มีภาระบทบาท สิทธิ และหน้าที่ของตนในการคุ้มครองดูแลเอาใจใส่พระสงฆ์สามเณรที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของตน ซึ่งมีภาระบทบาท สิทธิ และหน้าที่ในการออกข้อกำหนด กฎระเบียบ และมติคำสั่งต่าง ๆ ในคำสั่งห้าม การประพฤติดิปฏิบัติของพระสงฆ์ สามเณร พ่อขาวและแม่ขาว ที่เห็นว่ามีทรยศเคลื่อนไหวไปมาแบบไม่ถูกต้องสอดคล้องตามพระธรรมวินัยและกฎหมายของบ้านเมือง

คณะกรรมการการปกครองสงฆ์แต่ละชั้นนับแต่ชั้นศูนย์กลาง ชั้นแขวง และชั้นเมือง ยังประกอบไปด้วยคณะวินัยธรและคณะธรรมธร คณะวินัยธรของแต่ละชั้น มีสิทธิและหน้าที่สืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับปัญหาอริกรณี หรือคดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับพระสงฆ์โดยมีการบันทึกการสอบสวนอริกรณี มีการสรุปการสอบสวนต่าง ๆ แล้วแจ้งความผิดทางวินัยสงฆ์ แล้วส่งให้พระธรรมธรเป็นผู้ตัดสิน ต่อมาคณะวินัยธรต้องเป็นผู้ติดตามการปฏิบัติตามคำตัดสินของพระธรรมธร ภาคส่วนของคณะพระธรรมธร เมื่อคณะธรรมธรได้รับเอกสารยื่นส่งฟ้องมาจากคณะวินัยธรแล้ว คณะธรรมธรก็ต้องมีการสืบสวนสอบสวนสืบเกี่ยวกับการแจ้งโทษ และความผิดต่อจำเลย ถ้าคณะธรรมธรหากเห็นว่าคดีดังกล่าวยังไม่ชัดเจน ก็ให้ค้นคว้าค้นหาทางด้านพระธรรมวินัย แล้วเอาข้อความผิดทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามความเหมาะสม แล้วเสนอความเห็นนำหัวหน้ากรรมการ และประธาน อ.พ.ส. ชั้นของตนเพื่อตัดสินในเมื่อหัวหน้าและประธานชั้นของตนเห็นว่าผิดตามพระธรรมวินัย ก็ให้ดำเนินการตัดสินทันทีหลังจากชี้แจงนำพาการตัดสินเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะธรรมธร ก็ต้องได้ติดตามการจัดตั้งปฏิบัติคำตัดสินของผู้กระทำผิดทางด้านพระธรรมวินัย ว่ามีข้อสงสัยอย่างไร

สำหรับการแก้ไขอริกรณี หรือว่าการตัดสินคดีต่าง ๆ ทางพระสงฆ์มีอยู่ 4 ชั้นคือ 1) ชั้นวัดเป็นชั้นประนีประนอม ไม่เอาโทษโกรธเคือง อกัปปให้ซึ่งกันและกัน 2) ชั้นองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมือง หรือ ชั้น อ.พ.ส. เมือง เป็นชั้นพระวินัยธรและพระธรรมธรชั้นต้น 3) ชั้นองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง หรือ ชั้น อ.พ.ส. แขวง เป็นชั้นพระธรรมธรและพระวินัยธร ชั้นอุทธรณ์ และ

4) ชั้นศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว หรือ ชั้น อ.พ.ส. ศูนย์กลาง เป็นชั้นพระธรรมและวินัยธร ชั้นลบล้าง (จดหมายข่าวชาวพุทธ, 2553, หน้า 18)

สรุปได้ว่า บทบาทกรรมาธิการปกครองสงฆ์ แบ่งออกเป็น 4 ระดับคือจากชั้นศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ลงไปถึงชั้นท้องถิ่น เช่น ชั้นศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ชั้นองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง ชั้นองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมือง เทศบาล นคร และชั้นวัด

2.5.3 บทบาทด้านกรรมาธิการศึกษาสงฆ์

ในทางพระพุทธศาสนาแล้วถือว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งการศึกษาที่นำเอาการศึกษาเข้ามาเป็นสาระสำคัญ เป็นเนื้อแท้ของการดำเนินชีวิต และทำให้การดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นการศึกษาหลักปฏิบัติในพุทธศาสนานั้นเรียกว่า “มรรค” คือทางแห่งการดำเนินชีวิตอันประเสริฐ ซึ่งจัดเป็นประเภทได้ 3 ประเภท คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเรียกชื่ออีกอย่างว่า ไตรสิกขา สิกขาเป็นคำ ๆ เดียวกับศึกษา (สุนทร อาณานิยม, ม.ป.ป., หน้า 14-15)

ไตรสิกขา (สิกขาสาม) แปลว่า ข้อที่พึงศึกษาอย่างยิ่ง 3 ประการ หรือข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา 3 อย่างคือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา อธิปัญญาสิกขา เรียกกันง่าย ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา

- 1) อธิศีลสิกขา ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง
- 2) อธิจิตตสิกขา ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกหัดอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิอย่างสูง
- 3) อธิปัญญาสิกขา ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง (รู้แจ้ง ไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2553, หน้า 125)

กรรมาธิการศึกษาสงฆ์ มีภาระบทบาทเกี่ยวกับการศึกษาของพระสงฆ์ สามเณร พ่อชาวแม่ชาว ในขอบเขตทั่วประเทศ แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร ตามขอบเขตความรับผิดชอบของตน

สำหรับกรรมาธิการศึกษาสงฆ์ของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เขียนเป็นตัวอักษรย่อว่า “กสส” ส่วนกรรมาธิการศึกษาสงฆ์ขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร เขียนเป็นตัวอักษรย่อว่า “กสส. ตัวอักษรย่อของแขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร”

กรรมาธิการศึกษาสงฆ์ของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร มีสิทธิ และหน้าที่ตามขอบเขตความรับผิดชอบของตนดังต่อไปนี้

- 1) รับผิดชอบบริหารรวมในทุกการทำงานของกรรมาธิการ

2) คั่นคว่ำ และปรับปรุง การศึกษาสงฆ์ โดยมีการศึกษาพระธรรมวินัย ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต อักษรธรรม วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ วิทยาศาสตร์สังคม และภาษาต่างประเทศ ในการศึกษาสายปริยัติธรรม สายสามัญศึกษาสงฆ์ และบัณฑิตวิทยา

3) คั่นคว่ำ และสร้างบุคลากรสงฆ์ เข้าในกองวิชาการคั่นคว่ำ และสร้างหลักสูตร ตำราภาษาบาลี สันสกฤต อักษรธรรม แบบเรียนรู้ได้ง่าย รวมทั้งแบบเรียนวิชาอื่น ที่รับรู้ได้เร็ว และนำไปใช้อย่างถูกต้องเชื่อมโยงกับสภาพการเปลี่ยนแปลงใหม่ของโลก

4) จัดตั้งห้องสมุด หอไตร ในแต่ละวัด เมือง เทศบาล นคร แขวง นครหลวง และศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมทั้งสถานการศึกษาสงฆ์ทุกแห่ง สำหรับศึกษาคั่นคว่ำความรู้ไปพร้อมกันกับการขยายตาข่ายการศึกษาอย่างน้อยแขวงละหนึ่งแห่ง หาสองแห่ง

5) จัดตั้งโรงเรียนพุทธเยาวชน ขึ้นในวัดที่มีเงื่อนไขโดยมีการกำหนดวัน เวลา และวิชาทางพระพุทธศาสนาประสานสมทบกับวิชารับใช้สังคม และภาษาต่างประเทศในการเรียนการสอน

6) สร้างบุคลากรศึกษาสงฆ์ให้ได้ทั้งปริมาณ และคุณภาพเพื่อรับใช้การงานการศึกษาสงฆ์

7. รวบรวม และเข้าโอบบรรดานักปราชญ์ บัณฑิต นักวิชาการ ทางพระพุทธศาสนาเพื่อดำเนินการงานด้านวิชาการ ภาษาศาสตร์ ศาสนศาสตร์ และวิทยาศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง

8) คุ่มครอง ติดตาม นักเรียน นักศึกษาสงฆ์ ที่ศึกษาทั้งภายใน และต่างประเทศ พร้อมทั้งรับผิดชอบการคัดเลือก และการทดสอบนักศึกษาสงฆ์ที่จะไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศ

9) คั่นคว่ำ โยกย้าย จัดส่งพระสงฆ์ สามเณรที่เรียนจบจากวิทยาลัยสงฆ์ หรือมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ไปประจำการอยู่แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร (ห้องการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว, 2565, หน้า 29-31)

ต่อมาในวันที่ 16 มกราคม ปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) ทางรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ประกาศคำสั่งฉบับเลขที่ 24/ลป ลงวันที่ 16 มกราคม ปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) ว่าด้วยการศึกษาสงฆ์ ในคำรัสว่าด้วยการศึกษาสงฆ์ฉบับนี้ประกอบด้วย 14 หมวด 53 มาตรา

หมวดที่ 2 โครงประกอบ และระบบของการศึกษาสงฆ์

มาตรา 8 โครงประกอบของการศึกษาสงฆ์

โครงประกอบของการศึกษาสงฆ์ มีดังต่อไปนี้

- 1) การศึกษา สายปริยัติธรรม
- 2) การศึกษา สายสามัญศึกษาสงฆ์
- 3) การศึกษา บัณฑิตวิทยา

มาตรา 9 การศึกษา สายปรียัติธรรม

การศึกษา สายปรียัติธรรม มีระบบการเรียนการสอน 3 ชั้น ใช้ระยะเวลา 9 ปี ดังต่อไปนี้

- 1) ชั้นนักธรรมใช้เวลา 3 ปี
- 2) ชั้นปรียัติธรรมตอนต้น ใช้เวลา 3 ปี
- 3) ชั้นปรียัติธรรมตอนปลาย ใช้เวลา 3 ปี

มาตรา 10 การศึกษา สายสามัญศึกษาสงฆ์

การศึกษา สายสามัญศึกษาสงฆ์ มีระบบการเรียนการสอน 2 ชั้น ใช้เวลา 7 ปี ดังต่อไปนี้

- 1) ชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนต้น ใช้เวลา 4 ปี
- 2) ชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนปลาย ใช้เวลา 3 ปี

มาตรา 11 การศึกษามัธยมศึกษา

การศึกษามัธยมศึกษา มีระบบการเรียนการสอน ดังต่อไปนี้

- 1) ชั้นอนุบาล (อด) หลักสูตรปกติ ใช้เวลา 2 ปี ขึ้นไป และหลักสูตรต่อเนื่องใช้เวลาปีครึ่งขึ้นไป
- 2) ชั้นบัณฑิต (บค) หลักสูตรปกติ ใช้เวลา 4 ปีขึ้นไปและหลักสูตรต่อเนื่องใช้เวลา 2 ปีขึ้นไป
- 3) ชั้นอัครบัณฑิต (อบ) ใช้เวลา 3 ปีขึ้นไป
- 4) ชั้นมหาอัครบัณฑิต (มอ) ใช้เวลา 3 ปีขึ้นไป

มาตรา 12 การศึกษาภาคบังคับ

การศึกษาชั้นนักธรรม และการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนต้น เป็นการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งพระภิกษุ และสามเณรต้องเรียนให้จบ (กรรมาธิการศึกษาสงฆ์ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว, 2563, หน้า 5-6)

หมวดที่ 3 หลักสูตรการศึกษาสงฆ์

มาตรา 13 หลักสูตรสายปรียัติธรรม

หลักสูตรสายปรียัติธรรม ประกอบด้วยวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา 70 เปอร์เซ็นต์ และวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและสังคม 30 เปอร์เซ็นต์

มาตรา 14 หลักสูตรสายสามัญศึกษาสงฆ์

หลักสูตรสายสามัญศึกษาสงฆ์ ประกอบด้วยหลักสูตรสามัญศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และกีฬา 70 เปอร์เซ็นต์ และวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา 30 เปอร์เซ็นต์

มาตรา 15 หลักสูตรบัณฑิตศึกษา

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ได้กำหนดเป็นแต่ละชั้น คือ ชั้นอนุบัณฑิต ชั้นบัณฑิต จัดเป็นสายหรือรายวิชา ส่วนหลักสูตรชั้นอัครบัณฑิต และมหาอัครบัณฑิต คือลงลึกเฉพาะด้าน เพื่อสร้างนักวิชาการให้มีความชำนาญ และเชี่ยวชาญ

มาตรา 16 เนื้อในหลักสูตรการศึกษาสงฆ์

เนื้อในหลักสูตรการศึกษาสงฆ์ ได้กำหนดเฉพาะในแต่ละช่วงเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางนโยบายของพรรค หมายความว่าด้วยการศึกษา สภาพเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของภาคพื้น และสากล โดยองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว และกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ร่วมกันกำหนด

มาตรา 17 ภาษา และอักษร ที่ใช้ในการเรียนการสอนในสถานการศึกษาสงฆ์

ภาษา และอักษร ที่ใช้ในการเรียนการสอนในสถานการศึกษาสงฆ์ ทุกชั้น ทุกสาย และทุกระดับ เป็นภาษาเกี่ยวกับพุทธศาสนา ภาษาลาวและอักษรลาว รัฐบาลส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

มาตรา 18 ระยะเวลาของการปฏิบัติหลักสูตรการศึกษาสงฆ์

ระยะเวลาของการปฏิบัติหลักสูตรการศึกษาสงฆ์ ในปีการศึกษาหนึ่ง คือใช้เวลา 36 สัปดาห์ โดยจัดเป็นไตรมาส หรือเป็นภาคเรียน ซึ่งไตรมาส หรือภาคเรียนหนึ่ง เริ่มต้นแต่สัปดาห์ที่หนึ่งของเดือนมิถุนายน หรือจัดขนานกับการศึกษาของรัฐก็ได้ตามการตกลงของกรรมการการศึกษาสงฆ์ในแต่ละปีการศึกษา (กรรมการการศึกษาสงฆ์ศูนย์กลาง องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว, 2563, หน้า 6-8)

หมวดที่ 4 สถานการศึกษา

มาตรา 19 สถานการศึกษา สายปริยัติธรรม

สถานการศึกษาสงฆ์ สายปริยัติธรรม ประกอบด้วยโรงเรียนนันทธรรม โรงเรียนปริยัติธรรมตอนต้น และโรงเรียนปริยัติธรรมตอนปลาย

มาตรา 20 สถานการศึกษาสายสามัญศึกษาสงฆ์

สถานการศึกษาสายสามัญศึกษาสงฆ์ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษา

มาตรา 21 สถานการศึกษามัธยมศึกษา ประถมวิทยาลัยสงฆ์ สถาบันการศึกษาสงฆ์ และมหาวิทยาลัยสงฆ์

มาตรา 22 สิ่งอำนวยความสะดวกของสถานการศึกษาสงฆ์

ประกอบด้วย อาคาร ห้องเรียน ห้องทำงานของพนักงานผู้บริหาร ห้องพักครู ห้องสมุด ห้องประชุม ห้องว่างแสดง ห้องปฏิบัติธรรม ห้องทดลอง และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นตามความจำเป็น และเหมาะสม (กรรมการการศึกษาสงฆ์ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว, 2563, หน้า 8-9)

หมวดที่ 5 การจัดตั้งการเรียนการสอนของการศึกษาสงฆ์

มาตรา 23 การศึกษาสายปริยัติธรรม

การศึกษาสายปริยัติธรรมทุกชั้น และชั้นเรียน ให้จัดตั้งการเรียนการสอน อยู่ในวัดแห่งเดียวกันหมด หรือจัดตั้งเป็นห้องสอนอยู่ในวัดแต่ละแห่งที่มีความพร้อม และเหมาะสม

มาตรา 24 การศึกษาสายสามัญศึกษาสงฆ์

การศึกษาสายสามัญศึกษาสงฆ์ ทุกชั้น และชั้นเรียนให้จัดตั้งการเรียนการสอน อยู่ในวัดแห่งเดียวกันหมด หรือจัดตั้งเป็นระบบอยู่ในวัดแต่ละแห่งที่มีความพร้อม และเหมาะสม

มาตรา 25 การศึกษามัธยมศึกษา

การศึกษามัธยมศึกษาให้จัดตั้งการเรียนการสอนตามรูปแบบของการศึกษาสายปริยัติธรรม และสายสามัญศึกษาสงฆ์ นอกจากนั้น ยังสามารถจัดตั้งการเรียนการสอน ภาควันเสาร์ วันอาทิตย์ การศึกษาทางไกลตามความสามารถ สภาพความเป็นจริงและนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต

หมวดที่ 6 ผู้เรียนในสถานการศึกษาสงฆ์

มาตรา 26 ผู้เรียนในสถานการศึกษาสงฆ์

ผู้เรียนในสถานการศึกษาสงฆ์มี 3 ประเภท ดังนี้

1) ผู้เรียนสายปริยัติธรรม เรียกว่า นักเรียน-บาลี เมื่อเรียนจบสายปริยัติธรรมแล้ว เรียกว่า มหา

2) ผู้เรียนสายสามัญศึกษาสงฆ์ เรียกว่า นักเรียนสงฆ์

3) ผู้เรียนมัธยมศึกษา เรียกว่า นักศึกษาสงฆ์

มาตรา 27 เงื่อนไขพื้นฐานของผู้เรียนในสถานการศึกษาสงฆ์

ผู้ที่เข้าเรียนในสถานการศึกษาสงฆ์ทุกชั้น และทุกสายต้องมีเงื่อนไขพื้นฐาน ดังนี้

1) พระภิกษุ หรือ สามเณร ที่ได้เรียนสวดมนต์เรียนเทศน์ ขึ้นพื้นฐานอย่างน้อยหนึ่งพรรษา

2) พ่อขาว แม่ขาว และคฤหัสถ์ ที่มีเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ในระเบียบการต่างหาก

มาตรา 28 หน้าที่ ขอบเขต และพันธะของผู้เรียนในสถานการศึกษาสงฆ์

ผู้เรียนในสถานการศึกษาสงฆ์ นอกจากจะมีหน้าที่ ขอบเขต สิทธิ และพันธะตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษา และระเบียบคุ้มครองนักเรียน นักศึกษาแล้ว ยังมีหน้าที่ขอบเขตสิทธิ และพันธะ ดังนี้

1) ปฏิบัติศาสนกิจ และศาสนศึกษาสงฆ์ ตามระเบียบการ

2) ปฏิบัติระเบียบวินัย ธรรมเนียมสงฆ์ลาว และระเบียบคุ้มครองวัด

สถานการศึกษาสงฆ์ สามารถออกระเบียบการคุ้มครองนักเรียนนักศึกษาได้

หมวดที่ 7 การประกันคุณภาพ และวุฒิบัตรการศึกษาสงฆ์

มาตรา 29 การประกันคุณภาพการศึกษาสงฆ์

กรมการศึกษาสงฆ์ศูนย์กลาง ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา กำหนดมาตรฐานรวมเกี่ยวกับคุณภาพของการศึกษาสงฆ์ เพื่อให้สถานการศึกษาสงฆ์ทุกชั้นปฏิบัติตามมาตรฐานดังกล่าวอย่างเป็นเอกภาพ

มาตรา 30 วุฒิบัตรการศึกษาสงฆ์

วุฒิบัตรการศึกษาสงฆ์ เป็นหนังสือยืนยันการเรียนจบหลักสูตรสายปริยัติธรรม และสายสามัญศึกษาสงฆ์ เรียกว่า ประกาศนียบัตร ส่วนหนังสือยืนยันการเรียนจบหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา เรียกว่า ปริญญาบัตร

มาตรา 31 การเทียบวุฒิบัตรการศึกษาสงฆ์

การเทียบวุฒิบัตรจบการศึกษาสงฆ์กับวุฒิบัตรจบการศึกษาแห่งชาติ มีดังนี้

- 1) ประกาศนียบัตรชั้นนักรธรรม เทียบเท่า ประกาศนียบัตรชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
- 2) ประกาศนียบัตรชั้นปริยัติธรรมตอนต้น เทียบเท่า ประกาศนียบัตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
- 3) ประกาศนียบัตรชั้นปริยัติธรรมตอนปลาย เทียบเท่า ประกาศนียบัตรชั้นสูง
- 4) ประกาศนียบัตรชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนต้น เทียบเท่า ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนต้น
- 5) ประกาศนียบัตรชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนปลาย เทียบเท่า ประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย
- 6) ปริญญาบัตรจบชั้นอนุบัณฑิต บัณฑิต อัครบัณฑิต และมหาอัครบัณฑิต ของการศึกษาบัณฑิตวิทยา เทียบเท่า อนุปริญญา ปริญญา ปริญญาโท และปริญญาเอกตามลำดับของการศึกษาชั้นสูงแห่งชาติ

มาตรา 32 การคุ้มครองวุฒิบัตรการศึกษาสงฆ์

การคุ้มครองวุฒิบัตรการศึกษาสงฆ์ทุกชั้น และทุกสายให้ปฏิบัติดังนี้

- 1) ห้องการกรรมาธิการศึกษาสงฆ์แขวง นครหลวง เป็นผู้ออกหนังสือยืนยัน และประกาศนียบัตรจบชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนต้น
 - 2) ห้องการกรรมาธิการศึกษาสงฆ์ศูนย์กลาง เป็นผู้ออกหนังสือยืนยัน และประกาศนียบัตรจบชั้นนักรธรรม ปริยัติธรรมตอนต้น ปริยัติธรรมตอนปลาย และมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนปลาย
 - 3) สถานการศึกษาสงฆ์ระดับวิทยาลัย สถาบันการศึกษาสงฆ์ และมหาวิทยาลัยสงฆ์ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ออกหนังสือยืนยัน และปริญญาบัตรจบการศึกษาศึกษาบัณฑิตวิทยาตามระเบียบการที่ได้กำหนด
- รูปแบบประกาศนียบัตร และปริญญาบัตร ได้กำหนดไว้ในระเบียบการต่างหาก (กรรมาธิการศึกษาสงฆ์ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว, 2563, หน้า 9-13)

สรุปได้ว่า บทบาทกรรมาธิการศึกษาสงฆ์รับผิดชอบเอาใจใส่ทุ่มเทแรงกาย จิตใจ สติปัญญา และทุนทรัพย์เพื่อมุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาสงฆ์ลาวอย่างต่อเนื่อง โดยมีการประสานสมทบกับกระทรวงศึกษาธิการและกีฬาเพื่อยกระดับการศึกษาสงฆ์ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ สามเณรทั้งหลายได้เข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงกัน ซึ่งการจัดระบบการศึกษาสงฆ์เริ่มต้นแต่ชั้นประถมศึกษาสงฆ์ ชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนต้น ชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนปลายและชั้น

วิทยาลัยสงฆ์ โดยมี 2 หลักสูตรเคียงคู่กันไปคือหลักสูตรสายสามัญศึกษาสงฆ์และหลักสูตรสายปริยัติธรรม

2.5.4 บทบาทกรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมาฐาน

หลังจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้แล้ว พระองค์ก็ทรงเริ่มต้นด้วยการเผยแผ่พระศาสนาให้แก่ปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 ด้วยการแสดงธรรมจนทำให้เกิดมีพระอรหันต์สาวกขึ้นในโลก ต่อมาพระพุทธรเจ้าทรงเริ่มส่งพระภิกษุเหล่านั้นไปเผยแผ่พระศาสนาซึ่งมีจุดประสงค์คือให้พระภิกษุทั้งหลาย แยกย้ายกันไป เทียวไปเพื่อประโยชน์สุข เพื่ออนุเคราะห์แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เทียวไปชี้แจงให้คนทั้งหลายเข้าใจในหลักธรรมทั้งห้าข้อธรรมและความหมายของธรรมอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสกับพระอรหันต์สาวกจำนวน 60 รูปที่มาประชุมพร้อมเพรียงกัน แล้วพระองค์ทรงตรัสแก่พระภิกษุเหล่านั้นว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราและเธอทั้งหลาย พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวงทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ พวกเธอจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มา เพื่ออนุเคราะห์โลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย จงแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้น ท่ามกลาง และที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์อันสมบูรณ์ด้วยอรรถะ และพยัญชนะ สัตว์ที่มีรูปในจักขุน้อยมีอยู่ หากไม่ได้ฟังธรรมจะเสื่อมจากธรรม ผู้ที่อาจรู้ทั่วถึงธรรมจักมี ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย แม้เราเองก็จะไปยังตำบลอรุณเวลาเสนาณคม เพื่อแสดงธรรม (พระราชนิพนธ์ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว), 2542, หน้า 66)

บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการเผยแผ่ แท้จริงแล้วบทบาทด้านนี้ พระสงฆ์ทุกรูปได้รับมอบหมายจากพระพุทธเจ้าโดยตรง เพราะหน้าที่ของพุทธสาวก คือมีหน้าที่ศึกษาเรียนรู้คำสอนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ แล้วปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนนั้นแล้วต้องสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติตามด้วย นี่จึงได้ชื่อว่าพระสงฆ์สาวก

การให้การอบรม การสอน การเผยแผ่เป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ที่สำคัญ ที่พระสงฆ์ปฏิบัติมาเป็นปกติอยู่แล้ว ทั้งที่เรียกว่า การเทศน์ แสดงธรรม หรือการปาฐกถาก็ตาม ซึ่งประชาชนทั่วไปให้ความเคารพและสนใจที่จะฟังสาระที่พระสงฆ์เป็นผู้ให้อยู่แล้ว และนับเป็นการศึกษาที่เข้าถึงประชาชนชาวบ้านได้อย่างกว้างขวาง ส่วนเนื้อในสาระที่พระสงฆ์ให้แก่ประชาชนจะแตกต่างกันตามโอกาสและวาระต่าง ๆ แต่สิ่งที่เป็นธรรมะหรือคำสอนที่เป็นพระพุทธศาสนาที่นับได้ว่าเป็นสาระในพระพุทธศาสนานั้นเป็นเนื้อหาที่เป็นความจริงที่มีอยู่ที่เกิดขึ้นเป็นปกติ เพราะแท้ที่จริงแล้วคำว่า “ธรรม” นั่นก็คือ “ธรรมชาติ” นั่นเอง (วินัย วีระวัฒนานนท์, 2538, หน้า 168-169)

กรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมาฐาน มีภาระบทบาทในการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมาฐาน รวมทั้งศึกษาอบรม พระสงฆ์ สามเณร พ่อขาว แม่ขาว ในขอบเขตทั่วประเทศ แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร ตามขอบเขตความรับผิดชอบของตน

สำหรับกรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เขียนเป็นตัวอักษรย่อว่า “กผปฐ” ส่วนกรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร เขียนเป็นตัวอักษรย่อว่า “กผปฐ”. ตัวอักษรย่อของแขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร

กรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร มีสิทธิ และหน้าที่ตามขอบเขตความรับผิดชอบของตนดังต่อไปนี้

- 1) รับผิดชอบบริหารรวม ในทุกการทำงานของกรรมาธิการ
- 2) สร้างข้อกำหนด กฎระเบียบ มติ ข้อตกลง และคำสั่งอื่นเกี่ยวกับการเผยแผ่ศีลธรรม ฝึกอบรมพระธรรมกถึกาจารย์ ให้เป็นผู้ชำนาญในการเผยแผ่ในหลายรูปการ และปฏิบัติกรรมฐานให้กว้างขวางทั่วประเทศ แล้วนำเสนอประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร บนพื้นฐานตกลงเห็นดีของคณะบริหารงานประจำการ
- 3) สร้างวิทยากร และวิปัสสนาจารย์ โดยรับประกันให้ได้ทั้งปริมาณ และคุณภาพเพื่อประกอบให้แต่ละแขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร อย่างน้อยให้ได้สองหาสามรูป
- 4) นำใช้วิทยากร และวิปัสสนาจารย์ ที่มีประสบการณ์สูง ทั้งฝ่ายสงฆ์ และฝ่ายคฤหัสถ์อย่างเหมาะสม ตามทิศชี้แนะของประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร
- 5) รับผิดชอบจัดตั้งหน่วยงานศึกษา อบรม เผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานให้แก่พระสงฆ์ สามเณร เยาวชน และอนุชน รวมทั้งผู้ที่กำลังถูกคุมขัง และกักขัง (ติดสร้าง) พุทธศาสนิกชน และประชาชนลาวบรรดาเฝ้า
- 6) คำนคว้า จัดส่งวิทยากร และวิปัสสนาจารย์ ไปทัศนศึกษา เรียนต่อ และเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ ตามการตกลงเห็นดีของคณะบริหารงานประจำการ
- 7) คำนคว้า สร้างตั้ง และติดตาม ตรวจจตรา ศูนย์ปฏิบัติธรรมในวัด ธรณีสงฆ์อยู่แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร และอยู่ต่างประเทศ ตามความเหมาะสม (ห่องการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว, 2565, หน้า 32-34)

กรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานประกอบด้วย 7 คณะกรรมการในการขับเคลื่อนการทำงาน ดังต่อไปนี้

- 1) คณะกรรมการ ห่องการกรรมาธิการ
- 2) คณะกรรมการ กองทุน

- 3) คณะกรรมการ คู่มือ-หลักสูตร
- 4) คณะกรรมการ ธรรมนูญ
- 5) คณะกรรมการ ฝึกอบรม
- 6) คณะกรรมการ สื่อประชาสัมพันธ์
- 7) คณะกรรมการ กรรณฐาน

1) ห้องการกรรมาธิการ

เป็นแผนงานหนึ่งที่ขึ้นกับรองหัวหน้ากรรมาธิการฝ่ายบริหารของกรรมาธิการกรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรณฐาน มีหน้าที่อำนวยความสะดวกและเป็นเสนาธิการให้กับหัวหน้ากรรมาธิการ รองหัวหน้ากรรมาธิการและแผนงานต่าง ๆ โดยประกอบด้วย 3 แผนงาน คือ เลขานุการ บัญชี และการเงิน ซึ่งประกอบมีพนักงานที่เป็นฆราวาสจำนวน 3 ท่าน

2) แผนงานกองทุน

แผนงานกองทุน เป็นแผนงานหนึ่งที่ขึ้นกับรองหัวหน้ากรรมาธิการฝ่ายบริหาร มีบทบาทสำคัญในการค้นหาแหล่งทุนเพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวการทำงานของกรรมาธิการให้สามารถเคลื่อนไหวงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) แผนงานคู่มือ-หลักสูตร

แผนงานคู่มือ-หลักสูตร เป็นอีกแผนหนึ่งที่ขึ้นกับรองหัวหน้ากรรมาธิการการเผยแผ่ ฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่ในการร่างคู่มือ-หลักสูตร ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานของกรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรณฐาน เช่น พระไตรปิฎก คู่มือการปฏิบัติธรรม คู่มือการสอนศีลธรรม คู่มือไหว้พระสวดมนต์

4) แผนงานธรรมนูญ

พระสงฆ์ สามเณรลงสอนเด็กน้อย เยาวชนและคนรุ่นใหม่ ได้เรียนรู้ถึงคุณธรรม ศีลธรรมที่ทำให้เป็นคนเก่งมีศีลธรรม ทำให้ครอบครัวมีความสุข ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งกิจกรรมของงานธรรมนูญคือปฏิบัติการอยู่โรงเรียนประถม โรงเรียนมัธยมและชุมชน นอกจากนี้บรรดาวิทยากรได้ลงฝึกอบรม ณ ศูนย์บำบัดผู้เสพยาเสพติดบ้านสมสะอาด ศูนย์ดูแลคนพิการอยู่ท่งปง และสถานที่อื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือฟื้นฟูจิตใจผู้เสพยาเสพติดให้เลิกออกจากสิ่งดังกล่าวที่ละก้าว ทั้งเป็นการให้กำลังใจ มีความมั่นใจในการประกอบอาชีพการงานที่บริสุทธิ์และในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสังคม (สถาบันวิทยาศาสตร์สังคมแห่งชาติ, 2562, หน้า 76-77)

5) แผนงานฝึกอบรม

(1) จัดฝึกอบรมสร้างความเข้มแข็งแก่กรรมาธิการเผยแผ่และปฏิบัติกรรณฐาน 3 ครั้ง มีพระภิกษุ สามเณรและฆราวาสเข้าร่วม 150 รูป/ท่าน

(2) จัดฝึกอบรมสร้างความเข้มแข็งแก่นักศึกษาสงฆ์ลาวที่ศึกษาอยู่ในราชอาณาจักรไทย 2 ครั้ง มีนักศึกษาเข้าร่วม 130 รูป/ท่าน

(3) จัดฝึกอบรมสร้างความเข้มแข็งแก่คณะองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงไชยบุรี 1 ครั้ง มีพระภิกษุ สามเณรและฆราวาสเข้าร่วม 30 รูป/ท่าน

(4) จัดฝึกอบรมโครงการบรรพชาสามเณร 22 ครั้ง มีเยาวชนเข้าร่วมบรรพชา 3,225 รูป

(5) นอกจากนี้ยังได้จัดตั้งฟังบรรยายธรรมและปาฐกถาพิเศษเนื่องในวันสำคัญของชาติ และพุทธศาสนาจำนวน 8 ครั้ง มีพระภิกษุ สามเณรและฆราวาสเข้าร่วม 2,550 รูป/ท่าน (กรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว, 2021, หน้า 19-20)

6) แขนงสื่อประชาสัมพันธ์

แขนงสื่อประชาสัมพันธ์ เป็นแขนงหนึ่งที่ขึ้นกับรองหัวหน้ากรรมาธิการฝ่ายวิชาการ ประกอบด้วย 4 หน่วยงาน คือ หน่วยงานสื่อโทรทัศน์ หน่วยงานสื่อวิทยุ หน่วยงานสื่อออนไลน์ และ หน่วยงานสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งเป็นกระบอกเสียงให้แก่กรรมาธิการเผยแผ่ ทำหน้าที่ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการเคลื่อนไหวการทำงานต่าง ๆ ทั้งภายใน และต่างประเทศ รับผิดชอบสื่อสารความเข้าใจโดยผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นำใช้สื่อเพื่อสร้างความถูกต้องปรองดองระหว่างคนในสังคม นำเสนอผลงานของกรรมาธิการให้ชุมชนได้รับทราบ นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางเผยแผ่พระธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาให้ขยายออกอย่างกว้างขวาง เป็นแขนงที่สำคัญอีกแขนงหนึ่งของกรรมาธิการในการนำเสนอผลงานต่าง ๆ

7) แขนงกรรมฐาน

แขนงกรรมฐาน เป็นแขนงหนึ่งที่ขึ้นกับรองหัวหน้ากรรมาธิการฝ่ายวิชาการ โดยประกอบมี 3 หน่วยงาน คือ หน่วยงานหลักสูตร หน่วยงานฝึกอบรม และหน่วยงานวิปัสสนาจารย์ ซึ่งมีหน้าที่ในการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานในหลายรูปแบบและกว้างขวาง รับผิดชอบจัดตั้งหน่วยงานหลักสูตร หน่วยงานฝึกอบรม หน่วยงานวิปัสสนาจารย์ ดำเนินการเผยแผ่ศีลธรรมปฏิบัติกรรมฐานโครงการบรรพชาสามเณร อบรมศีลธรรมให้แก่เยาวชน วัยหนุ่ม นักเรียน นักศึกษา และการแก้ไขปัญหายาเสพติด

โครงการที่อยู่ภายใต้การดูแลของกรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน

1) โครงการพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนา (ค.พ.พ)

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว “อ.พ.ส.” ได้จัดตั้งปฏิบัติโครงการพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนา (ค.พ.พ) เป็นรูปแบบหนึ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ชุมชน โครงการนี้มีบทบาทสำคัญมากต่อการพัฒนาสังคมลาวโดยเฉพาะการนำเอาหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเข้าสู่สังคม จุดประสงค์คือการศึกษาอบรมประชาชนทั่วไปและพระภิกษุ สามเณร

ให้มีความรู้ด้านธรรมะ หลักวิปัสสนากรรมฐานให้ลึกซึ้ง สามารถนำเอาศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา ไปอบรมสั่งสอนแก่นักเรียน เยาวชน บุคคลทั่วไป และสร้างพื้นฐานของชุมชนให้กลายเป็นชุมชนแห่ง ความสามัคคีปรองดอง ปลอดภัย และสังคมศิวิไลซ์ตามแนวทางนโยบายของพรรคและรัฐบาล โครงการนี้ได้รับการสร้างตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) โดยได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการ ศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ ซึ่งการนำพาจัดตั้งปฏิบัติในช่วงผ่านมาโดยพระอาจารย์ใหญ่ มหาชาติ กันตสีโล อธิการประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว หัวหน้ากรรมการเผยแผ่ ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน ปัจจุบันนี้งานดังกล่าวอยู่ภายใต้การชี้นำ นำพาของพระอาจารย์ใหญ่ มหาเวด มะเสโน รองประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ผู้ชี้นำกรรมการเผยแผ่ ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน พระอาจารย์ สีทน ไชยวงศ์สอน หัวหน้ากรรมการเผยแผ่ศีลธรรมและ ปฏิบัติกรรมฐานศูนย์กลาง องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ซึ่งโครงการดังกล่าวมี จุดประสงค์ คือ 1) เพื่อสร้างพระวิปัสสนาจารย์ (ผู้มีความชำนาญสามารถแนะนำวิปัสสนากรรมฐาน) และมีศูนย์ปฏิบัติธรรมในการฝึกอบรมให้แก่พุทธบริษัทและประชาชนผู้สนใจทั่วไป 2) เพื่อสร้าง เจื่อนใจให้นักเรียนเยาวชนอยู่ในโรงเรียน อยู่ศูนย์บำบัดผู้เสพยาเสพติด ศูนย์พิการท่งบ่งให้มีศีลธรรม ประจําใจ และห่างไกลอบายมุข 3) เพื่อสร้างชุมชนตัวแบบในการพัฒนาที่ยั่งยืน 4) เพื่อสร้างสื่อเผยแผ่ศีลธรรม และประยุกต์ธรรมพัฒนาสังคม 5) เพื่อขยายและสร้างความเข้มแข็งให้บุคลากร 6) เพื่อ ระดมทุนทั้งภายในและต่างประเทศมาดำเนินกิจกรรม และ 7) สร้างอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วมงาน ช่วยพัฒนาสังคม โครงการนี้ประกอบด้วย 5 หน่วยงาน คือ 1) หน่วยงานวิปัสสนากรรมฐาน 2) หน่วยงานธรรมสังวร 3) หน่วยงานพัฒนาชุมชน 4) หน่วยงานสื่อและประชาสัมพันธ์ และ 5) หน่วยงานฝึกอบรมและวิชาการ ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีบทบาท และหน้าที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

1.1) หน่วยงานวิปัสสนากรรมฐาน

ดำเนินการเผยแผ่อบรมสั่งสอนทางภาคปริยัต และปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานให้แก่ พระสงฆ์ นักเรียน นักศึกษาและฆราวาสในนครหลวงเวียงจันทน์ และต่างแขวงสร้างทีมพระวิปัสสนาจารย์รุ่นใหม่ในการเผยแผ่ธรรมะ

นอกจากนี้แล้ว หน่วยงานธรรมสังวรยังได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(1) สอนศีลธรรมให้แก่เด็กน้อย เยาวชน ชั้นประถมจำนวน 20 กว่าแห่ง ซึ่งมี อาสาสมัครพระสงฆ์ 60 กว่ารูป

(2) สอนทักษะชีวิตให้แก่นักเรียนและพระสงฆ์

(3) ทำบุญสร้างรายได้เข้าโรงเรียนเพื่อซ่อมแซมโรงเรียน

(4) ทำกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรมและงานนิทรรศการต่าง ๆ

(5) สร้างหลักสูตร-คู่มือศีลธรรมเพื่อประกอบการเรียนการสอน

(6) ฝึกสมาธิ อบรมทางด้านสุขภาพจิตผู้บำบัดยาเสพติด

- (7) ช่วยเหลือทุนการศึกษาให้แก่ผู้ไม่รู้หนังสือหรือลืมนักเรียน ณ ศูนย์สมสะหง่า
- (8) อบรมศีลธรรม จริยธรรมและมารยาททางสังคม ณ ศูนย์สมสะหง่า ศูนย์รักษาตา ห่งป่งและโรงเรียนในขอบเขตเมืองนาทรายทอง นครหลวงเวียงจันทน์
- (9) ส่งเสริมการอ่านหนังสือให้แก่ผู้บำบัดยาเสพติด ณ ศูนย์สมสะหง่า (กรรมาธิการ เผยแพร่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานศูนย์กลาง องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว, 2021, หน้า 39)

1.2) แขนงธรรมสัญญา

พระสงฆ์ สามเณรลงสอนเด็กน้อย เยาวชนและคนรุ่นใหม่ ได้เรียนรู้ถึงคุณธรรม ศีลธรรมที่ทำให้เป็นคนเก่งมีศีลธรรม ทำให้ครอบครัวมีความสุข ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่ง กิจกรรมของงานธรรมสัญญาคือปฏิบัติกรอยู่โรงเรียนประถม โรงเรียนมัธยมและชุมชน

1.3) หน่วยงานพัฒนาชุมชน

ส่งเสริมชาวบ้านให้มีส่วนร่วมกันคิดตัดสินใจ พร้อมลงมือปฏิบัติในการพัฒนาชุมชน อย่างรอบด้าน และยั่งยืน เช่น การสร้างรายได้แบบเศรษฐกิจชุมชน ทำเกษตรธรรมชาติที่ดีต่อชีวิต และสิ่งแวดล้อม สืบทอดศิลปวัฒนธรรม และสร้างการเรียนรู้พัฒนาคนอยู่ชุมชน ซึ่งกิจกรรมหลักของ หน่วยงานพัฒนาชุมชน อาทิ ทำเกษตรปลอดสารพิษ ฝึนชีวภาพ อนุรักษ์ป่าไม้และสัตว์ป่า ฝึกอาชีพ ให้แก่ชุมชน สร้างศูนย์ชุมชนต้นแบบการพัฒนา นำพาโดยพระสงฆ์ เช่น แขวงคำม่วน แขวงสาละวัน แขวงไชยบุรี และแขวงอุดมไซ (สถาบันวิทยาศาสตร์สังคมแห่งชาติ, 2562, หน้า 77)

1.4) หน่วยงานสื่อและประชาสัมพันธ์

จัดพิมพ์ตำราเกี่ยวกับการพัฒนา และศาสนา ออกวารสาร (จดหมายข่าวชาวพุทธ) ทุก ๆ 3 เดือน ออกรายการวิทยุ เว็บไซต์ เผยแพร่งานของโครงการพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนา “ค.พ.พ” และเครือข่าย แพลตฟอร์มตำรา คู่มือเพื่อนำใช้ในการเผยแผ่พุทธศาสนา และการพัฒนาสังคม

1.5) ฝึกอบรมและวิชาการ

ฝึกอบรมพัฒนาบุคลากร และผู้สนใจให้เป็นผู้ดำเนินการนำธรรมะมาใช้ในการทำงาน เพื่อสังคมรวมทั้งสามารถคิดวิเคราะห์วางแผน เพื่อลงมือปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และพัฒนา หลักสูตรการเรียนรู้ให้ครบถ้วนเท่าทันสังคม นอกจากนี้แล้วยังสร้างอาสาสมัครนักเรียน นักศึกษา ให้มีความสามารถพร้อมที่จะช่วยเหลือสังคม และกลายเป็่นนักพัฒนาที่มีคุณภาพ (สถาบันวิทยาศาสตร์ สังคมแห่งชาติ, 2562, หน้า 77)

2) โครงการเมตตาธรรม

โครงการเมตตาธรรม เป็นโครงการหนึ่งเพื่อปลุกกระตม จัดฝึกอบรมและจัดตั้งพระสงฆ์ สามเณร พ่อขาว แม่ขาว ผู้นำชุมชนและบุคคลทั่วไปโดยการประยุกต์ธรรมะของพระพุทธเจ้าไปอบรม สั่งสอนประชาชน นักเรียน ให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องและวิธีป้องกันเกี่ยวกับโรคเอดส์ ซึ่งให้ความ

ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ทำอย่างไรเพื่อให้หลีกเลี่ยงการรังเกียจ การจำแนกผู้ติดเชื้อเอดส์แล้ว โครงการดังกล่าวจะมีวิทยากรผู้ชำนาญการมาแนะนำผลร้ายและวิธีป้องกันเกี่ยวกับโรคเอดส์ โดยเฉพาะเด็กน้อยผู้ด้อยโอกาสเหล่านี้เป็นต้น นอกจากนี้โครงการเมตตาธรรมยังได้ให้การสนับสนุนการบรรพชาเป็นหมู่คณะแต่จำนวน 100-200 รูป ในระยะปิดภาคเรียน ซึ่งเป็นการฝึกอบรมระยะสั้นจำนวน 15 วัน ในช่วงการฝึกอบรมจะมีการเรียนการสอนวิชาธรรมวินัย พุทธประวัติและวิชาฝ่ายโลก อาทิ มารยาททางสังคม จริยธรรม กฎหมายเบื้องต้น กฎจราจร ความรู้รอบตัวเกี่ยวกับการป้องกัน ไข้เลือดออก การป้องกันโรคเอดส์ เป็นต้น โครงการเมตตาธรรมก็ยังมีกิจกรรมปลูกต้นไม้ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการรักษาสีเขียวแวดล้อม และเป็นมิตรกับธรรมชาติ (สถาบันวิทยาศาสตร์สังคมแห่งชาติ, 2562, หน้า 75-76) โครงการเมตตาธรรมได้มีการเคลื่อนไหวกิจกรรม ดังต่อไปนี้

2.1) สอนทักษะชีวิตพุทธศาสนาในโรงเรียน

เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนหลีกเลี่ยงอบายมุข โดยยึดถือเอาหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน มีกิจกรรมที่มีความหลากหลายหัวข้อ เช่น การลดหย่อนการจำแนกรังเกียจผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS ในชุมชน การสอนเยาวชนวัยหนุ่มให้ห่างไกลจากสิ่งเสพติด รู้จักตอบแทนบุญคุณผู้มีพระคุณ รักษาสิ่งแวดล้อม การให้ความเคารพซึ่งกันและกันระหว่างหญิง-ชาย การรู้จักเคารพพบไหว้ ลดหย่อนปัญหาการใช้ความรุนแรงต่อกัน นับแต่เริ่มสร้างตั้งโครงการจนถึงปัจจุบัน ได้ดำเนินกิจกรรมเป็นปกติ การสอนนำใช้หลักสูตรที่ทางโครงการได้ร่างขึ้นมา มีตั้งแต่ชั้นมัธยมปีที่ 1 hasta มัธยมปีที่ 7 (ม. 1 หมา ม. 7) ใช้รูปแบบการสอนเป็นชั้นเรียนและแบบรวมกลุ่มใหญ่บรรยายอิงตามความเหมาะสมในแต่ละสถานที่

2.2) กิจกรรมช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS

กิจกรรมอบรมผู้ติดเชื้อ HIV/AIDS 3 แขวงภาคเหนือ เช่น แขวงหลวงพระบาง แขวงหลวงน้ำทาและแขวงบ่อแก้วเป็นการช่วยเหลือดูแลทางด้านจิตใจให้กับผู้ติดเชื้อ ด้วยการรวมกลุ่มผู้ติดเชื้อ นั่งสมาธิ เยี่ยมผู้ติดเชื้อในชุมชนและโฆษณาเผยแพร่การจำแนกรังเกียจผู้ติดเชื้อในชุมชน

2.3) กิจกรรมบรรพชาสามเณรและอบรมศีลธรรม

งานบรรพชาและอบรมศีลธรรมให้แก่วัยรุ่นหนุ่มเยาวชน นักเรียน ในช่วงปิดภาคเรียนได้บวชศึกษาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เสริมสร้างจิตสำนึกทางด้านคุณธรรม ศีลธรรม จารีตประเพณีอันดีงามของชาตินลาว เป็นการสร้างความสามัคคีระหว่างโครงการ บ้าน วัด โรงเรียน

2.4) กิจกรรมบรรยายธรรมนอกสถานที่

การนำเอาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับการงานและการดำรงชีวิตประจำวัน กิจกรรมดังกล่าวได้ลงเคลื่อนไหวตามชุมชน วัด และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งภายในนครหลวงเวียงจันทน์ และต่างแขวง ซึ่งในการเคลื่อนไหวกิจกรรมมีทั้ง พระสงฆ์ สามเณร อาสาสมัครโครงการและนักเรียนอาสาสมัครเพื่อนสอนเพื่อนในโรงเรียนเครือข่ายของโครงการ ผ่านการปฏิบัติ

กิจกรรมดังกล่าวเห็นได้อย่างชัดเจน ชุมชน สถาบันการศึกษาให้ความสนใจและให้การตอบรับเป็นอย่างดี

2.5) สร้างความเข้มแข็งให้อาสาสมัคร

การตอบสนองให้กับงานศาสนาและพัฒนาสังคม การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อโครงการ ทั้งเป็นการประกอบส่วนสร้างบุคลากรพระสงฆ์ สามเณร และนักเรียนอาสาสมัครในโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถเพื่อออกมารับใช้สังคม

2.6) เสริมสร้างจิตสำนึกทางด้านคุณธรรมให้นักเรียน

กิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกทางด้านคุณธรรมให้นักเรียน (ด้วยการทำบุญโรงเรียน) เป็นการประกอบส่วนของโครงการเพื่อการขับเคลื่อนทุนเข้าในการซ่อมแซมบูรณปฏิสังขรณ์โรงเรียน รวมทั้งเป็นเวทีเปิดโอกาสให้นักเรียนในเครือข่ายของโครงการเมตตาธรรมได้แลกเปลี่ยนแสดงความรู้ความสามารถทางด้านศิลปวัฒนธรรม และจารีตประเพณีอันดีงามของชาติ พร้อมทั้งสร้างความสามัคคีรักใคร่ของเหล่านักเรียน

2.7) ช่วยเหลือสังคมทางด้านวัตถุและปัจจัย

การช่วยเหลือทางสังคมเป็นงานหนึ่งที่ทางโครงการที่ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งงานดังกล่าวมีความเรียกร้องต้องการของสังคม ชุมชน บุคคล และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่น อาทิ ช่วยเหลือผู้ประสบภัยเคราะห์ร้ายจากภัยน้ำท่วม ณ เมืองสนามชัย แขวงอัตตะปือ ประกอบส่วนช่วยซื้อที่ดินเป็นธรณีสงฆ์ ณ บ้านบึงสานเทิง แขวงคำม่วน ช่วยเหลือเจาะน้ำบาดาลให้ชุมชนบ้านนามอย เมืองชะนะคาม แขวงเวียงจันทน์ ช่วยเหลือเครื่องนุ่งห่มให้แก่ผู้ยากจน ช่วยเหลืออาหารและปัจจัยให้แก่ผู้ประสบภัย

2.8) รับใช้งานพิธีของชาติและศาสนา

การรับใช้งานพิธีทางศาสนาเป็นอีกงานหนึ่งที่โดดเด่นของโครงการ ตลอดระยะ 5 ปีผ่านมาโครงการเมตตาธรรมได้นำเอาอาสาสมัครพระสงฆ์สามเณรและนักเรียนอาสาสมัครโรงเรียนเครือข่ายของโครงการเข้ารับใช้งานสำคัญของชาติและองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ด้วยการแสดงศิลปะ สวดสรภัญญะ และต้อนรับแขก

2.9) ร่วมมือกับภาคส่วนพัฒนาสังคม

งานร่วมมือกับภาคส่วนพัฒนาสังคม มีหลากหลายรูปแบบและหลากหลายรูปการของการร่วมมือ อาทิ การไปบรรยายธรรม การจัดกิจกรรมร่วม ซึ่งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ในปี พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) โครงการเมตตาธรรมได้ร่วมกับสถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำ สปป. ลาว ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมทางด้านศาสนาในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) โครงการเมตตาธรรม ได้ร่วมกับศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อสุขภาพและสุขศึกษากระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

ความรู้เกี่ยวกับสภาพการแพร่ระบาดของโควิด 19 ให้กับเจ้าอาวาสภายใน 9 ตัวเมือง นครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งมีเจ้าอาวาสเข้าร่วม 660 รูป ทั่วนครหลวงเวียงจันทน์

2.10) จัดงานบุญระดมทุนของโครงการ (กิจกรรมแข่งขันสวดสรภัญญะ)

งานระดมทุนของโครงการเมตตาธรรมถือเป็นงานบุญหนึ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการเคลื่อนไหวงานของโครงการเมตตาธรรม ซึ่งทุนในการเคลื่อนไหวกิจกรรมได้ระดมทุนภายในกมเอา 90 เปอร์เซนต์ ของงบประมาณทั้งหมด นอกจากนี้แล้วเคียงคู่กับงานบุญระดมทุนโครงการยังได้จัดการแข่งขันสวดสรภัญญะในแต่ละปีภายในโรงเรียนเครือข่ายของโครงการ และคู่ร่วมงานจำนวน 16 แห่ง การจัดงานดังกล่าวก็เพื่อขับเคลื่อนให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและรักในจารีตประเพณีอันดีงามของชาติก็คือพระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า บทบาทกรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน มีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงและขยายตัวขึ้นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกรรมาธิการดังกล่าวนี้ประกอบด้วย 7 แขวง และ 2 โครงการ เพื่อการพัฒนาในการขับเคลื่อนการทำงานการเผยแผ่อบรมศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานให้แก่พระภิกษุ สามเณร พ่อขาว แม่ขาว พุทธศาสนิกชน และประชาชนลาวบรรดาเผ่าให้เข้าใจแจ่มแจ้งชัดเจนเกี่ยวกับหลักพระธรรมวินัย

2.5.5 บทบาทกรรมาธิการสาธารณูปการ

กรรมาธิการสาธารณูปการมีภาระบทบาทในการคุ้มครอง ก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ปุชนียวัตถุ และศาสนสมบัติ ของพระพุทธศาสนาในขอบเขตทั่วประเทศ แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร ตามขอบเขตความรับผิดชอบของตน

สำหรับกรรมาธิการสาธารณูปการของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว เขียนเป็นตัวอักษรย่อว่า “กสปป” ส่วนกรรมาธิการสาธารณูปการขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร เขียนเป็นตัวอักษรย่อว่า “กสปป. ตัวอักษรย่อของแขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร”

กรรมาธิการสาธารณูปการของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร มีสิทธิ และหน้าที่ตามขอบเขตความรับผิดชอบของตนดังต่อไปนี้

- 1) รับผิดชอบบริหารรวมในทุกการงานของกรรมาธิการ
- 2) สร้างข้อกำหนด กฎระเบียบ มติ ข้อตกลง และคำสั่งอื่นเกี่ยวกับการปกป้องรักษา พัฒนาถาวรวัตถุ ศาสนสมบัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ปุชนียวัตถุ ที่ธรณีสงฆ์ และทรัพย์สินสมบัติอื่นของพระพุทธศาสนา ให้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย กฎหมาย และระเบียบการ
- 3) คำนคว้า สร้างข้อกำหนด และกฎระเบียบ เกี่ยวกับการสร้างวัด การย้ายวัด การยุบเลิกวัด การสร้างพระพุทธรูป ภูมิ ศาลาโรงธรรม พัทธสีมา การผูกพัทธสีมา และสิ่งก่อสร้างอื่น เกี่ยวกับพระ

พุทธศาสนาเพื่อปกป้องรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของพระพุทธศาสนา และของชาติ ให้ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย กฎหมายและระเบียบการ

4) คำนคว้า สร้างข้อกำหนดและกฎระเบียบภายในของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งสร้างแผนงาน แผนดำเนินงานของมูลนิธิดังกล่าวเพื่อปกป้องรักษาศาสนวัตถุให้มั่นคงและเจริญสืบต่อไป

5) ชี้นำ นำพา การรวบรวม และเรียบเรียง เอกสารเก่าแก่ ทั้งเป็นหนังสือใบลาน พับสาตำรา และวัตถุที่เป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา และประเทศชาติ

6) สร้างกระบวนการฟื้นฟูพื้นเมือง ปลุกต้นไม้เป็นยา เพาะกล้าเป็ยไม้ รวมทั้งการรักษาอนามัยสามสะอาด (กินสะอาด ดื่มน้ำสะอาดและที่อยู่อาศัยสะอาด) การป้องกันพยาธิ ปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม ชีวนานาพันธ์ และกระบวนการอื่น ตามหลักพระธรรมวินัย และคำสอนทางพระพุทธศาสนา (ห้องการบริหารงานศูนย์กลาง องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว, 2565, หน้า 34-36)

กรรมการสาธารณูปการประกอบด้วย 6 คณะกรรมการในการขับเคลื่อนการทำงานดังต่อไปนี้

- 1) คณะกรรมการ ห้องการ
- 2) คณะกรรมการ พุทธศิลป์
- 3) คณะกรรมการ หนังสือผูกใบลาน
- 4) คณะกรรมการ ศาสนพิธี
- 5) คณะกรรมการ ยาพื้นเมือง หรือสมุนไพรพื้นบ้าน
- 6) คณะกรรมการ สังคมสงเคราะห์

สรุปได้ว่า บทบาทกรรมการสาธารณูปการคือการคุ้มครอง การปกป้องรักษา ซ่อมแซมบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถาน นอกจากนี้ยังได้สมทบกับองค์การจัดตั้งพรรครัฐและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง นำพาประชาชนลาวบรรดาเผ่าเอาใจใส่ในการพัฒนาวัฒธรรม เช่น ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ปูชนียวัตถุ และศาสนสมบัติ ของพระพุทธศาสนาตามขอบเขตความรับผิดชอบของตน

2.5.6 บทบาทกรรมการต่างประเทศ

กรรมการการต่างประเทศศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นกรรมการหนึ่งของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว

กรรมการการต่างประเทศ ได้ผ่านความเห็นดีรับรองเอาในมติของประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 4 ของคณะกรรมการศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว สมัยที่ 7 ครั้งที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) ภายใต้ธรรมนูญสภา ฉบับปีพุทธศักราช พ.ศ. 2561 ประกาศใช้

โดยนายกรัฐมนตรี ฉบับเลขที่ 37/นย ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) โดยมีชื่อเรียกว่า กรรมการการต่างประเทศ ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว เขียนเป็นตัวอักษรย่อว่า “กตป” เขียนเป็นภาษาอังกฤษว่า The Committee for Sangha Foreign Affair ซึ่งกองประชุมในครั้งนั้นได้มีมติแต่งตั้ง พระอาจารย์ ดร. ดำรง พิมมจักร คณะบริหารงานประจำการ ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว เป็นหัวหน้ากรรมการ และแต่งตั้งบุคลากรสงฆ์จำนวน 10 รูปเข้ามารองรับการทำงานการต่างประเทศ ซึ่งบุคลากรสงฆ์ที่ได้รับแต่งตั้งในครั้งนั้นมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาเอก 4 รูป ปริญญาโท 2 รูป และปริญญาตรี 4 รูป

ปัจจุบัน กรรมการการต่างประเทศ ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว มีภาระบทบาทในการคุ้มครองบริหารเวียงงานการพัวพันและการร่วมมือกับต่างประเทศเกี่ยวกับงานทางด้านพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ รวมทั้งงานที่เกี่ยวข้องตามขอบเขตความรับผิดชอบของตน ซึ่งเป็นกรรมการที่สนองงานด้านการพัวพันร่วมมือกับบรรดาประเทศเพื่อนมิตรใกล้เคียงในภาคพื้นและสากลพร้อมทั้งการประสานงานกับองค์การภาคีที่เกี่ยวข้องของพรรครัฐทั้งภายในและต่างประเทศให้แก่ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว (ห้องการบริหารงานศูนย์กลาง องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว, 2022, หน้า 21)

กรรมการการต่างประเทศ มีภาระบทบาทในการคุ้มครองบริหารงานการพัวพันและร่วมมือกับต่างประเทศ เกี่ยวกับการงานพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น รวมทั้งงานอื่นที่เกี่ยวข้องตามขอบเขตความรับผิดชอบของตน

สำหรับกรรมการการต่างประเทศของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว เขียนเป็นตัวอักษรย่อว่า “กตป” ส่วนกรรมการการต่างประเทศขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง เขียนเป็นตัวอักษรย่อว่า “กตป. ตัวอักษรย่อของ แขวง นครหลวง”

กรรมการการต่างประเทศของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง มีสิทธิ และหน้าที่ตามขอบเขตความรับผิดชอบของตนดังต่อไปนี้

- 1) รับผิดชอบบริหารรวมในทุกการงานกรรมการ
- 2) สร้างข้อกำหนด กฎระเบียบ มติ ข้อตกลง และคำสั่งอื่นเกี่ยวกับการต่างประเทศ เช่น การเข้าร่วมกองประชุม เผยแผ่ ฝึกอบรม ไปศึกษา เยี่ยมเยียน และการเคลื่อนไหวอื่นที่เกี่ยวข้องอยู่ต่างประเทศโดยมีการประสานสมทบกับกระทรวง องค์การเทียบเท่ากระทรวง แผนกการ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- 3) สร้างพระสมณทูต โดยรับประกันทั้งปริมาณและคุณภาพเพื่อไปเผยแผ่ธรรมหรืองานพระพุทธศาสนาอยู่ต่างประเทศตามโอกาสและความเหมาะสม

4) สร้างตั้งหน่วยงานพระสมณทูต เพื่อทำหน้าที่ในการนำเอาหลักศีลธรรมของพระพุทธศาสนา ตลอดจนจารีตประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของลาวไปเผยแผ่อยู่ต่างประเทศ

5) คำนึงว่าบุคลากรสงฆ์ที่มีคุณสมบัติ ความรู้ความสามารถด้านพระธรรมวินัย และจารีตประเพณีอันดีงามของชาติ แล้วนำเสนอคณะประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง กระทรวง องค์การเทียบเท่ากระทรวง แผนก การและที่เกี่ยวข้อง เพื่อแต่งตั้งไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาอยู่ต่างประเทศ

6) คำนึงว่าและสร้างข้อตกลง หรือสัญญาร่วมมือกับต่างประเทศ ภาคพื้นและสากล ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนการศึกษาสงฆ์ เผยแผ่ศีลธรรม จารีตประเพณีและวัฒนธรรม (ห้องการบริหารงานศูนย์กลาง องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว, 2565, หน้า 36-38)

สรุปได้ว่า บทบาทกรรมาธิการการต่างประเทศศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว มีบทบาทในการคุ้มครองบริหารงานการพัวพัน และร่วมมือกับต่างประเทศเกี่ยวกับงานทางด้านพระพุทธศาสนา ศาสนาอื่น แลกเปลี่ยนการศึกษา จารีตประเพณีและวัฒนธรรม รวมทั้งงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามขอบเขตความรับผิดชอบของกรรมาธิการการต่างประเทศ เช่น ด้านการพัวพันร่วมมือกับบรรดาประเทศเพื่อนมิตรใกล้เคียงในภาคพื้นและสากล รวมถึงการประสานงานกับองค์การภาคีเกี่ยวข้องของพรรครัฐ ทั้งภายใน และต่างประเทศให้แก่ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว สร้างพระสมณทูตและสร้างตั้งคณะพระสมณทูต เพื่อทำหน้าที่ในการนำเอาหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา ฮิตคลองประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของลาวไปเผยแผ่อยู่ต่างประเทศ

2.6 สรุป

จากการได้ศึกษาเรื่องบทบาทพระสงฆ์ตามธรรมนูญสงฆ์ลาว ทำให้ทราบรูปแบบของการบริหารงานสูงสุดของคณะพระสงฆ์ลาวตามธรรมนูญสงฆ์ลาว ในระบบการจัดตั้งทางพระพุทธศาสนา ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งประกอบด้วย 5 กรรมาธิการ คือ 1) กรรมาธิการปกครองสงฆ์ 2) กรรมาธิการศึกษาสงฆ์ 3) กรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน 4) กรรมาธิการสาธารณูปการ 5) กรรมาธิการการต่างประเทศ และ 1) ห้องการบริหารงาน (สำนักงาน)

บทบาทห้องการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวคือกจกรหนึ่งในการขับเคลื่อนงานของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นเสนาธิการให้แก่คณะประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้แก่กรรมาธิการต่าง ๆ ในการเคลื่อนไหวงาน เป็นใจกลางในการพัวพันระหว่างองค์การจัดตั้งพระสงฆ์กับกระทรวง องค์การเทียบเท่า องค์การ

ปกครองท้องถิ่น การจัดตั้งและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จัดตั้งคณควาแผนงบประมาณ รับผิดชอบเอกสาร ขาดออกหาเข้า สร้างบรรดาเอกสารต่าง ๆ ให้แก่คณะประธาน รวมทั้งวางแผนดำเนินงานประจำปี เดือน 1 ปี และ 5 ปี คณควาสืบเปลี่ยนบุคลากรสงฆ์เพื่อนำเสนอเห็นชอบจากคณะบริหารงานประจำปี การ ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว เพื่อขออนุมัติแต่งตั้ง นอกจากนี้ยังปฏิบัติงาน อื่นตามการมอบหมายของคณะประธานและตามการเสนอของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

บทบาทด้านกรรมวิธีการปกครองสงฆ์นี้ เป็นการจ้ดระเบียบการปกครองทางสังคมสงฆ์ ซึ่ง ดำเนินไปภายใต้พระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงและบัญญัติไว้แล้วเป็นหลักในการปกครอง รวมถึงการใช้ธรรมบัญญัติสงฆ์ลาวเป็นเครื่องมือในการปกครองดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม สงฆ์อีกด้วย ซึ่งบทบาทการปกครองสงฆ์ลาวนี้ได้แบ่งการปกครองออกเป็น 4 ส่วน คือ ศูนย์กลาง องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมือง เทศบาล นคร และการปกครองชั้นวัด ทั้งนี้เพื่อเป็นการมอบ อำนาจให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้บริหาร และปกครองพระสงฆ์ สามเณร พ่อขาวและแม่ขาวที่อยู่ภายใต้ ขอบเขตการดูแลของตนให้มีระเบียบวินัยดีและความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมสงฆ์

บทบาทด้านกรรมวิธีการศึกษาสงฆ์ศูนย์กลาง องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ได้ จัดการเรียนการสอน 2 หลักสูตรเคียงคู่กันไป คือ หลักสูตรสายสามัญศึกษาสงฆ์ และหลักสูตรสาย ปริยัติธรรม สำหรับหลักสูตรสายสามัญศึกษาสงฆ์เริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาสงฆ์ ชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ ตอนต้น ชั้นมัธยมศึกษาสงฆ์ตอนปลาย และวิทยาลัยครูสงฆ์ ซึ่งชั้นประถม มัธยมศึกษาตอนต้น และตอน ปลายศึกษาสงฆ์ปฏิบัติการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬาทางออก คือ การเรียนการสอนทางฝ่ายโลกเจ็ดสิบเปอร์เซ็นต์และทางฝ่ายพุทธศาสนา สามสิบเปอร์เซ็นต์ ส่วน หลักสูตรสายปริยัติธรรมจัดการเรียนการสอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเจ็ดสิบเปอร์เซ็นต์ และวิชาทางฝ่ายโลกสามสิบเปอร์เซ็นต์ซึ่งปฏิบัติตามหลักสูตรที่คณะศึกษาสงฆ์ศูนย์กลางองค์การพุทธ ศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาวได้กำหนดเอาไว้

บทบาทกรรมวิธีการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน ได้มุ่งมั่นเอาใจใส่ตามบทบาท สิทธิ และหน้าที่ในขอบเขตความรับผิดชอบของตนในการนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าไปเผยแผ่ให้พระภิกษุ สามเณร พ่อขาว แม่ขาว พุทธศาสนิกชนและประชาชนลาว บรรดาเผ่า นอกจากนี้แล้วกรรมวิธีการดังกล่าวยังได้เผยแผ่ศีลธรรมในหลายรูปแบบ เช่น อบรม ศีลธรรมให้แก่เยาวชน นักเรียน นักศึกษา อยู่ตามสถานการศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งการจัดโครงการ บรรพชาสามเณรในช่วงปิดภาคเรียนและเผยแผ่ธรรมะผ่านทางหนังสือพิมพ์ วารสาร ตำราและสื่อ โซเชียลมีเดียได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ เฟสบุ๊คเพจ ติ๊กต็อก เอกซ์หรือทวิตเตอร์ ยูทูบ เป็นต้น เพื่อจะทำให้พุทธศาสนิกชนได้เข้าใจและปฏิบัติตนตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นด้วย

บทบาทกรรมการสาธารณูปการศูนย์กลางคือการปกป้องรักษาอนุรักษศาสนวัตถุโบราณ ปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์ทรงคุณค่า เช่น พระพุทธรูป พระธาตุเจดีย์ พัทธสีมา ศาลาโรงธรรม กุฏิ วิหาร หอกลอง หอระฆัง พระไตรปิฎก คัมภีร์ฎีกา หนังสือใบลานและอื่น ๆ นอกจากนี้กรรมการ สาธารณูปการศูนย์กลางก็ยังได้ปลุกกระดมชวนชวน ขั้วเคลื่อนส่งเสริมพระภิกษุ สามเณร พ่อขา แม่ขาวและญาติโยมทั้งหลายเอาใจใส่ต่อการพัฒนาวัดและนำพาซ่อมแซมบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม อย่างต่อเนื่องอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบของตน จนทำให้วัดวาอารามเจริญรุ่งเรืองเป็นสถานที่ สักการบูชาของชาวพุทธรวมทั้งการสงเคราะห์ช่วยเหลือ อาทิ อุปการณการศึกษา ข้าวสารอาหารแห้ง ยารักษาพยาธิ เครื่องนุ่งห่มและเครื่องรับใช้ชีวิตประจำวันต่าง ๆ ให้แก่ผู้ประสบเคราะห์ร้ายจากการ แพร่ระบาดของเชื้อโรคและภัยพิบัติทางธรรมชาติอีกด้วย

กรรมการการต่างประเทศศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว มีสิทธิ และหน้าที่ตามขอบเขตความรับผิดชอบของตน โดยมีการรับผิดชอบบริหารรวมในทุกงานของ กรรมการ สร้างข้อกำหนด กฎระเบียบ มติ ข้อตกลงและคำสั่งอื่น ๆ เกี่ยวกับการต่างประเทศ เช่น การเข้าร่วมการประชุมเผยแผ่ฝึกอบรม ไปศึกษาต่อและเยี่ยมเยียน และการเคลื่อนไหวอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องอยู่ต่างประเทศโดยมีการประสานสมทบกับกระทรวง องค์การเทียบเท่ากระทรวง และภาค ส่วนที่เกี่ยวข้อง สร้างพระสมณทูต โดยรับประกันทั้งปริมาณและคุณภาพเพื่อไปเผยแผ่งาน พระพุทธศาสนาอยู่ต่างประเทศตามโอกาสและความเหมาะสม สร้างตั้งคณะพระสมณทูตเพื่อทำ หน้าที่ในการนำเอาหลักศีลธรรมในทางพระพุทธศาสนา ตลอดถึงจารีตประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม ของลาวไปเผยแผ่อยู่ต่างประเทศ

บทที่ 3

บทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตน

มหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)

การวิจัยในบทที่ 3 นี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งองค์ท่านเป็นพระมหาเถระชั้นผู้ใหญ่ มีศิลาจารวัตรอันงดงาม เป็นพหูสูตร เป็นพระนักเผยแผ่และพระนักพัฒนา เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่มีบทบาทในการสร้างความเจริญ สร้างประโยชน์สุขให้แก่สังคม พระพุทธศาสนาและประเทศชาติ

- 3.1 ประวัติของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)
- 3.2 บทบาทด้านการปกครองสงฆ์
- 3.3 บทบาทด้านการศึกษาสงฆ์
- 3.4 บทบาทด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน
- 3.5 บทบาทด้านสาธารณูปการ
- 3.6 บทบาทด้านการต่างประเทศ
- 3.7 สรุป

3.1. ประวัติของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)

การศึกษาประวัติและผลงานของพระมหาเถระ หรือบุคคลสำคัญคนใดคนหนึ่งของโลก ที่มีความโดดเด่นเฉพาะด้าน เช่น ผู้นำทางด้านศาสนา ผู้นำประเทศ ผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กร เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เราทราบถึงแนวทางการดำเนินชีวิตของบุคคลเหล่านั้น รวมทั้งผลงานการเคลื่อนไหว ระบบแนวความคิด หรือทัศนคติ ข้อวัตรปฏิบัติ คุณธรรมจริยธรรม การศึกษาเล่าเรียน และวิสัยทัศน์อันดีงาม ทำให้เราสามารถนำเอามาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตทางสังคมได้ ก็เหมือนกันกับการศึกษาประวัติและผลงานขององค์พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดี (มหางอน ดำรงบุญ) ซึ่งทำให้เราได้รับทราบถึงปฏิบัติ อุดมวิสัยอันงดงาม การบำเพ็ญเพียรสมณธรรม วิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ข้อวัตรปฏิบัติอันงดงาม การทำนุบำรุงศาสนสถานและการพัฒนาสังคมเพื่อนำเอามาเป็นแบบอย่างเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันของเรา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1 ชีวิตปฐมวัย

พระยอดแก้วมหาสังฆสุตตรมาธิบดี (มหางอน ดำรงบุญ) รัตนมหาสังฆปาโมกข์มีนามเดิมว่า งอน ดำรงบุญ เกิดเมื่อวันที่ 10 เดือนกุมภาพันธ์ ปีพุทธศักราช 2473 (ค.ศ. 1930) ปีมะแม ในตระกูล พ่อค้า ที่บ้านนาทะเล ตาแสงนาทะเล (ตำบลนาทะเล) เมืองสองคอน (อำเภอสองคอน) แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว องค์ท่านเป็นบุตรของคุณพ่อเมฆ ดำรงบุญกับคุณแม่ส่วย ดำรงบุญ ซึ่งมีพี่น้องร่วมอุทรเดียวกัน มีทั้งหมด 11 คน คือ 1) ท้าวโสภณ ดำรงบุญ (พระอาจารย์ใหญ่ โสภณ ดำรงบุญ) 2) องค์พระยอดแก้ว (มหางอน ดำรงบุญ) 3) นางสอน ดำรงบุญ 4) นางฝน ดำรงบุญ 5) นางข้าย ดำรงบุญ 6) ท้าวชิน ดำรงบุญ 7) ท้าวเคน ดำรงบุญ (เสียชีวิตแล้ว) 8) นางหนูกาน ดำรงบุญ 9) ท้าวเจียม ดำรงบุญ 10) นางบุญหนัด ดำรงบุญ และ 11) ท้าวสิมมะลี ดำรงบุญ (ในนั้น อ้าย เอื้อย น้อง ต่างบิดา จำนวน 8 คน (พระยอดแก้ว ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 24) ซึ่งองค์พระยอดแก้วเป็นลูกชายคนที่สองของตระกูลดำรงบุญ)

องค์พระยอดแก้ว (มหางอน ดำรงบุญ) เล่าว่า ในสมัยครั้งเยาว์วัยของเด็กชาย งอน ดำรงบุญ เมื่ออายุประมาณ 4-5 ปี ในตอนเช้า องค์ท่านกับพี่ชาย (อ้ายโสภณ) ชอบวิ่งตามหลังคุณยายไปจ้งหัน และเพล ถวายทาน ทำบุญตักบาตร ตามวิถีชีวิตของชาวบ้าน ซึ่งดำรงอยู่กับวัดวาพระพุทธรศาสนาอย่างสงบสุข ในแต่ละวัน ครอบครัว พ่อแม่ลูกหลาน คุณตาคุณยาย คุณปู่คุณย่า ก่อนออกไปทำงานก็ดี หรือหลังจากทำงานมาแล้วก็ดี ทั้งในเวลาตอนเช้า ตอนบ่ายและตอนเย็น จะรับประทานข้าวพร้อมเพรียงกัน ซึ่งในขณะที่รับประทานข้าวร่วมกันอยู่นั้น พ่อแม่ปู่ย่าตายาย ก็จะอบรมสั่งสอนแนะนำลูกหลาน ในเรื่องศีลธรรม บาปบุญคุณโทษ สิ่งที่เป็นประโยชน์ และไม่เป็นประโยชน์ ต่อจากนั้นเมื่อรับประทานข้าวเย็นเสร็จ พ่อแม่ปู่ย่าตายาย ก็จะนอนอยู่กับลูกหลาน พร้อมทั้งเล่านิทานชาดก นิทานสั่งสอนคติธรรม ขับกล่อมลูกหลานด้วยเสียงแห่งศีลธรรม เล่าเรื่องราวต่าง ๆ เรียกว่า เล่านิทานสู่ลูกหลานฟัง เพื่อให้ลูกหลานรู้จักความดีความชั่ว บาปบุญคุณโทษ สิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ หลังจากนั้น พ่อแม่คุณตาคุณยายขององค์ท่าน จะถือโอกาสอบรมสั่งสอนลูกหลานไปนำว่า “ให้พวกเจ้าหักแกงสามัคคีกันเน้อ ให้มีจิตใจเมตตาสงสารคนอื่นเน้อ ให้มีน้ำใจเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่น ให้รู้จักบุญคุณคน เพราะสิ่งเหล่านี้จะเอื้อให้ชีวิตลูก ๆ เจริญรุ่งเรืองในภายภาคหน้า” (พระยอดแก้ว ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 35)

องค์พระยอดแก้ว (มหางอน ดำรงบุญ) มีอุปนิสัยชอบเข้าไปเล่นอยู่ที่วัด ชอบไปจ้งหันและเพล นำคุณยาย เมื่อองค์ท่านได้ยินเสียงครูบาอาจารย์สวดมนต์ หรือเทศน์ ให้ศีลให้พร รู้สึกว่าสนุกมาก น่ายินดี ยอยากฟังตลอด มองดูหลวงพี่ห่มผ้าจีวรในวัดยามใดแล้ว รู้สึกว่างามและศักดิ์สิทธิ์เป็นตำนานเลื่อมใสศรัทธา เมื่อกลับมาถึงบ้าน ก็ไปเล่นนำหมู่เพื่อน บางครั้งก็ทำตัวเหมือนกับหลวงพี่ เช่น ห่มผ้าแพรเป็นตาสีเหลือง บางครั้งห่มผ้าแพรขาวม้า แล้วก็ไปนั่งที่ธรรมาสน์ เทศนาให้หมู่เพื่อนฟัง สมมติว่าหมู่เพื่อนเป็นญาติโยม คงจะมีจิตใจชอบแบบนี้ และองค์ท่านไม่ชอบเบียดเบียนสัตว์น้อยสัตว์ใหญ่

ไม่ฆ่าสัตว์เดรัจฉาน เช่น เป็ด ไก่ ภู กบ เขียด สักครั้ง ด้วยเหตุที่ว่าองค์ท่านก็ยังเป็นเด็กน้อยมากและมีพ่อกับแม่คอยทำกับข้าวให้อยู่แล้วหรืออาจจะเป็นคนหากินในแบบทางล่าสัตว์น้อยใหญ่ทั้งหลายไม่หิว (ไม่เก่ง) เหมือนเด็กน้อยคนอื่นเขา เช่น ถ้าไปหว่านแหหาปลา (ทอดแหหาปลา) ไปตกเบ็ด ไปหากบ เขียด อึ่ง ใส่แร้ว หมู่เพื่อนที่ไปด้วยกันได้เยอะจนเต็มข้อง เต็มถุงหรือเยอะมากพอสมควร ส่วนองค์ท่านได้ประมาณหนึ่งตัวหาสองตัวเท่านั้นไม่ค่อยหิว (ไม่ได้เยอะเหมือนคนอื่น) แต่ถ้าไปเก็บเห็ดและหาหน่อไม้ ตามโคกหัวไร่ปลายนา หรือตามป่าดง ได้หลายพอสมควร (หิวแต่) หรือบางครั้งได้หลายกว่าหมู่เพื่อนด้วยซ้ำ เป็นน้าเราอาจจะเคยมีบุญญาบารมีที่สร้างมาครั้งแต่อดีตชาติ อาจจะเคยบวชหลายชาติมา และไม่เคยเบียดเบียนสัตว์น้อยสัตว์ใหญ่ จึงเป็นอุปนิสัยมาถึงในชาตินี้ (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 29-30)

3.1.2 เข้าสู่ร่มผ้ากาสาวพัตร์

พ.ศ. 2485 (ค.ศ. 1942) องค์พระยอดแก้ว (มหาดอน ดำรงบุญ) ได้สูญเสียคุณพ่อสุดที่รักไป ซึ่งในตอนนั้นองค์ท่าน มีอายุประมาณ 11 ขวบ เท่านั้น นับว่าเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่และโศกเศร้ามากที่สุด ตามประเพณีความเชื่อของคนลาว เมื่อไรก็ตาม หากจะมีการเสียชีวิตเกิดขึ้น ก็จะมีญาติพี่น้องลูกหลานของผู้ตายนั้น ทำพิธีบวงสรวงผู้ตาย เพราะมีความเชื่อว่าเป็นการบวงสรวงศพ หรือจุญวิญญาณของผู้ตายให้ออกจากนรกนำพาขึ้นสู่สวรรค์ ซึ่งในตอนนั้นองค์ท่าน คิดว่าจะบวงสรวงศพคุณพ่อ แต่ญาติผู้ใหญ่ทั้งหลายเห็นตรงกันว่าองค์ท่านยังมีอายุน้อยอยู่ จึงไม่ได้บวชให้คุณพ่อ ให้อร่อยความพร้อมโดยการเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่กว่านี้เสียก่อนจึงให้เข้าบวชเมื่อไม่ได้บวชในครั้งนั้น จึงได้ออดทนรอคอยความพร้อมต่อไปเพื่อจะบรรพชาเป็นสามเณรตามที่ตนเองตั้งใจไว้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามเมื่อไม่ได้บรรพชาจุญศพคุณพ่อในครั้งนั้น องค์ท่านก็ได้ไปเป็นสังกะสีวัด (เด็กวัด) ช่วยเหลือสามเณรและอุปัฏฐากครูบาอาจารย์ ปัดกวาดลานวัด ทำความสะอาดกระถาง ถ้วยชาม ตามกำลังแรงที่ตนเองทำได้ (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 37)

องค์พระยอดแก้ว (มหาดอน ดำรงบุญ) เล่าว่า ประเพณีวัฒนธรรม การดำรงชีวิตของชาวลาว มีความเกี่ยวข้องกับวิถีพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะผู้ชายลาว เมื่อเกิดมาเป็นลูกผู้ชายออกสามศอก ก่อนแต่งงานมีครอบครัวต้องได้ตอบแทนคุณ 2 ประการ คือ 1) การตอบแทนคุณแก่ประเทศชาติ บ้านเมือง ผืนแผ่นดินเกิด โดยการไปเป็นทหาร และ 2) การตอบแทนบุญคุณมารดาบิดาและพระพุทธศาสนา คือการได้บวชในธรรมวินัย เช่น เป็นสามเณร หรือพระภิกษุ ตามโอกาสที่เอื้ออำนวยในระยะสั้น หรือระยะยาวก็ได้ ซึ่งองค์ท่าน ก็มีความเชื่อถือจารีตประเพณีนั้นเหมือนกัน เมื่ออายุใกล้จะเข้าถึง 13 ปี พอดี ในวันหนึ่งหลังจากรับประทานอาหารเย็นเสร็จ มารดาผู้บังเกิดเกล้าได้สนทนากับองค์ท่านและพี่ชายในตอนนั้นว่า “ลูกเอ๋ย ! แม่อยากให้ลูกทั้งสอง ได้เข้าบวชเป็นสามเณร ไปอยู่วัด นำพระอาจารย์ใหญ่จิ กันตสีโล เสียก่อน แม่อยากให้พวกลูกได้บวชเรียนเขียนอ่านในผ้าเหลือง แม่ไม่อยากจะให้พวกเจ้าไปเรียนที่บ้านละหาน้ำ เพราะไกลหูไกลตาแม่เป็นห่วง อยากให้พวกเจ้าได้ศึกษาเล่า

เรียนอยู่นำหลวงปู่เพิ่น อยู่ที่บ้านของเรา แม่จะได้เห็นหน้า และได้ไปจ้งหันเข้าเพล อีกอย่างหนึ่ง เพื่อนาคตข้างหน้า หากบุญพวกลูกมี ได้ศึกษาเล่าเรียนสูง ๆ ขึ้นไป มีความรู้มีปัญญา พอจะได้เป็นที่พึ่งอาศัยของแม่ และพวกน้อง ๆ ทั้งหลาย หากคราวแม่ตายไป แม่ก็พอจะได้อาศัยผ้าเหลืองของลูกพาขึ้นสวรรค์นำเพิ่น ถ้าจะบวชเป็นครูบาอาจารย์เลยก็ยิ่งดี หรือจะลาสิกขาออกมาสร้างครอบครัวทางโลกก็ได้ เมื่อเห็นว่ามีความรู้ มีสติปัญญา จะหาเลี้ยงชีวิตตนเองได้ ก็สุดแล้วแต่พวกลูก” (พระอาจารย์ใหญ่ สมบูรณ์ สิริปัญโญ และคณะ, 2554, หน้า 46-47) นี่เป็นคำพูดของมารดาผู้บังเกิดเกล้า และยังคงอยู่ในหูกหูทุกวัน

ต่อมาปี พ.ศ. 2486 (ค.ศ. 1943) องค์พระยอดแก้ว (มหางอน ดำรงบุญ) อายุได้ 13 ปี จึงได้ตัดสินใจเสียดชะร้าวาสนิสัย เข้าบวชในธรรมวินัย บรรพชาเป็นสามเณร ในเดือน 6 ขึ้น 7 ค่ำ ณ วัดบ้านนากะลา ตาแสงนากะลา (ตำบลนากะลา) เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต ซึ่งอาจารย์ใหญ่จีกันตลีโล เป็นพระอุปัชฌาย์ (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563) การบรรพชา เข้ามาในธรรมวินัย มีชีวิตอยู่ได้ร่มเงาแห่งผ้ากาสาพัตรในครั้งนี้ เป็นจุดเริ่มต้น ในการเปลี่ยนแปลงของชีวิต ต้องได้ละทิ้งงานที่เคยทำช่วยครอบครัวตามครองชะร้าวาสนิสัย หันหน้ามาศึกษาธรรมวินัย ยึดเอาการศึกษาเล่าเรียนเป็นหลักปฏิบัติตนตามข้อวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์สามเณร ให้เหมาะสมกับเป็นสมณเพศ ตามที่พ่อแม่ครูบาอาจารย์สั่งสอน เรียนสวดมนต์ เรียนเทศน์ ท่องจำ (มุขปาฐะ) บทสวดมงคลต่าง ๆ ควบคู่กันไปกับวิชาทางโลก ตามลำดับขั้น

หลังจากสอบนักธรรมเอกได้สำเร็จ ก็สืบต่อการทำงานด้วยสอนหนังสือ อยู่ที่บ้านลำเทน เมืองจำพอน ไปเรื่อย ๆ เมื่ออายุครบได้ 20 ปีบริบูรณ์ ก็ได้รับอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ในวันที่ 14 เดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2593 (ค.ศ. 1950) ณ พัทธสีมา วัดอุโมงค์ บ้านละหาโคก เมืองสองคอน (ในปัจจุบัน) (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 123) โดยท่านตา แสงจัน เป็นเจ้าภาพอุปถัมภ์ให้การอุปสมบท พระอาจารย์ใหญ่เคน เจ้าคณะเมืองจำพอน เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ใหญ่จีกันตลีโล เป็นกรรมวาจาจารย์เปื่องขวาและพระอาจารย์สุข เป็นกรรมวาจาจารย์เปื่องซ้าย ซึ่งการให้อุปสมบทกรรม เป็นพระมหางอน ดำรงบุญ และมีฉายา คุณวุฑโฒ แปลว่า ผู้เจริญด้วยคุณ เสร็จในเวลา 10 โมง 23 นาที รวมมีพระสงฆ์นั่งหัตถบาต 24 รูป

3.1.3 ชีวิตการศึกษา

ในสมัยก่อน การขยายตาข่ายทางการศึกษา ยังไม่ทันกว้างไกล สถานที่ศึกษาเล่าเรียนมีน้อยมาก ดังนั้น การเรียนการสอนต้องอาศัยวัดเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้ วัดจึงทำหน้าที่เป็นทั้งโรงเรียน โรงพยาบาล สุขศาลา (สภานอนามัย) และอื่น ๆ กล่าวได้ว่า วัดเป็นสถานศึกษาหรือวัดเป็นคลังของความรู้นั่นเอง

องค์พระยอดแก้ว (มหางอน ดำรงบุญ) เล่าว่า การศึกษาในคราวที่องค์ท่านยังเป็นเด็กน้อยอยู่นั้น ขาดแคลนมาก การขยายตาข่ายทางการศึกษายังไม่มี เพราะประเทศฝรั่งเศสไม่สนับสนุนในการ

สร้างโรงเรียนให้แก่คนลาว การจะได้ศึกษาเล่าเรียนถือว่ามีความลำบากมาก การเรียนการสอนที่วัดศรีพิมพ์พามังฆลาราม ซึ่งพระอาจารย์ใหญ่จิ กันตสีโล ได้ดำเนินการสอนในเวลานั้น ก็สอนเท่าที่มีอุปกรณ์ไม่เพียงพออย่างจำกัด ต่อการสนับสนุนการเรียนการสอน คือสอนให้เด็กน้อยลูกหลานรู้หนังสือ สามารถอ่านออกเขียนเป็นได้เท่านั้น เพราะโรงเรียนไม่ได้เป็นโรงเรียนประถมที่สมบูรณ์ ดังนั้น ในเมื่อก่อนบ้านเมืองยังไม่ทันเจริญระบบการศึกษาทางภาครัฐยังไม่แพร่กระจายไปทั่วถึง การที่จะได้ศึกษาเล่าเรียนจึงลำบากมาก ๆ สำหรับนักเรียนนักศึกษาผู้ที่แสวงหาความรู้ เรื่องอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย ประกอบเข้าในการเรียนการศึกษา เหมือนดังในปัจจุบันนี้ไม่ต้องพูดถึงเลย สถานที่ใช้เป็นบ่อนศึกษาเล่าเรียน ก็ได้เป็นห้องเรียน มีโต๊ะ มีเก้าอี้ กระดานดำ คือปัจจุบันนี้ เวลาเรียนต้องนั่งเรียน นั่งสอนกันกับพื้นตามศาลาโรงธรรม ใต้ถุนกุฏิ ใต้ร่มไม้ และเดินวัด (พระยอดคำภีระเถระ (ดร. ดำรง พิมพ์จักร) และคณะ, 2563, หน้า 59) เป็นต้น เมื่อเห็นว่ามีความเหมาะสม ส่วนว่าอุปกรณ์การเรียน ที่ใช้ในการขีดเขียนบทเรียน เช่น สมุด ปากกา ดินสอดำ ซอล์ก เพื่อรับใช้ในการเขียนยังไม่มีเลย ส่วนกระดานก็เอาไม้แบน หรือไม้กระดานผ่าไม้ของกุฏิทำแทนกระดาน ส่วนนักเรียนก็หาที่นั่งที่เขียนเอาเอง สามเณรบางรูป ก็เอาหินที่เป็นแผ่นบางขนาดกว้างยาวประมาณคืบหนึ่ง มาทำเป็นกระดานเขียน ส่วนซอล์กสำหรับการเขียนก็ไปเก็บเอาปูนขาวตามเดินบ้านมาใช้เขียน การสอนในทุกวิชาที่เรียน ก็ต้องท่องจดจำเอาให้ได้กับปาก ในขณะที่เรียนอยู่ในห้องนั้นเลย

สำหรับโรงเรียนที่เป็นของทางรัฐบาลการมีเพียงแต่โรงเรียนประถมแห่งเดียวที่อยู่บ้านละหาน้ำ เมืองจำปอน (ในครานั้นยังไม่มีเมืองสองคอน) แต่ก็มีการเรียนการสอนถึงแต่ชั้นเรียน ป. 3 เท่านั้น เพราะฉะนั้น โอกาสของพวกลูกหลานที่อาศัยอยู่ตามหัวบ้านต่าง ๆ ในเขตชนบท ที่ไม่มีเงื่อนไขเพียงพอในการเข้าโรงเรียนทางโลกจึงมีน้อยมาก ๆ ด้วยเหตุนี้ จึงได้พากันเข้าไปศึกษาเล่าเรียนนำพ่อแม่ครูบาอาจารย์ภายในวัดแทน มีเด็กน้อยลูกหลานหลายคน หลายหมู่บ้าน และหลายเมือง ที่ไม่เคยได้เข้าโรงเรียนก็มี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเขตชนบท หรือบ้านนอก ถึงแม้ว่าต้องการอยากศึกษาเล่าเรียน แต่ก็ไม่มีโอกาส คิดแล้วก็เป็นเรื่องที่น่าเศร้าใจ ในสมัยนั้นลูกหลานของชาวบ้านที่ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนนั้น ก็ต้องได้ดั้นร่นกันจนถึงที่สุด

ในปีเดียวกันนั้นเมื่อองค์พระยอดแก้ว (มหางอน ดำรงบุญ) มีอายุถึงเกณฑ์เข้าโรงเรียน (ในสมัยก่อน เข้าโรงเรียนช้า) และด้วยความคุ้นเคยในการอยู่กับวัดวาพระพุทธรศาสนา ครอบครัวยุติธรรม (ความเห็นชอบ ตามทำนองคลองธรรม) และรู้จักกับครูบาอาจารย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระอาจารย์ใหญ่จิ กันตสีโล ดังนั้น คุณแม่จึงได้เฝ้าองค์ท่านกับพี่ชาย (พี่โสภ) ไปฝากให้เรียนหนังสืออยู่วัด นำพระอาจารย์ใหญ่จิ กันตสีโล ซึ่งเป็นพระมหาเถระ เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชาวบ้าน ที่วัดศรีพิมพ์พามังฆลาราม บ้านนากะลา รวมทั้งหมู่เพื่อนที่มีอายุรุ่นเดียวกันในบ้านอีก 4 คน คือ 1) เด็กชายงอน ดำรงบุญ (องค์พระยอดแก้ว) 2) เด็กชายธิ (พระมหาธิ) 3) เด็กชายสัง (บวชและลาสิกขาหลังจากบวชพระแล้ว) และ 4) เด็กชายเมย (บวชและลาสิกขาหลังจากบวชพระแล้ว) ซึ่งสังกะลัด (เด็กวัด)

ทั้ง 4 คน ที่ได้เข้าไปอาศัยวัดพร้อมกันเพื่อศึกษาเล่าเรียนนี้ เป็นคนที่เฉลียวฉลาด มีไหวพริบปัญญา ปฏิภาณ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนขยันหมั่นเพียร อ่อนน้อมถ่อมตนเหมาะสมแก่อัตภาพ และตามแบบแผนจารีตประเพณีทางพระพุทธศาสนา ในการเรียนการสอนในสมัยก่อน มีทั้งแบบการเขียน การจารลงในใบลาน ในหนังสือและแบบวิธีมุขปาฐะ (การบอกเล่าต่อ ๆ กันมาด้วยปากเปล่า ไม่ได้เขียน) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนแบบมุขปาฐะ จะเป็นที่ยินยมมากเพราะใช้ในการท่องจำบทสวดมนต์ต่าง ๆ ระหว่างครูบาอาจารย์กับสามเณร และรวมทั้งสังกะสิวัด (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 39-40) นอกจากนั้น ก็ใช้แบบการเขียนใส่หนังสือ หรือการจารลงในใบลาน โดยเรียนเขียนทั้งตัวหนังสือธรรมใบลาน เรียนตัวหนังสือลาว ตัวหนังสือบาลีอักษรลาว และตัวหนังสือฝรั่งเศส ซึ่งในปีแรกนั้น ได้เริ่มเรียนวิธีเขียน และวิธีอ่าน ตั้งแต่ตัวอักษรลาว เลขลาว เลขอารบิก เป็นต้น

เมื่ออายุ ได้ 11 ปี จึงได้เข้าเรียนหนังสือ โดยเข้าเรียนอยู่ที่วัดศรีพิมพ์พามังฆลาราม บ้านนาทะลำน้าพระอาจารย์ใหญ่จิ กัณตสิโล ต่อมาพออายุ ได้ 13 ปี ก็ได้เข้ามาบวชเป็นสามเณร จึงได้มีโอกาสเล่าเรียนศึกษาชั้นประถมอย่างจริงจัง ซึ่งองค์พระยอดแก้ว ได้บวชเป็นสามเณรเรียนหนังสือ และจำพรรษาอยู่ที่วัดศรีพิมพ์พามังฆลาราม บ้านนาทะลำน้า เป็นบ้านเกิดขององค์ท่านเองในระยะเวลา 2 ปี ที่ได้อาศัยพึ่งพาร่มเงาของพระพุทธศาสนา และได้บารมีธรรมของพ่อแม่ครูบาอาจารย์อยู่ที่นั่น

ต่อมาปี พ.ศ. 2488 (ค.ศ. 1945) อายุได้ 15 ปี พระอาจารย์ใหญ่จิ กัณตสิโล จึงได้นำเอาองค์พระยอดแก้วไปฝากให้เรียนต่อ อยู่ที่สำนักเรียนนักธรรม-บาลี ที่วัดเก่าบ้านละหาโคกซึ่งมีพระอาจารย์อาด สุภัทโท หรือพระหลักคำสุวรรณเขตตาธิคุณ อดีตประธานคณะองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต เป็นครูสอน เมื่อไปถึงสำนักเรียนบ้านละหาโคก ก็ได้มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะเข้าศึกษาเล่าเรียนตามความปรารถนาของตนที่ตั้งไว้ โดยปีแรกเริ่มเรียนนักธรรมตรี มีจำนวนนักเรียนรวมชั้นเรียนประมาณ 60-70 รูป (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 87)

ปี พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) องค์พระยอดแก้ว (มหางอน ดำรงบุญ) ก็สามารถสอบผ่านนักธรรมโท ซึ่งได้เข้าสอบที่วัดใหญ่แก้งกอก และต่อมาในปี พ.ศ. 2493 (ค.ศ. 1950) องค์พระยอดแก้ว ได้เข้าศึกษาต่อนักธรรมเอก ที่สำนักวัดใหญ่แก้งกอก ซึ่งมีพระอาจารย์ใหญ่เคน เป็นเจ้าสำนักเรียนและเป็นเจ้าคณะเมือง เมื่อเรียนจบครบกำหนดตามหลักสูตรก็ถึงเวลาสอบเลื่อนชั้น ในการสอบนักธรรมเอกสมัยนั้น ทุกสำนักเรียนนักธรรมบาลีทั่วแขวงให้มาสอบรวมกันที่สำนักเรียนใหญ่ ณ วัดไชยภูมาราม เมืองคันทะบูลี (นครโกสอนพมิวนาน) แขวงสะหวันนะเขตซึ่งในปีนั้นมีหมู่เพื่อนพระสงฆ์สามเณรจำนวนประมาณ 100 กว่ารูป (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 122-125) ได้เข้ามาสอบที่ตัวเมืองของแขวงสะหวันนะเขต

ในเวลาสอบคณะกรรมการที่ควบคุมการสอบก็มีแต่คนฝรั่งเศส เป็นอันเข้าใจว่าในสมัยนั้นคนลาวจะทำอะไรคนฝรั่งเศสก็ควบคุมไปหมด เพราะในปี พ.ศ. 2491-2499 (ค.ศ. 1948-1956) อยู่ใน

ช่วงประเทศฝรั่งเศสปกครองประเทศลาว หลังจากสอบเสร็จ พระเนรทูกูรูป ก็พากันเดินทางกับสำนักของตนเอง ประมาณหนึ่งเดือนทางแขวงได้ส่งผลการสอบแจ้งไปที่สำนักเรียนแต่ละแห่งในทั่วแขวง เมื่อได้รับข่าวทางการแขวงแจ้งผลการสอบไปที่สำนักเรียนวัดใหญ่หลักเมืองแก้งกอก องค์พระยอดแก้วกับหมู่เพื่อนอีกหลาย ๆ รูป ต่างก็พากันรู้สึกดีใจและได้พากันเดินออกจากวัดบ้านลำเทน แต่เข้าไปที่เมืองแก้งกอกเพื่อดูผลสอบของตนเอง พอไปถึงวัดใหญ่แก้งกอก ก็เร่งรีบไปตรวจดูรายชื่อของตนเองและปรากฏว่าผลสอบผ่าน องค์พระยอดแก้วพร้อมกับเพื่อนจำนวนหนึ่งต่างก็พากันดีใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส การสอบผ่านนักธรรมเอกได้ ถือเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะว่าเวลานั้น การสอบผ่านนักธรรมชั้นเอก เทียบเท่ากับเปรียญธรรม 3 ประโยคและการได้ประโยค 3 นี้เองเขาจึงเรียกว่า “มหา” ถ้าเป็นพระ ก็เรียกว่า “พระมหา” ถ้าเป็นสามเณร ก็เรียกว่า “สามเณรมหา หรือ จัวมหา” สำหรับองค์พระยอดแก้ว สอบผ่านนักธรรมชั้นเอกตั้งแต่คราวยังเป็นสามเณร ดังนั้น จึงได้เป็น “สามเณรมหา หรือ จัวมหา” (สามเณรเปรียญ) ตั้งแต่นั้นมา

ต่อมาปี พ.ศ. 2497 (ค.ศ. 1957) ได้โยกย้ายจากบ้านลำเทน เพื่อติดตามพระอาจารย์ใหญ่หลักคำอาด สุภโทเข้ามาพำนัก ณ วัดไชยภูมิราม ในเวลานั้นพระอาจารย์ใหญ่หลักคำขาว เป็นหัวหน้าโรงเรียนบาลีแขวง เมื่อเห็นว่าองค์พระยอดแก้ว (มหางอน ดำรงบุญ) โยกย้ายเข้ามาพำนักในวัดไชยภูมิราม พระอาจารย์ใหญ่หลักคำขาว จึงได้แต่งตั้งให้เป็นครูสอน นักธรรมชั้นตรี พร้อมทั้งเป็นพระอุปัชฌาย์พระอาจารย์ใหญ่หลักคำอาด สุภโท ซึ่งภาระหน้าที่ยิ่งหนักขึ้นกว่าเดิม แต่องค์พระยอดแก้วก็พยายามทำหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นตลอดมา แต่เรื่องการศึกษาเล่าเรียนต่อองค์พระยอดแก้ว ก็ไม่ได้ละทิ้ง และได้ดำเนินการเรียนต่อไป ดังนั้น องค์พระยอดแก้ว จึงได้ตัดสินใจเรียนบาลีประโยค 5 และประโยค 6 ไปด้วย ซึ่งใช้เวลาในการศึกษาเล่าเรียนประมาณ 2 ปี ก็สามารถสอบผ่านเปรียญธรรมห้าและเปรียญธรรมหก (พระอาจารย์ใหญ่ สมบูรณ์ สิริปัญญา และคณะ, 2554, หน้า 100-112) ได้ตามลำดับ

ต่อมาปี พ.ศ. 2499 (ค.ศ. 1956) หลังจากสอบผ่านประโยค 6 ได้สำเร็จเรียบร้อย องค์พระยอดแก้ว (มหางอน ดำรงบุญ) ได้เดินทางขึ้นไปศึกษาต่ออุดมชั้นตรี ณ วัดองค์ด้อมหาวิหาร นครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งการไปเรียนต่อประโยค 7 ได้พำนัก ณ วัดหายโศก เมืองจันทบุรี นครหลวงเวียงจันทน์ ต่อมาปี พ.ศ. 2500 (ค.ศ. 1957) องค์ท่านได้เรียนจบอุดมชั้นตรี ซึ่งเรียกว่า มหา 7 ประโยค หรือเปรียญธรรม 7 ประโยค ในคราวนั้นองค์ท่านมีความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าจะสืบต่อเรียนให้ได้ มหา 9 ประโยค หรือเปรียญธรรม 9 ประโยค (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 150) แต่ก็เกิดมีการเปลี่ยนแปลงขึ้น เพราะในเวลานั้น ณ วัดใหญ่ไชยภูมิราม หลังจากองค์ท่านได้มาศึกษาเล่าเรียนต่อทางโรงเรียนก็ขาดแคลนครูสอน รวมทั้งพระอาจารย์ใหญ่หลักคำอาด สุภโท ก็ไม่มีผู้รับใช้ในการทำงานโดยเฉพาะการทำงานทางด้านเอกสาร และงานอื่น ๆ ดังนั้น

องค์ท่าน จึงมีบัญชาไปยังองค์พระยอดแก้วให้ยุติการเรียนต่อและให้กลับคืนไปแขวงสะหวันนะเขต เพื่อช่วยองค์ท่านทำงาน

3.1.4 พระคติธรรม

พระคติธรรมขององค์พระยอดแก้ว มีทั้งแบบที่เป็นพระคติธรรมประจำใจ และพระอุดมคติธรรม ที่นำไปประพฤติปฏิบัติ มีดังนี้

พระคติธรรมประจำใจ “คุณภาพชีวิต ขึ้นอยู่กับผลงาน คุณภาพของผลงาน ขึ้นอยู่กับการเสียสละ คุณภาพของการเสียสละ ขึ้นอยู่กับปัญญา คุณภาพของปัญญา ขึ้นอยู่กับการศึกษา”

พระอุดมคติธรรม “ขุดน้ำบ่อ ก่อศาลา สร้างมกคาใต้เต้า ปั้นเบ้าหล่อหลอมคน สร้างกุศล รักษาพยาธิ สร้างนักปราชญ์สอนศีลธรรม” (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 453)

3.1.5 สมณศักดิ์

สมณศักดิ์ของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) มีดังนี้

พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) เป็นประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในวันที่ 15 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ตามสุพรรณจารึกว่า พระสังฆประธานาธิบดี ปัญจศรีวิสุทธิ พุทธวรารุงกูร วิบูลธรรมรัตนญาณนายก ตรีปิฎโกศล ดำรงบุญ มหาเถรเจ้า สกลมหาสังฆปาโมกข์

พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) อิงตามธรรมนูญสงฆ์ลาว ฉบับเลขที่ 37/นย ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) และอิงตามมติเอกฉันท์ของกองประชุมคณะบริหารงานประจำการศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) พระเดชพระคุณได้รับขึ้นเป็น องค์พระยอดแก้ว ตามมหารัตนจารึกว่า พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์ ปัญจศรีวิสุทธิ อุตตมโพธิคุณ วิบูลย์ธรรมรัตนญาณนายก ตรีปิฎโกศลวิลาส พุทธบริษัทคารวสถาน (มหางอน ดำรงบุญมหาเถรเจ้า) รัตนมหาสังฆปาโมกข์

3.1.6 พระเกียรติคุณที่ได้รับ

สิ่งที่องค์พระยอดแก้ว (มหางอน ดำรงบุญ) ได้กระทำไว้นั้น ได้ก่อให้เกิดเป็นคุณอย่างใหญ่หลวง เช่น คุณภายในคือธรรม และคุณภายนอกคือรูปธรรม ซึ่งผลจากการสร้างงาน แล้วงานก็สร้างผลงานปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม อาทิ การพัฒนาทางด้านต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณประโยชน์สุขของมหาชนคือการสร้างถนนหนทาง น้ำประปา น้ำบาดาล หนองน้ำ โรงเรียนและตึกอาคารโรงพยาบาล นอกจากนั้นแล้วองค์ท่านยังได้สร้างวัดพุทธมอญเป็นประโยชน์สุขทางด้านสังคม คุณค่าทางด้านวัฒนธรรม คือ การสร้างวัดวาอาราม กุฏิวิหาร พระเจดีย์ พระพุทธรูป เป็นต้น

คุณความดีอันมีอยู่ภายใน คือทรงธรรมทรงวินัย ทรงสุตตะ ทรงรัตัญญู ทรงไว้ซึ่งความรู้ภูมิ ปัญญาทั้งหลาย อันเกิดจากความภาคเพียรในการศึกษา ประพฤติปฏิบัติภาวนา ตามคำสั่งสอนของ องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็เกิดคุณทั้งปวง ทั้งคุณธรรมภายในและคุณสาธารณประโยชน์สุขภายนอก เหล่านี้ จึงทำให้องค์พระยอดแก้วได้รับการยกย่องสรรเสริญ ดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) ทางรัฐบาลแห่งสหภาพเมียนมา ถวายเกียรติคุณชั้น อัคคะมหาสัท ธรรมโชติกะทะชะ

พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ได้ถวายใบเกียรติคุณคุณงาม ความดี ดีเด่น มีน้ำใจเสียสละ และรับผิดชอบหน้าที่ในการจัดตั้งนำพาการเคลื่อนไหวงานด้านบริหาร คุ้มครองและสละวัตถุปัจจัย ประกอบส่วนเข้าในการทำงานการศึกษาสงฆ์อย่างตั้งหน้า

พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) คณะกรรมการศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ ได้ถวายใบเกียรติคุณ คุณงามความดี ประเภท ๑

พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) เจ้าแขวงเซกองได้ถวายใบเกียรติคุณคุณงามความดีในการประกอบ ส่วนบรรเทาทุกข์ของประชาชนแขวงเซกอง ที่ถูกผลกระทบจากพายุดีเปรสชั่น

พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) คณะกรรมการแนวลาสร้างชาติแขวงสะหวันนะเขต ได้ถวายใบ สรรเสริญคุณงามความดี

พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) คณะกรรมการ ศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ ได้ถวายใบเกียรติคุณ คุณงามความดี ดีเด่นประเภท ๑

พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) เจ้าเมือง เมืองโกสอนพมวิหาน (นครโกสอนพมวิหาน ปัจจุบัน) ได้ ถวายใบสรรเสริญคุณงามความดี ในการประกอบส่วนเข้าในการพัฒนาบ้านวัฒนธรรม

พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2011) เจ้าเมือง เมืองจำพอน ได้ถวายใบสรรเสริญคุณงามความดี ในการ ช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วม

พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) นายกรัฐมนตรี ได้ถวายเหรียญแรงงานที่มีผลงานดีเด่น ในการ ประกอบส่วนแรงงานและปัจจัยเข้าในการก่อสร้างหอธรรมสภา

พ.ศ. 2559 (ค.ศ. 2016) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แห่งราชอาณาจักรไทย ได้ถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

พ.ศ. 2559 (ค.ศ. 2016) มหาวิทยาลัยพุทธศาสนาที่เมืองเฉินเจิ้น แขวงกวางตุ้ง สาธารณรัฐ ประชาชนจีนของพระอาจารย์ใหญ่อินซุนได้ถวายหนังสือแต่งตั้งให้องค์พระยอดแก้ว เป็นที่ปรึกษา กิตติมศักดิ์ของมหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) มหาวิทยาลัยศีลธรรมสากลแห่งฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา (International University of Morality at Florida, USA) ได้ถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) มหาวิทยาลัยโพธิศาสตร์แห่งฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา (Bodhisatra University at Florida, USA) ได้ถวายปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์

พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) รับเสาศรรณจักรทองคำ ของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีแห่งราชอาณาจักรไทย โดยท่านรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรม เป็นผู้แทนพระองค์จัดพิธีถวาย ณ สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำที่นครหลวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว

พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) เจ้าแขวง แขวงสะหวันนะเขต ได้ถวายใบเกียรติคุณคุณงามความดี ในการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัยพิบัติน้ำท่วม (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร.ดำรง พิมม จักร) และคณะ, 2563, หน้า 442-445)

3.1.7 อาการอาพาธและอวสานการของพระยอดแก้ว

องค์พระยอดแก้ว ปกติแล้วท่านจะไม่ค่อยอาพาธเจ็บป่วยองค์ท่านมีสุขภาพแข็งแรงดี ปฏิบัติหน้าที่การงานทั้งหลายทั้งปวงด้วยความขยันหมั่นเพียร ซึ่งก็อาจจะเป็นด้วยบุญกรรมที่ท่านมีความเมตตากรุณาในหมู่ปณาสัตว์ทั้งหลายตั้งแต่น้อยจนเติบโต จนเมื่ออายุล่วงเลยมาถึง 70 ปีสุขภาพของท่านจึงมีปัญหาลึก ๆ น้อย ๆ อันเนื่องมาจากโรคเบาหวาน เมื่ออายุถึง 82 ปี องค์ท่านก็ได้เกิดอาพาธหนักครั้งหนึ่งจากการเป็นไข้ และลื่นล้มในห้องน้ำ เนื่องจากสูงอายุแล้ว การลื่นล้มในครั้งนี้ทำให้องค์พระยอดแก้วเข้ารับการรักษาและพักฟื้นอยู่ที่โรงพยาบาลแขวงสะหวันนะเขตเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ จึงหายดีเป็นปกติ

องค์พระยอดแก้วก็ได้กลับคืนสู่นครหลวงเวียงจันทน์ เพื่อปฏิบัติภาระหน้าที่ตามปกติ ต่อมาเมื่อองค์ท่านมีอายุได้ 89 ปี ก็เกิดมีอาการเจ็บแหว และต้นขา ลูกศิษย์ได้พาไปตรวจสุขภาพ ผลปรากฏว่าเกิดมาจากกระดูกคดแล้วทับเส้น พร้อมกันนี้ก็มีอาการไอ ต่อมาอายุได้ 89-90 ปี สุขภาพขององค์ท่านก็ได้ทรุดโทรมลง ด้วยอาการอาพาธต่าง ๆ เมื่ออายุได้ 90 กว่าปี อาการอาพาธอันเกิดมาจากโรคก้อนบ้ำ หรือเนื้องอกในปอด และเป็นโรคเบาหวาน อาการอาพาธดังกล่าวก็ไม่ได้ดีขึ้น บรรดาลูกศิษย์และญาติโยมทั้งหลายก็ได้ดูแลเอาใจใส่รักษาองค์ท่านอย่างต่อเนื่อง

ในเวลาต่อมา องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว และการนำพาพรครรัฐ ก็ได้เอาใจใส่ในเรื่องสุขภาพขององค์พระยอดแก้วในนามองค์พระประมุขสงฆ์ โดยมีการปรึกษาหารือกัน เพื่อติดตามและรักษาอาการอาพาธขององค์ท่าน มติของประชุมตกลงรับรองเอาองค์พระยอดแก้วให้อยู่ในความรับผิดชอบ ซึ่งมอบองค์ท่านให้เป็นคนป่วยของการจัดตั้ง (อำนาจการจัดตั้งของบ้านเมือง) และท่านประธานศูนย์กลางแนวลาวสร้างชาติ ก็ได้ออกข้อตกลง ฉบับเลขที่ 094/คปจ ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) ว่าด้วยการจัดตั้งคณะรับผิดชอบติดตามการรักษาสุขภาพขององค์พระยอดแก้ว ประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ซึ่งประกอบมีทั้งศูนย์กลางแนวลาวสร้างชาติ ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ครอบคลุมการนำพรครรัฐ

คณะลูกหลาน ลูกศิษย์ญาติโยมและคณะกรรมการดังกล่าวได้เอาใจใส่จัดตั้งปฏิบัติ ติดตามการรักษาอาการอาพาธขององค์ท่านอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา

องค์พระยอดแก้วได้เข้ารับการรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลเป็นระยะเวลา 2 เดือน อาการอาพาธขององค์ท่านก็ไม่ดีขึ้นร่างกายทรุดโทรมลงเรื่อย ๆ มาในวาระสุดท้ายพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหาดอน ดำรงบุญ) ประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย สปป. ลาว ก็ได้ละสรีระสังขารไปด้วยอาการอันสงบ ในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) เวลา 07:30 นาฬิกา ณ โรงพยาบาล 103 (โรงพยาบาลทหาร) รวมสิริอายุได้ 91 ปี 91 วัน 71 พรรษา (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 449)

3.2 บทบาทด้านการปกครองสงฆ์

องค์พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัติ (มหาดอน ดำรงบุญ) รับภาระธุระทางการบริหาร และการปกครอง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2502-2518 (ค.ศ. 1959-1975) เป็นเลขานุการของเจ้าคณะแขวง แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1975) เป็นเลขานุการของประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2519 (ค.ศ. 1976) เป็นกรรมการ ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งประเทศไทยลาว

พ.ศ. 2524 (ค.ศ. 1981) เป็นรองประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2521-2529 (ค.ศ. 1978-1986) เป็นคณะกรรมการ แนวลาวสร้างชาติแขวงสะหวันนะเขต ชุดที่ 1 ถึงชุดที่ 3

พ.ศ. 2530-2563 (ค.ศ. 1987-2020) เป็นคณะกรรมการศูนย์กลางแนวลาวสร้างชาติชุดที่ 5

พ.ศ. 2546-2563 (ค.ศ. 2003-2020) เป็นเจ้าอาวาสวัดใหญ่ไชยภูมาราม เมืองคันธบุรี (นครไกสอนพนวิหาน) แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2547-2558 (ค.ศ. 2004-2015) เป็นประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2554-2558 (ค.ศ. 2011-2015) เป็นรองประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย สปป. ลาว (อพส) และเป็นประธานประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2558-2563 (ค.ศ. 2015-2020) เป็นประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 494-495)

3.3 บทบาทด้านการศึกษาสงฆ์

องค์พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดี (มหางอน ดำรงบุญ) ได้รับการพระหน้าที่ในการสอนหนังสือให้แก่พระสงฆ์สามเณร และผู้ชี้นำ นำพางานทางด้านการศึกษาสงฆ์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2491 (ค.ศ. 1948) เป็นอาจารย์สอน (คราวเป็นสามเณร) ครั้งแรกที่บ้านลำเทน เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2497-2499 (ค.ศ. 1954-1956) เป็นอาจารย์สอน ที่โรงเรียนสงฆ์วัดใหญ่ไชยภูมาราม เมืองคันธบุรี (นครโกสอนพมวิหาน) แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2499-2501 (ค.ศ. 1956-1958) ไปศึกษาต่อเปรียญธรรม ชั้นสูงที่นครหลวงเวียงจันทน์

พ.ศ. 2502-2518 (ค.ศ. 1959-1975) เป็นอาจารย์สอนโรงเรียนสงฆ์วัดใหญ่ไชยภูมาราม เมืองคันธบุรี (นครโกสอนพมวิหาน) แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2521-2550 (ค.ศ. 1978-2007) เป็นหัวหน้ากรมการศึกษาสงฆ์แขวงสะหวันนะเขต (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมพ์จักร) และคณะ, 2563, หน้า 495)

3.4 บทบาทด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน

บทเทศนาที่ได้บันทึกเป็นเสียงและวิดีโอ และหนังสือธรรมะที่ได้พิมพ์แจกเป็นธรรมทานขององค์พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดี (มหางอน ดำรงบุญ) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) พาแม่ออกพ้อกตรวจดูเมืองสวรรค์
- 2) การนำใช้พุทธศาสนาสมบัติ
- 3) ประวัติพระพุทธศาสนาในประเทศลาว
- 4) มงคลชีวิต
- 5) มงคลตื่นข่าว
- 6) มงคลในพระพุทธศาสนา
- 7) คุณสมบัติของอุบาสกอุบาสิกา
- 8) การทำบุญการสร้างกุศล
- 9) การคุ้มครองศาสนสมบัติ
- 10) การจัดตั้งปฏิบัติต่อศาสนสมบัติของสงฆ์
- 11) เรื่องการทำบุญกฐิน
- 12) ศิลปวัฒนธรรมกับคุณธรรม
- 13) พระสงฆ์ผู้เป็นครูเบื้องต้นของลาว
- 14) จุดประสงค์หลักของการปฏิบัติธรรม

- 15) เรื่องเหมือนดังหย้าปากคอก
- 16) นำพาไปดูเมืองสวรรค์
- 17) การทำบุญในพระพุทธศาสนา
- 18) โทษของความสนุกสนาน
- 19) จุดประสงค์ของการสร้างวัดวาอาราม เป็นต้น

หนังสือที่พิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทาน

- 1) หนังสือเทศนา 50 กัณฑ์
- 2) พระโอวาทธรรมหลวงพ่от่าน
- 3) การรักษาศรัทธาคือการรักษาโลก
- 4) ความเจริญแบบวิถีพุทธ
- 5) ธรรมวิชัยของพระพุทธเจ้า (พระยอดคำ ภัทระเกสรี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 496-497)

3.5 บทบาทด้านสาธารณูปการ

องค์พระยอดแก้วมหาสังฆมุตตราธิบดี (มหาดอน ดำรงบุญ) ได้ทำให้เป็นที่ประจักษ์ต่อพุทธศาสนิกชนในหลายด้าน อาทิ สร้างวัดใหม่ การสร้างพัทธสีมา พระพุทธรูป ศาลาโรงธรรม ประตูละเอียดสังฆการี อาณาพยาบาลสงฆ์ น้ำประปาและด้านสังคมสงเคราะห์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การสร้างภายในวัดใหญ่ไชยภูมิาราม

- พ.ศ. 2524 (ค.ศ. 1981) สร้างกุฏิแสงจันทร์ (หลังที่องค์พระยอดแก้ว เคยพำนักอยู่)
- พ.ศ. 2528 (ค.ศ. 1985) สร้างกุฏิสองชั้น (อยู่ทางทิศใต้ของวัด)
- พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) สร้างหอกลอง หอระฆัง
- พ.ศ. 2541 (ค.ศ. 1998) สร้างต่อเติมประตูโขงวัดทางด้านทิศตะวันออกเสียงใต้
- พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999) สร้างต่อเติมประตูโขงวัดทางด้านทิศใต้ของวัด
- พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) สร้างต่อเติมประตูโขงวัดทางด้านทิศตะวันตกริมโขง
- พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) สร้างโรงเรียนมัธยมสงฆ์ตอนปลาย วัดใหญ่ไชยภูมิาราม ทดแทนหลังเก่าที่ชำรุดทรุดโทรมไปแล้ว
- พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) สร้างพิพิธภัณฑสถานพระอาจารย์ใหญ่หลักคำสุวรรณเขตตาธิคุณ (มหาอาต สุกัทโท)
- พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) สร้างกุฏิ ใช้เป็นห้องการบริหารงานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงสะหวันนะเขต ในปัจจุบัน

พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) สร้างกุฏิห้องประชุมและรับแขกขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์
ลาว แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2555 (ค.ศ. 2012) นำพาสร้างหอพระเจ้าใหญ่องค์ต่อ

พ.ศ. 2530 (ค.ศ. 1987) บูรณปฏิสังขรณ์หลังคาพระอุโบสถ

พ.ศ. 2532 (ค.ศ. 1989) บูรณปฏิสังขรณ์เสริมขยายหลังคาพัทธสีมา

พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2001) บูรณปฏิสังขรณ์กุฏิหลังสองชั้นทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของวัด

พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) บูรณปฏิสังขรณ์กุฏิสองชั้นทางด้านทิศตะวันออกของวัด

นำพาสร้างพัทธสีมาในสถานที่ต่าง ๆ

พ.ศ. 2533-2550 (ค.ศ. 1990-2007) สร้างพัทธสีมา ณ วัดบ้านลำเทน เมืองจำปอน แขวง
สะหวันนะเขต

พ.ศ. 2536-2542 (ค.ศ. 1993-1999) สร้างพัทธสีมา ณ วัดบ้านไผ่ล้อม เมืองจำปอน แขวง
สะหวันนะเขต

พ.ศ. 2537-2541 (ค.ศ. 1994-1998) สร้างพัทธสีมา ณ วัดบ้านหัวน้ำสร้าง เมืองจำปอน
แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) สร้างพัทธสีมา ณ วัดบ้านตาลส้ม เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2541-2543 (ค.ศ. 1998-2000) สร้างพัทธสีมา ณ วัดบ้านนากะลา เมืองสองคอน แขวง
สะหวันนะเขต

พ.ศ. 2545-2550 (ค.ศ. 2002-2007) สร้างพัทธสีมา ณ วัดบ้านธาตุโพน เมืองโขงทอง แขวง
สะหวันนะเขต

พ.ศ. 2546-2552 (ค.ศ. 2003-2009) สร้างพัทธสีมา ณ วัดบ้านเหือนหิน เมืองโขงทอง แขวง
สะหวันนะเขต

พ.ศ. 2547-2554 (ค.ศ. 2004-2011) สร้างพัทธสีมา ณ วัดบ้านหนองขอนแก่น เมืองสอง
คอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2541 (ค.ศ. 1998) สร้างพัทธสีมา ณ วัดบ้านหนองนกเขียน เมืองสอนคอน แขวง
สะหวันนะเขต

พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) สร้างพัทธสีมา ณ วัดบ้านตากแดด เมืองโขงทอง แขวงสะหวันนะ
เขต (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 499-502)

สร้างกุฏิที่พำนักของพระสงฆ์สามเณร

พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) สร้างกุฏิ วัดบ้านหัวน้ำสร้าง เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) สร้างกุฏิ วัดบ้านนากะลา เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) สร้างกุฏิ วัดบ้านพระธาตุโพน เมืองโขงทอง แขวงสะหวันนะเขต

สร้างศาลาโรงธรรมหรือหอแจก

พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) สร้างศาลาโรงธรรม ณ วัดบ้านห้วยทราย เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) สร้างศาลาโรงธรรม ณ วัดบ้านท่าม่วง เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) สร้างศาลาโรงธรรม ณ วัดบ้านตาแหลว เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) สร้างศาลาโรงธรรม ณ วัดบ้านตากแดด เมืองไซพูทอง แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) สร้างศาลาโรงธรรม ณ วัดบ้านดงคันคู เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) สร้างศาลาโรงธรรม ณ วัดบ้านละหาโคก เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) สร้างศาลาโรงธรรม ณ วัดบ้านคำชัน นครไกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต

สร้างประตูโขงทางเข้าวัด

พ.ศ. 2535 (ค.ศ. 1992) สร้างประตูโขง ณ วัดบ้านหัวน้ำสร้าง เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2536 (ค.ศ. 1993) สร้างประตูโขง ณ วัดบ้านละหาโคก เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2536 (ค.ศ. 1993) สร้างประตูโขง (จำนวน 2 ป่อง) ณ วัดใหญ่ไชยภูมาราม นครไกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) สร้างประตูโขง ณ วัดบ้านโพนสูง เมืองคันธบุรี (นครไกสอนพมวิหาน) แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) สร้างประตูโขง ณ วัดบ้านละหาน้ำ เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) สร้างประตูโขง ณ วัดบ้านไผ่ล้อม เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) สร้างประตูโขง ณ วัดบ้านโนนสมบูรณ์ เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) สร้างประตูโขง ณ วัดบ้านหนองไธ้ เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต

สร้างพระพุทธรูป

พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) นำพาพระสงฆ์สามเณร และญาติโยมสร้างและหล่อพระพุทธรูป ศิลปะล้านช้างเพื่อประดิษฐานไว้ ณ กมมะเลียนหรือระเบียบคงพระศาสดาเจดีย์ (พระธาตุอิงฮัง)

พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2011) นำพาพระสงฆ์สามเณร และญาติโยมสร้างและหล่อพระเจ้าองค์ตื้อจำลองและพระองค์แสนจำนวน 15 องค์

พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) นำพาพระสงฆ์สามเณร และญาติโยมสร้างหอพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ ณ วัดใหญ่ไชยภูมาราม แขวงสะหวันนะเขต รวมมูลค่าการก่อสร้าง 4,333,244,560 กีบ (สี่พันสาม

ร้อยสามสิบสามล้านสองแสนสี่หมื่นสี่พันห้าร้อยหกสิบหก) รวมทั้งมูลค่าการหล่อพระทั้งหมดแล้ว เป็นจำนวนเงิน 6,029,744,560 กีบ (หกพันยี่สิบเก้าล้านเจ็ดแสนสี่หมื่นสี่พันห้าร้อยหกสิบหก)

พ.ศ. 2557 (ค.ศ. 2014) นำพาพระสงฆ์สามเณร และญาติโยมสร้างและหล่อพระใสจำลองด้วยทองสัมฤทธิ์ ซึ่งมีขนาด 1,20 x 2 เมตร ณ วัดป่าแก้วบุญอัน บ้านดงหนองขุ่น เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต

สร้างวัดวาอาราม

พ.ศ. 2542 (ค.ศ. 1999) นำพาสร้างวัดอบมาพุทธาราสน ณ บ้านสนามไซ นครโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต ซึ่งเจ้าศรัทธาถวายที่ดินคือคุณโยมอบมา ต่วยสิทธิพรชัย จำนวน 3 เฮกตาร์

พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) นำพาสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมกรรมฐาน ณ วัดป่าแก้วบุญอัน เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) นำพาสร้างวัดวิระไชยาราม ณ บ้านบุงคำ เมืองวิลละบูลี แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2555 (ค.ศ. 2012) นำพาสร้างวัดบ้านคำตองหล่อง เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต ซึ่งเจ้าศรัทธาถวายที่ดินคือประชาชนบ้านคำตองหล่อง จำนวน 54 เฮกตาร์

พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) นำพาสร้างวัดป่าพิลาวงศ์ธุดงธรรมสถาน ณ บ้านปากแสด เมืองนาทรายทอง นครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งครอบครัวของ ท่านสมสทวง ท่านนางสมพัน พิลาวงค์ และท่านเกียรติศักดิ์ บุตกัดสกา ได้ถวายที่ดินจำนวน 14 เฮกตาร์ให้เป็นธรณีสงฆ์ (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 503-508)

สร้างอาคารพยาบาลสงฆ์

การสร้างอาคารพยาบาลสงฆ์ ถือเป็นพระอุดมคติธรรมอีกข้อหนึ่งขององค์พระยอดแก้ว คือการสร้างกุศลด้วยการรักษาโรค ซึ่งในปี พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) ได้นำพาก่อสร้างตึกพยาบาลสงฆ์ ซึ่งองค์พระยอดแก้ว (มหายอน ดำรงบุญ) กล่าวว่า นี่เป็นอีกการทำงานหนึ่ง ที่สร้างความภาคภูมิใจสูงสุดให้แก่องค์ท่านเอง รวมทั้งแก่วงการคณะสงฆ์แขวงสะหวันนะเขต ถือว่าเป็นสิ่งก่อสร้างที่พิเศษตามยุคตามสมัย ซึ่งสร้างขึ้นอยู่ที่โรงพยาบาลแขวงสะหวันนะเขตในปัจจุบัน

ตึกพยาบาลสงฆ์ ซึ่งใช้เวลาในการก่อสร้างระยะ 4 ปี จึงเสร็จ ในปี พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2006) โดยใช้งบประมาณทั้งหมด 1,100,000,000 กีบ (หนึ่งพันหนึ่งร้อยล้านกีบ) ตึกดังกล่าวมีขนาด 10 x 20 เมตร เป็นอาคารสองชั้น มี 11 ห้องนอน 1 ห้องการ และ 2 ห้องน้ำรวม (พระอาจารย์ใหญ่สมบุรณ์ สิริปัญญา และคณะ, 2554, หน้า 313)

สร้างสถานการศึกษา คือโรงเรียน

การสร้างสถานการศึกษา คือโรงเรียน ก็เป็นอีกเวียงงานหนึ่งของพระอุดมคติธรรมขององค์พระยอดแก้ว (มทางอน ดำรงบุญ) ซึ่งในปี พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) องค์พระยอดแก้ว ได้นำพาสร้างโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ ขึ้นที่บ้านหัวน้ำสร้าง เมืองจำพอน แขวงสะหวันนะเขต เป็นอาคารเรียน 2 ชั้น ประเภทคอนกรีตเสริมเหล็ก ฝาก่อด้วยอิฐมอญ (ดินจี่) พื้นปูด้วยกระเบื้องและมุงหลังคาด้วยกระเบื้อง มีความยาว 42 เมตร กว้าง 10 เมตร ประกอบด้วย 14 ห้องเรียน และ 2 ห้องการ ซึ่งโรงเรียนแห่งนี้ได้ดำเนินการก่อสร้าง เป็นระยะเวลาถึง 6 ปี คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2554 (ค.ศ.2004-2011) การก่อสร้างได้เสร็จสมบูรณ์ และเปิดนำใช้อย่างเป็นทางการแล้ว

การสร้างน้ำประปาให้หมู่บ้าน

พ.ศ. 2541 (ค.ศ. 1998) สร้างน้ำประปาที่บ้านหัวน้ำสร้าง เมืองจำพอน แขวงสะหวันนะเขต
 พ.ศ. 2543 (ค.ศ. 2000) สร้างน้ำประปาที่บ้านนาทะลา เมืองสองคอน แขวงสะหวันนะเขต
 พ.ศ. 2544 (ค.ศ. 2001) สร้างน้ำประปาที่บ้านด่าน เมืองไซพูทอง แขวงสะหวันนะเขต
 พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) สร้างน้ำประปาที่บ้านบุงนาดี เมืองไซพูทอง แขวงสะหวันนะเขต
 พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) สร้างน้ำประปาที่บ้านหัวหาด เมืองไซพูทอง แขวงสะหวันนะเขต
 พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) สร้างน้ำประปาที่บ้านดงโพสี เมืองไซพูทอง แขวงสะหวันนะเขต
 พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) สร้างน้ำประปาที่บ้านนาธาตุ เมืองอุทุมพอน แขวงสะหวันนะเขต
 พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) สร้างน้ำประปาที่บ้านโนนสูง นครโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต
 พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) สร้างน้ำประปาที่บ้านบาก เมืองจำพอน แขวงสะหวันนะเขต
 พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2011) สร้างน้ำประปาที่บ้านนาคำ เมืองไซพูทอง แขวงสะหวันนะเขต
 (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 509-510)

สร้างถนนหนทาง

พ.ศ. 2545-2546 (ค.ศ. 2002-2003) ได้นำพาประชาชนซ่อมแซมบูรณปฏิสังขรณ์เส้นทางระหว่างหมู่บ้านในเขตเมืองจำพอน เริ่มต้นแต่บ้านนาเตย จนถึงเขตกลุ่มบ้านห้วยทราย (ตำบลห้วยทราย) ผ่านไปยังบ้านห้วยทราย ไปจนถึงห้วยผังวือ หรือคลองผังวือ ซึ่งมีระยะทางยาว 27 กิโลเมตร

พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) ได้นำพาประชาชนบ้านหนองชะแบง บ้านนาทะลา และบ้านใกล้เคียง ตัดเส้นทางและบุกเบิกเส้นทางใหม่จากถนนใหญ่ หรือถนนเส้นหลักไปยังเขตละหาโคก แยกเข้าไปที่บ้านหนองชะแบง เลี้ยวผ่านไปหาบ้านนาทะลา ซึ่งมีระยะทางยาว 4 กิโลเมตร โดยใช้แรงงานคนและรถในการตัดเส้นทางใหม่นี้

พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) ได้สืบต่อซ่อมแซมบูรณปฏิสังขรณ์เส้นทางผ่านไปยังบ้านหนองชะแบง ซึ่งในการซ่อมแซมในครั้งนี้ได้นำใช้เครื่องจักรกลหนักเข้าช่วยในการก่อสร้าง และได้เสร็จเป็นเส้นทางคมนาคมถาวร

พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2005) ได้ซ่อมแซมเส้นทางเข้าบ้านคำแอ้ง เมืองไชยพุก ด้วยปรารถนาเหตุเบื้องต้นว่า องค์พระยอดแก้วเคยไปเทศน์แสดงธรรมอยู่บ้านนั้น ซึ่งได้เห็นทางเข้าบ้านมีความยากลำบากหลาย เมื่อเทศนาเสร็จ จึงถือโอกาสปลุกกระดมชักชวนชาวบ้านซ่อมแซมเส้นทางและใช้งบประมาณเป็นจำนวนหลายหลาย

พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) องค์พระยอดแก้ว ได้เดินทางไปมัสการ รอยพระบาทด้านมนตร์ ที่อยู่บนภูข้างแท้ เมืองพะลานไซ แขวงสะหวันนะเขต ซึ่งเห็นว่าเส้นทางสัญจรไปมาของประชาชนในบริเวณนั้นทุรกันดารหลาย จึงนำเอาเรื่องนี้ไปปรึกษานำเจ้าเมืองพะลานไซ ท่านเจ้าเมืองก็รับเป็นภาระในการติดต่อกับบริษัทรับเหมาในการก่อสร้างซ่อมแซมให้ ซึ่งถนนนี้มีความยาวประมาณ 25 กิโลเมตร

พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) ได้สืบทอดซ่อมแซมหนทางคื่นใหม่ อาทิ จากหน้าถนนเลขที่ 13 ได้โดยเริ่มต้นแต่บ้านโนนชมพูไปบ้านหนองขอนแก่น ผ่านบ้านนากะลา แยกเข้าไปบ้านหนองไฮไปสุดอยู่ที่บ้านหนองชะแบง ซึ่งมีความยาวประมาณ 8 กิโลเมตร โดยการขยายไหล่ทางสองเบี่ยงให้กว้างออกไปเพิ่มเติม เส้นทางมีการถมดินลูกรัง และบดอัดแน่นให้ได้ตามมาตรฐาน เส้นทางดังกล่าวนี้ องค์พระยอดแก้วได้ไปปรึกษาหารือกับท่านเจ้าแขวงสะหวันนะเขต คือ ท่านวิไลวัน พมเช โดยได้ชี้แจงให้เห็นถึงสภาพความลำบากในการสัญจรไปมาของประชาชนในบริเวณนั้น ซึ่งท่านเจ้าแขวงก็ตกลงเห็นดีและได้จัดสรรงบประมาณไปทำการซ่อมแซมถนนในปีนั้นเลย

พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) ได้นำพาประชาชน ซ่อมแซมเส้นทางเข้าบ้านลำเทน ซึ่งเห็นว่าถนนได้มีการทรุดโทรมพังลงหลายแล้ว ทำให้การสัญจรไปมาของประชาชนได้ประสบกับความยุ่งยากลำบาก ดังนั้น จึงได้ลงไปแนะนำให้ชาวบ้านซ่อมแซมหนทาง ซึ่งก็ได้รับการร่วมมือจากชาวบ้าน มีระยะทาง 1,700 เมตร โดยใช้เงินทุนในการซ่อมแซมหนทางจากชาวบ้าน และองค์พระยอดแก้ว

พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) ได้นำพาการบุกเบิกตัดเส้นทางใหม่ระหว่างบ้านโนนจันทร์หาบ้านคำต๋องหล่อง เมืองจำพอน แขวงสะหวันนะเขต ซึ่งมีความยาว 15 กิโลเมตร และความกว้าง 12 เมตร (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 511-513)

สร้างสะพานและสังคมสงเคราะห์

พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) ช่วยเหลือมุงหลังคา โรงเรียนประถมบ้านบก เมืองจำพอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2541 (ค.ศ. 1998) ช่วยเหลือชุดหนองสระ สำหรับเก็บน้ำไว้ใช้ในยามฤดูแล้ง ให้แก่วัดบ้านลำเทน เมืองจำพอน แขวงสะหวันนะเขต ซึ่งมีขนาด 150 x 80 เมตร

พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) ช่วยเหลือสร้างโรงเรียนประถมบ้านหนองไฮ เมืองสอนคอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) ช่วยเหลือสร้างประตูโขง ณ วัดบ้านท่าม่วง เมืองจำปอน แขวง
สะหวันนะเขต

พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) ช่วยเหลือสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ณ บ้านนากะลา เมือง
สอนคอน แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2549 (ค.ศ. 2007) ช่วยเหลือสร้างสะพาน ณ บ้านนาคำ เมืองไชพูทอง แขวงสะหวันนะเขต

พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) ช่วยเหลือวัดอุปัชฌาย์ วัดบ้านกาจ เมืองไชยบุรี แขวงสะหวันนะเขต
ซึ่งวัดดังกล่าวได้เกิดเหตุอัคคีภัย

พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) ช่วยเหลือซ่อมแซมหนองสระ ณ บ้านนากะลา เมืองสองคอนแขวง
สะหวันนะเขต

พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) นำพาประชาชนบ้านลำเหน เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต สร้าง
สะพานข้ามคลองน้ำ ซึ่งเป็นสะพานคอนกรีตเสริมเหล็ก

พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2011) เกิดอุทกภัยธรรมชาติน้ำท่วมโดยทั่วไปในทั่วประเทศ เพราะ ฉะนั้น
แขวงสะหวันนะเขตก็เป็นแขวงหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากภัยน้ำท่วม ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่
ทรัพย์สินของประชาชนอย่างร้ายแรง ดังนั้น องค์พระยอดแก้วพร้อมด้วยคณะสงฆ์แขวงสะหวันนะเขต
ได้ปลุกระดมญาติโยมทุกภาคส่วน โดยเฉพาะสมาคมนักธุรกิจหญิงแขวงสะหวันนะเขต ได้ร่วมกัน
บริจาคน้ำดื่ม เครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ เพื่อนำไปช่วยเหลือสงเคราะห์แก่ผู้ประสบภัยน้ำท่วม ซึ่งมี
ทั้งหมด 6 ครั้ง ใน 3 ตัวเมือง ได้แก่ เมืองไชยบุรี 2 ครั้ง เมืองจำปอน 3 ครั้ง และเมืองอาดสะพอน 1
ครั้ง

พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2011) ช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมอยู่ภายในประเทศแล้ว องค์พระยอด
แก้ว ก็ยังได้มีการช่วยเหลือนอกประเทศเช่นเดียวกัน คือ ในวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2554 (ค.ศ.
2011) ได้นำเอาเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ไปช่วยเหลือพี่น้องชาวไทยผู้ประสบภัยน้ำท่วมโดยนำไป
มอบให้ที่จังหวัดมุกดาหาร ราชอาณาจักรไทย (พระยอดคำ ภักธรทะเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และ
คณะ, 2563, หน้า 513-514)

3.6 บทบาทด้านการต่างประเทศ

การทำงานการต่างประเทศ เป็นการทำงานเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศต่าง ๆ
ทางด้านพระพุทธศาสนา วิชาการต่าง ๆ ในขอบเขตทั่วโลก อาทิ ประชุมสัมมนาวิชาการ ประชุมสภา
ศาสนาโลก ประชุมผู้นำพระพุทธศาสนาโลก ประชุมเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลก ประชุมทางด้าน
พระพุทธศาสนาเพื่อสันติภาพโลก ประชุมสุดยอดผู้นำชาวพุทธโลก ซึ่งการประชุมดังกล่าว จะจัดขึ้น
ในประเทศใดประเทศหนึ่งที่มีเงื่อนไข ทางด้านบุคลากร ปัจจัย งบประมาณ สถานที่ เป็นต้น

องค์พระยอดแก้ว ได้ปฏิบัติศาสนกิจเดินทางไปต่างประเทศหลายครั้ง ตั้งแต่สมัยองค์ท่านยังเป็นรองประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต เป็นประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต เป็นรองประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเป็นประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้เดินทางไปต่างประเทศในหลาย ๆ ประเทศ ทั้งในนามกิจนิมนต์ส่วนตัว และกิจนิมนต์ทางรัฐการ เพื่อไปเข้าร่วมงานประชุม งานเฉลิมฉลอง ๆ ซึ่งมีดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) องค์พระยอดแก้ว ได้เดินทางไปกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปตามคำอาราธนานิมนต์ และให้ความอุปถัมภ์ในการเดินทางของท่าน ภู ราชพน อติเตอิกอัครรัฐทูตลาวประจำประเทศสวีเดน ซึ่งองค์พระยอดแก้วได้เดินทางไปเผยแผ่ศีลธรรมในครั้งนี้นับรวมทั้ง 7 ประเทศ คือ 1) ประเทศสวีเดน 2) ประเทศเดนมาร์ก 3) ประเทศนอร์เวย์ 4) ประเทศฟินแลนด์ 5) ประเทศเยอรมัน 6) ประเทศฝรั่งเศส และ 7) ประเทศเบลเยียม (พระอาจารย์ใหญ่ สมบูรณ์ สิริปัญโญ และคณะ, 2554, หน้า 117) การเดินทางในครั้งนี้ไปในนามกิจนิมนต์ส่วนตัว ซึ่งลูกศิษย์ และญาติโยมได้อาราธนานิมนต์ไปเพื่อเป็นนเือนาบุญในการให้ทานรักษาศีล แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การไปในนามส่วนตัวก็ยังมีญาติโยมประชาชนลาวบรรดาเผ่าที่ดำรงชีวิตอยู่ในเขตยุโรป เมื่อได้ยินข่าวว่าองค์พระยอดแก้วมาที่ยุโรป ก็ได้พากันนิมนต์องค์ท่านไปที่บ้านสถานที่ของตน เพื่อได้กราบไหว้บูชา และได้มีโอกาสทำบุญถวายทานกับพ่อแม่ครูบาอาจารย์ที่ตนเองมีความเลื่อมใสศรัทธา

พ.ศ. 2544 (ค.ศ. 2001) ทางรัฐบาลสหภาพเมียนมามีหนังสือเสนอมายังรัฐบาลและองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ขอให้คัดเลือกเอาพระสงฆ์ผู้มีผลงานดีเด่นผู้มีคุณูปการในการช่วยพัฒนาแก่ประเทศชาติบ้านเมือง พุทธศาสนา และสังคม เพื่อไปรับกิตติคุณในชั้นต่าง ๆ ของคณะสงฆ์ และรัฐบาลสหภาพเมียนมา ซึ่งจะจัดขึ้นในปีหน้า ดังนั้น ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ได้นำเอาเรื่องดังกล่าวมาค้นคว้าพิจารณา จึงเห็นว่าองค์พระยอดแก้ว (มหากอน ดำรงบุญ) กรรมการศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว และรองประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต เป็นผู้ที่มีผลงานดีเด่นอย่างหล่งหลาย มีคุณูปการช่วยในการพัฒนาประเทศชาติบ้านเมือง พระพุทธศาสนา และสังคม จึงเป็นผู้มีคุณสมบัติ ควรได้รับกิตติคุณตามชั้นรัฐบาล และคณะสงฆ์เมียนมาถวายให้ จึงมีความตกลงเห็นดีในกองประชุมคณะบริหารงานประจำการให้องค์พระยอดแก้ว (มหากอน ดำรงบุญ) ไปรับกิตติคุณในปีต่อมา เมื่อตกลงเห็นดีแล้ว จึงยื่นเรื่องราวไปศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ และกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อยื่นหนังสือไปถึงรัฐบาลและคณะสงฆ์เมียนมา

พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) องค์พระยอดแก้วจึงได้เดินทางไปร่วมงานและรับกิตติคุณที่ประเทศสหภาพเมียนมา ในชั้นกิตติคุณ คือ พระอัครมหาสังฆธรรมโชกะทะชะ เป็นชั้นที่ 5 ถือว่าเป็นกิตติคุณชั้น

สูงส่ง ซึ่งปัจจุบันเทียบกับชั้นตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ในชั้นพระหลักคำ

พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2005) องค์พระยอดแก้ว ได้เดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกา ตามคำอาราธนาอิมินต์ของศรัทธาญาติโยม และพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายที่ประจำอยู่ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งองค์พระยอดแก้วได้เดินทางโคจรไปเทศนา รับทักษิณาทาน อนุเคราะห์สงเคราะห์ญาติโยมในรัฐต่าง ๆ จำนวน 27 รัฐ เป็นระยะเวลา 5 เดือน การเดินทางไปประเทศสหรัฐอเมริกาในครั้งนี้

พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2011) องค์พระยอดแก้ว ได้เดินทางไปเข้าร่วมงานการเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลก ครั้งที่ 8 เป็นเจ้าภาพโดยราชอาณาจักรไทย แบบทางราชการ ซึ่งในงานเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลกในครั้งนี้ทางคณะกรรมการจัดงานได้จัดหัวข้อแห่งการเสวนาทางวิชาการในเรื่องพุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งมีปราชญ์ทางด้านพระพุทธศาสนาในทั่วโลกเข้าร่วม องค์ท่าน ได้ขึ้นเสนอความเห็นประกอบบทวิชาการ เกี่ยวกับเรื่องพุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ในนาม สปป. ลาว เป็นประเทศสุดท้าย แต่องค์ท่าน ก็ขึ้นเวทีไปเพื่อเสนอความเห็นบทความเศรษฐกิจ เน้นที่สัมมากรรมันตะและสัมมาอาชีวะ และมรรคองค์อื่น ๆ พร้อมทั้งเชื่อมโยงกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้ามหาชีวิตราชาอาณาจักรไทย แล้วอธิบายเหตุผลแบบกะทัดรัดในเวลาเพียง 25 นาที ว่า “การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ อย่าไปเน้นเพียงแต่ความมั่งคั่งทางด้านวัตถุอย่างเดียว โดยไม่ได้เหลียวเบ่ง (แนมเบ่ง) คุณค่าทางด้านชีวิต จริยธรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ทั้งหมดในสังคม เพราะพระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า น้ำที่เสมอด้วยดินหาไม่มี ถ้าการพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจ ไปเน้นแต่การพัฒนาทางด้านวัตถุอย่างเดียว ความพอเพียง ความพอดีก็ไม่เกิดขึ้น มีเงินเป็นร้อยล้านพันล้าน ถ้าไม่รู้จักพอมันก็ไม่เกิดความพอได้” องค์ท่านมีความรอบรู้แตกฉานทางด้านพระธรรมวินัยและวิชาการทางโลกเป็นอย่างดี สามารถนำเอาเรื่องราวในพระไตรปิฎก ยกออกมาอธิบายในหลักทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ได้อย่างจับจิตจับใจหลาย

ต่อมาปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) องค์พระยอดแก้ว ก็ยังได้เดินทางไปราชอาณาจักรไทย แบบเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างศาสนากับศาสนา ซึ่งองค์พระยอดแก้วได้รับการอาราธนาอิมินต์ให้เดินทางไปเป็นประธานยกเสวตฉัตร พระมหาเจดีย์ที่จังหวัดชลบุรีและในโอกาสนี้ องค์พระยอดแก้วได้เข้ากราบไหว้สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ณ วัดวัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร ซึ่งถือว่าเป็นประวัติดิศาสตร์ทางด้านพระพุทธศาสนาที่ทั้งสองพระองค์พระประมุขสงฆ์ ได้เข้ากราบไหว้ซึ่งกันและกัน

การเข้ากราบไหว้สักการะ สันทนาปราศรัยคุ้นเคยกัน ทั้งสองพระองค์พระประมุขสงฆ์ เมื่อได้เวลาอันสมควรแล้ว องค์พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดี (มหางอน ดำรงบุญ) รัตนมหาสังฆปาโมกข์ ได้ถวายเครื่องระลึก แต่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (อัมพร อมฺพโร) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก มีรูปบุเงินทองคำ องค์พระมหารัตนเจดีย์โลกจุฬามณี (พระธาตุหลวง) และ

พระพุทธรูปศิลปะล้านช้าง ซึ่งในนั้น สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ก็ได้ทรงประทานเครื่องที่ระลึกให้แก่องค์พระยอดแก้ว เช่น พระพุทธรูปราชย์ พัดประจำพระองค์ และอื่น ๆ (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 418-422)

พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) องค์พระยอดแก้ว ได้เดินทางไปราชอาณาจักรไทย เพื่อเข้าร่วมการประชุมพุทธศาสนาโลกของมหาวิทยาลัยศีลธรรมสากลของรัฐฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา (International University of Morality at Florida, USA) ซึ่งการไปเข้าร่วมการประชุมครั้งนี้ทางมหาวิทยาลัยได้ถวายปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ให้แก่องค์พระยอดแก้ว

พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2011) องค์พระยอดแก้ว ได้เดินทางไปสาธารณรัฐอินเดีย เพื่อนมัสการสังเวชนียสถานทั้ง 4 และสถานที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เช่น วัดเวฬุวันมหาวิหาร พระมูลคันธกุฏี บันยอดเขาคิชฌกูฏ เมืองราชคฤห์ มหาวิทยาลัยนาลันทา วัดเชตวันมหาวิหาร เมืองสาวัตถี เป็นต้น ซึ่งเป็นดินแดนพระพุทธภูมิ เมื่อกราบไหว้สักการะบูชาสังเวชนียสถานทั้ง 4 และสถานที่อื่น ๆ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว องค์พระยอดแก้ว ได้เดินทางไปทัศนศึกษาสถานที่ทางราชการของประเทศอินเดีย อาทิ รัฐสภา ทำเนียบประธานาธิบดี กระทรวงกลาโหม และประตูดินเดีย เป็นต้น ต่อมาองค์พระยอดแก้ว ยังได้ไปกราบไหว้พระบรมสารีริกธาตุ ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่นครหลวงนิวเดลี หลังจากนั้นได้เดินทางไปฉลองศรัทธาของท่าน ทองพัน ศรีอัคคม เอกอัครราชทูต แห่ง สปป. ลาว ประจำเอเชียใต้ พร้อมด้วยภรรยา และคณะพนักงานในสถานทูต ที่ประจำการอยู่ในนครหลวงนิวเดลี ที่ได้เดินทางไปฉันภัตตาหารเพลและแสดงธรรมเทศนาให้สดับแล้วจึงได้เดินทางกับคิณสู่ สปป. ลาว

พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) องค์พระยอดแก้ว ได้เดินทางไปประเทศศรีลังกา แบบทางราชการ ตามการนิมนต์ของคณะรัฐบาลศรีลังกา เพื่อเข้าร่วมงานเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลก ครั้งที่ 14 ซึ่งจัดขึ้น ณ นครหลวงโคลัมโบ และเมืองแคนดี้ ประเทศศรีลังกา ระหว่างวันที่ 12-14 พฤษภาคม ปี พ.ศ. 2560 งานวิสาขบูชาโลกครั้งนี้ ได้มีการประชุมในหัวข้อเรื่อง “คำสอนพระพุทธศาสนา เรื่องความยุติธรรมในสังคมกับสันติภาพโลกที่ยั่งยืน” ซึ่งการประชุมในครั้งนี้ องค์พระยอดแก้ว ได้ขึ้นเวทีเสนอบทประกอบความเห็นใส่กองประชุมใหญ่ที่มีเนื้อในใจความโดยสังเขปว่า “ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้มีโอกาสได้ขึ้นเวทีกล่าวกับบรรดาท่านทั้งหลายในที่ประชุม เพื่อเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลก ซึ่งปีนี้ได้จัดขึ้นที่ประเทศศรีลังกา เป็นที่รับรู้กันแล้วว่า วันวิสาขบูชาเป็นวันที่สำคัญที่สุด และศักดิ์สิทธิ์ที่สุดของมวลพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย และเป็นวันสำคัญของโลก เนื่องจากเป็นวันคล้ายวันประสูติออกจากพระครรภ์ วันตรัสรู้พระสัมโพธิญาณ และวันเสด็จดับขันธปรินิพพานขององค์พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้า ทรงเป็นผู้ประเสริฐเลิศล้ำยิ่งกว่าหลักคำสอน และคัมภีร์สัจธรรมของพระองค์ ช่วยกระตุ้นเตือนมวลมนุษยชาติตลอดมา บางครั้งอาจจะไม่มีเวลาได้เลย ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ที่พระธรรมเทศนาของพระองค์ ซึ่งว่าด้วยเรื่องสันติภาพจะมีความจำเป็นสำหรับมนุษยชาติ ที่ประสบ

ทุกข์ และเศร้าโศกเสียใจหลายกว่าในปัจจุบัน ในขณะที่พวกเราได้พบเห็นความสำเร็จอย่างหลงหลายในโลกปัจจุบันโดยมีวัตถุนิยมเป็นพื้นฐาน แต่เป็นที่น่าเศร้าใจว่า มนุษย์ทั้งหลายไม่อยู่ในฐานะที่จะดำเนินชีวิตโดยสันติสุข ปราศจากความเบียดเบียนกัน ความสงบสุขมักจะถูกทำลายไปด้วยโทษของการชิงดีชิงเด่น และความเกลียดชัง เราจึงพยายามบรรเทาความโกรธ โดยการเมตตา ความปรารถนาดี ความสามัคคีต่อกันตลอดถึงสรรพสัตว์ทั้งโลก

สภาวะที่ประเสริฐแห่งจิตใจนั้นคือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เมตตา คือ ความรัก ความปรารถนาดี รู้จักเป็นมิตรต่อผู้อื่นมุ่งที่จะแผ่เมตตา และความสุขไปยังสรรพสัตว์โดยไม่เลือกชั้น ไม่ว่าสัตว์เหล่านั้นจะเป็นมิตร หรือศัตรู เป็นมนุษย์ หรือไม่ใช่มนุษย์ ความคิดแบ่งแยกใดที่เป็นพื้นฐานอยู่บนเชื้อชาติ วรรณะ ศาสนา แนวคิด หรือปรากฏการณ์อื่นใดย่อมไม่เกิดขึ้นในบุคคลผู้เจริญเมตตา ไม่มีความโกรธ ความเกลียดชัง หรือความพยาบาทในบุคคลผู้เจริญเมตตา เพราะฉะนั้น บุคคลผู้เจริญเมตตา จึงเป็นผู้สงบ และรักความสันติอย่างแท้จริง

สันติภาพภายใน เป็นสิ่งที่ควรสร้างขึ้นในบุคคล เป็นสิ่งที่ควรพัฒนาขึ้นมา โดยมุ่งไปที่มนุษย์ คำสอนของพระพุทธศาสนา ก็คือสันติภาพส่วนบุคคล ซึ่งต้องสร้างขึ้นโดยมีจิตใจเป็นศูนย์กลาง เหมือนดังองค์พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ทรงตรัสรู้ธรรม สร้างสันติภาพขึ้นในพระองค์เอง แล้วจึงนำสันติภาพนั้นแผ่ออกสู่มวลมนุษยชาติตลอดทั้งโลกและจักรวาล

วันนี้ เดือนนี้ เป็นเขตเดือนวันวิสาขบูชา เป็นวันที่สำคัญ และศักดิ์สิทธิ์ของมวลพุทธบริษัท และชาวโลก อย่างไรก็ตาม ความศักดิ์สิทธิ์ และความสำคัญสูงสุดนี้ ก็เป็นสิ่งที่เกี่ยวกับองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น ถ้าจะให้ความสำคัญ และศักดิ์สิทธิ์ของวันวิสาขบูชา แผ่กว้างขวางออกไปสมเป็นวันศักดิ์สิทธิ์ และสำคัญของโลกที่มวลมนุษยชาติจะได้รับผลก็คือ การนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระองค์ไปประพฤติปฏิบัติ เช่น ความกตัญญู กตเวที หลักอริยสัจ 4 หลักพรหมวิหาร และหลักความไม่ประมาท ก็จะได้รับผลของวันวิสาขบูชาอย่างแท้จริง”

บทพระวรสารทรงถกานี้ เป็นสิ่งที่มีค่าที่สุด ซึ่งองค์พระยอดแก้ว ได้ขึ้นเวทีกล่าวในท่ามกลางกองประชุมมหาสันนิบาต ซึ่งมีแขกเข้าร่วมจากทั่วโลก 100 กว่าประเทศ (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563, หน้า 428-431) โดยได้เน้นหลักธรรมคือหลักพรหมวิหาร 4 ประการ เพื่อจะสร้างความยุติธรรม และสันติภาพภายในให้เกิดขึ้น แล้วแผ่สันติภาพ ความยุติธรรมนั้นออกมาสู่ภายนอกสังคมโลก หลังจากเปิดกองประชุมใหญ่เฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลกขึ้นที่นครหลวงโคลัมโบแล้ว บรรดาแขกของกองประชุมใหญ่วิสาขบูชาโลกยังได้ร่วมกันไปไหว้พระทันตธาตุ (พระธาตุฟันแก้ว) ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่นครแคนดี้ อีกด้วย เมื่อเสร็จภาระกิจทุกอย่างแล้ว ก็เดินทางกับ สปป. ลาว

พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) องค์พระยอดแก้ว ได้เดินทางไปสาธารณรัฐประชาชนจีน แบบทางราชการ โดยการนิมนต์ของพระอาจารย์ ชงหัว (Most Ven. Master Chong Hua) เจ้าอาวาสชงจิน

(Chong Sheng Monastery) รองประธานสภาสมาคมพุทธศาสนาแห่งยูนนาน และประธานสมาคมพุทธศาสนา เมืองต้าหลี่ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในระหว่างวันที่ 23-24 กันยายน

การประชุม Chong Sheng Forum ในครั้งนี้ได้เน้นในหัวข้อ “Asian Buddhism and the Community of Common Destiny for All Mankind” ซึ่งในเวทีการประชุมมีปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา ทั้งฆราวาส และพระสงฆ์เข้าร่วมหลายประเทศ เช่น เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยุโรป และอเมริกา

พ.ศ. 2555 (ค.ศ. 2012) องค์พระยอดแก้ว ได้เดินทางไปสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามแบบทางราชการ เพื่อเข้าร่วมในกองประชุมใหญ่ผู้แทนสงฆ์ทั่วประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สมัยที่ 7 ซึ่งกองประชุมครั้งนั้น พระอาจารย์ใหญ่ มหาพอง สะมาเล็ก องค์พระประมุขสงฆ์ องค์ที่ 4 เป็นประธานนำพาไป ต่อมาปี พ.ศ. 2557 (ค.ศ. 2014) ได้เป็นประธานนำพาคณะสงฆ์เดินทางเพื่อไปเข้าร่วมกองประชุมการเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลก ที่สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นเจ้าภาพ ต่อมาปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) องค์พระยอดแก้วได้ถูกนิมนต์เพื่อเข้าร่วมกองประชุมใหญ่ผู้แทนพระสงฆ์ทั่วประเทศ สมัยที่ 8

3.7 สรุป

บทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบัตินมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) เป็นประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว รูปที่ 5 ปี พ.ศ. 2558-2563 (ค.ศ. 2015-2020) เป็นพระมหาเถระชั้นผู้ใหญ่สูงสุดและเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณของคณะสงฆ์ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ทรงรัตัญญ มีศัลยาจารย์วัตรอันงดงาม เป็นพหูสูตร พระนักเทศน์ พระนักเผยแผ่ และพระนักพัฒนา ที่มีองค์ความรู้ความสามารถทางคติโลกและคติธรรมในการขับเคลื่อนการทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน สปป. ลาว อย่างมุ่งมั่นตามแรงกายและแรงใจ กำลังสติปัญญา พร้อมด้วยความอดทนมานะพยายามและความตั้งใจสร้างคุณูปการมหาศาลฝากไว้ในพระพุทธศาสนาและสังคม ซึ่งผลงานอันใหญ่หลวงเหล่านี้ก็ได้กลายเป็นความมั่งคั่งและความเจริญรุ่งเรืองโดยรวมให้แก่คณะสงฆ์และชาวพุทธทั้งหลายในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

บทบาทด้านการปกครองสงฆ์ องค์ท่านได้เอาใจใส่อย่างเคร่งครัดในการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพระธรรมวินัยและธรรมบัญญัติลาวอย่างถูกต้อง ตามภาระบทบาท สิทธิ และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งในสมัยองค์ท่านเป็นเจ้าอาวาส เป็นประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ก็ได้อบรมสั่งสอน พระภิกษุ สามเณร พ่อชาว แม่ชาว อาทิ การไปมาลาไหว้ การนุ่งห่ม สังฆกรรม พิธีกรรม และให้

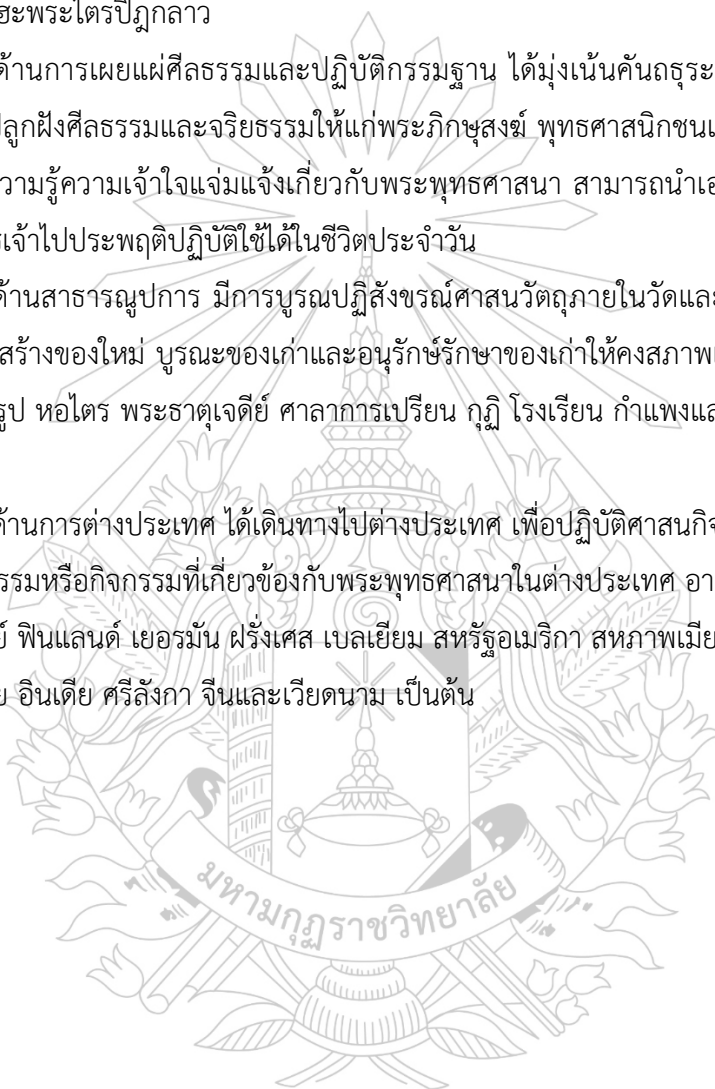
ตั้งตนอยู่ในพระธรรมวินัย ธรรมานุสสังข์ลาว กฎหมาย ระเบียบการและขนบธรรมเนียมประเพณีของบ้านเมืองอย่างเคร่งครัดเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของคณะสงฆ์

บทบาทด้านการศึกษาสงฆ์ องค์ท่านได้เป็นครูสอนแผนกนักธรรมและบาลี ณ โรงเรียนสงฆ์เป็นระยะเวลา 27-28 ปี นอกจากนี้แล้วองค์ท่านยังได้มีการผลักดันการศึกษาสงฆ์ให้พัฒนาก้าวไปข้างหน้าโดยการขยายตาข่ายทางการศึกษาออกไปสู่เขตชนบท อาทิ การสร้างโรงเรียน กฎหมายว่าด้วยการศึกษาสงฆ์ มูลนิธิพุทธบัณฑิตสภาและเป็นประธานแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการสังคายนาตรวจทานและชำระพระไตรปิฎกลาว

บทบาทด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน ได้มุ่งเน้นคันถธุระและวิปัสสนาธุระเพื่อบรมสั่งสอนปลูกฝังศีลธรรมและจริยธรรมให้แก่พระภิกษุสงฆ์ พุทธศาสนิกชนและประชาชนลาว บรรดาเผ่า ให้มีความรู้ความเข้าใจแจ่มแจ้งเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สามารถนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปประพฤติปฏิบัติใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

บทบาทด้านสาธารณูปการ มีการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุภายในวัดและวัดวาอารามแห่งอื่น ๆ ซึ่งมีทั้งการสร้างของใหม่ บูรณะของเก่าและอนุรักษ์รักษาของเก่าให้คงสภาพเดิมมากที่สุด อาทิ อุโบสถ พระพุทธรูป หอไตร พระธาตุเจดีย์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ โรงเรียน กำแพงและโบราณสถานอื่น ๆ ตามศิลปะลาว

บทบาทด้านการต่างประเทศ ได้เดินทางไปต่างประเทศ เพื่อปฏิบัติศาสนกิจ เข้าร่วมประชุมเสวนาธรรม พิธีกรรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ อาทิ ประเทศสวีเดน เดนมาร์ก นอร์เวย์ ฟินแลนด์ เยอรมัน ฝรั่งเศส เบลเยียม สหรัฐอเมริกา สหภาพเมียนมา ราชอาณาจักรไทย อินเดีย ศรีลังกา จีนและเวียดนาม เป็นต้น

บทที่ 4

วิเคราะห์บทบาทตามธรรมนุญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบัตินม มหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)

การวิจัยในบทที่ 4 นี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทตามธรรมนุญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบัตินมมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพของเอกสารได้กำหนดหัวข้อ ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมนุญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบัตินมมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ด้านการปกครองสงฆ์

4.2 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมนุญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบัตินมมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ด้านการศึกษาสงฆ์

4.3 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมนุญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบัตินมมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน

4.4 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมนุญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบัตินมมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ด้านสาธารณูปการ

4.5 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมนุญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบัตินมมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ด้านการต่างประเทศ

4.6 สรุป

4.1. วิเคราะห์บทบาทตามธรรมนุญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบัตินมมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ด้านการปกครองสงฆ์

พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบัตินมมหาสังฆปาโมกข์ เป็นประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 1 สมัย เมื่อปี พ.ศ. 2558-2563 (ค.ศ. 2015-2020) บทบาทตามธรรมนุญสงฆ์ลาว ได้มีการปรับปรุงแก้ไขธรรมนุญปกครองสงฆ์ลาว เป็นครั้งที่ 3 เพื่อให้เหมาะสมกับกาลและโอกาส โดยผ่านกองประชุมครบคณะกรรมาธิการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว สมัยที่ 7 ในวันที่ 20 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) ประกาศใช้โดยนายกรัฐมนตรีแห่ง สปป. ลาว ฉบับเลขที่ 37/นย ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019)

การปกครองสงฆ์ถือเป็นภารกิจสำคัญประการแรกตามธรรมนุญสงฆ์ลาว ซึ่งพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบัตินมมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้แสดงบทบาทอันโดดเด่นในการ

บริหารปกครองคณะสงฆ์ลาวในช่วงปี พ.ศ. 2558-2563 ด้วยวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและการประยุกต์ใช้หลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด

จากการวิเคราะห์พบว่า พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบัตริ์ต้นมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอนดำรงบุญ) ได้ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์โดยยึดหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ 1) การบูรณาการระหว่างพระธรรมวินัยกับธรรมนูญสงฆ์ลาว 2) การกระจายอำนาจการปกครองตามลำดับชั้น และ 3) การสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักพรหมวิหาร 4 สามารถพิจารณาได้ดังนี้

1) การบูรณาการระหว่างพระธรรมวินัยกับธรรมนูญสงฆ์ลาว

เมตตา การจัดทำคู่มือการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยสำหรับพระสงฆ์ทุกระดับ สะท้อนถึงความปรารถนาดีให้พระสงฆ์มีความเข้าใจที่ถูกต้อง สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งนำไปสู่ความสุขและความเจริญในธรรมของแต่ละรูป

กรุณา การป้องกันการละเมิดพระธรรมวินัยเป็นการช่วยให้พระสงฆ์พ้นจากความทุกข์หรือผลเสียอันอาจเกิดจากการประพฤติดีตพลาด การวางรากฐานที่มั่นคงให้คณะสงฆ์ก็เพื่อป้องกันปัญหาและความเสื่อมในระยะยาว

มุทิตา เมื่อพระสงฆ์มีความเข้าใจและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างถูกต้อง ย่อมนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองและความสงบเรียบร้อยของคณะสงฆ์โดยรวม ซึ่งน่าจะเป็นสิ่งที่ท่านปรารถนาและยินดี

อุเบกขา การยึดมั่นในการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพระธรรมวินัยและธรรมนูญสงฆ์ลาวอย่างเคร่งครัด เพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย แสดงถึงการวางใจเป็นกลาง ยึดหลักการเป็นสำคัญ ไม่เอนเอียงไปตามความชอบหรือไม่ชอบส่วนตัว เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม

2) การกระจายอำนาจการปกครองตามลำดับชั้น

เมตตา การปรับปรุงโครงสร้างให้ชัดเจน และกำหนดบทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการแต่ละระดับอย่างชัดเจน ช่วยให้การดำเนินงานราบรื่น ลดความสับสน นำไปสู่การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นประโยชน์สุขต่อคณะสงฆ์โดยรวม

กรุณา การจัดประชุมพระสังฆาธิการทุกระดับเป็นประจำเพื่อรับทราบปัญหาและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข เป็นการแสดงความใส่ใจในความทุกข์ยากหรืออุปสรรคในการปฏิบัติงานของพระสังฆาธิการ และพยายามช่วยเหลือเพื่อคลี่คลายปัญหาเหล่านั้น

มุทิตา เมื่อการบริหารงานคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ ได้รับการแก้ไข ย่อมนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมยินดี การทำงานร่วมกับรัฐบาลก็เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและประเทศชาติ

อุเบกขา การกำหนดบทบาทหน้าที่ตามลำดับชั้นอย่างชัดเจน และการรับฟังปัญหาจากทุกระดับในการประชุม สะท้อนถึงการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ความเป็นธรรม และเปิดกว้างต่อความคิดเห็น เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับส่วนรวม

3) การสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์

เมตตา ท่านมีความเมตตากรุณาต่อพระภิกษุสามเณรทุกรูป แสดงถึงความรัก ความปรารถนาดี ต้องการให้ทุกคนในหมู่คณะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การให้ความเสมอภาคก็เป็นส่วนหนึ่งของความปรารถนาดีต่อทุกคน

กรุณา การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างพระสงฆ์ในบางพื้นที่ด้วยหลักสันติวิธี และการเจรจาไกล่เกลี่ย เป็นการช่วยให้พระสงฆ์เหล่านั้นพ้นจากความทุกข์ใจที่เกิดจากความขัดแย้ง

มุทิตา เมื่อความสามัคคีเกิดขึ้นในหมู่คณะสงฆ์ พระภิกษุสามเณรอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ปฏิบัติศาสนกิจได้โดยสะดวก ย่อมเป็นภาพที่น่าชื่นชมยินดี และเป็นผลมาจากความพยายามของท่าน

อุเบกขา การให้ความเสมอภาคและยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ เป็นการแสดงออกถึงอุเบกขาอย่างชัดเจน คือการวางใจเป็นกลาง ไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ปฏิบัติต่อทุกคนด้วยมาตรฐานเดียวกัน การใช้หลักสันติวิธีและการเจรจาไกล่เกลี่ยในการแก้ไขความขัดแย้งก็เป็นการดำเนินการอย่างมีสติและเป็นธรรม

สรุปได้ว่า การดำเนินงานของพระยอดแก้วมหาสังฆสูตรมาธิบัติ (มหาทอง ดำรงบุญ) สะท้อนให้เห็นถึงการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้อย่างบูรณาการในการปกครองคณะสงฆ์ลาวอย่างชัดเจน ท่านแสดงออกถึงความเมตตาปรารถนาดีให้คณะสงฆ์มีความสุข ความเจริญ (เมตตา), การพยายามแก้ไขปัญหและป้องกันความเสื่อมเพื่อช่วยให้พ้นทุกข์ (กรุณา), การมุ่งสร้างระบบและแก้ไขข้อขัดข้องเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและสามัคคีอันน่าชื่นชม (มุทิตา), และการยึดหลักธรรมวินัย กฎระเบียบ ให้ความสำคัญและเสมอภาคในการบริหารจัดการ (อุเบกขา) ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองให้แก่คณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาใน สปป. ลาว.

4.2 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมนุญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสูตรมาธิบัติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหาทอง ดำรงบุญ) ด้านการศึกษาสงฆ์

การศึกษาสงฆ์เป็นอีกหนึ่งภารกิจสำคัญตามธรรมนุญสงฆ์ลาว ซึ่งพระยอดแก้วมหาสังฆสูตรมาธิบัติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหาทอง ดำรงบุญ) ได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จากการวิเคราะห์เอกสารพบว่า บทบาทของท่านในด้านการศึกษาสงฆ์มีความโดดเด่นใน 4 ประเด็นหลัก คือ 1) การปฏิรูประบบการศึกษาสงฆ์ 2) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา 3) การส่งเสริมการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม และ 4) การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ดังนี้

1) การปฏิรูประบบการศึกษาสงฆ์ พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตันมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ริเริ่มการปฏิรูประบบการศึกษาของคณะสงฆ์ลาวให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน โดยการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมในระดับต่าง ๆ ทั่วประเทศ มีการจัดระบบการศึกษาที่เป็นมาตรฐาน ตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับอุดมศึกษา ท่านได้ผลักดันให้มีการจัดตั้งวิทยาลัยสงฆ์ในแขนงต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อให้พระภิกษุสามเณรในท้องถิ่นมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการศึกษาสงฆ์ ซึ่งเป็นกรอบในการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ และมีบทบาทในการจัดตั้งมูลนิธิพุทธบัณฑิตสภา เพื่อสนับสนุนการศึกษาของพระสงฆ์

2) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตันมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ริเริ่มการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์ให้มีความทันสมัย โดยบูรณาการระหว่างการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมกับการศึกษาสามัญสงฆ์ รวมทั้งเพิ่มเติมนวิชาที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน เช่น ภาษาต่างประเทศ คอมพิวเตอร์ และการบริหารจัดการ ท่านยังได้ส่งเสริมให้มีการแปลคัมภีร์พระไตรปิฎกและคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นภาษาลาว เพื่อให้พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงหลักธรรมคำสอนได้ง่ายขึ้น ที่เด่นชัดคือท่านเป็นประธานแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการสังคายนา ตรวจทานและชำระพระไตรปิฎก ลาว ซึ่งเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนา

3) การส่งเสริมการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตันมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) มีวิสัยทัศน์ว่าพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันควรมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม จึงส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรที่มีความสามารถได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการพัฒนาสังคม เช่น พุทธศาสตร์ ปรัชญา สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ท่านได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศไทย เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการศึกษา

4) การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตันมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยระดมทุนจากผู้มีจิตศรัทธาทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ท่านยังได้จัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และปรับปรุงห้องสมุดของโรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนสายสามัญสงฆ์ให้มีความทันสมัย

สรุปได้ว่า พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตันมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) มีบทบาทสำคัญในการศึกษาสงฆ์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การปฏิรูประบบการศึกษาโดยจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมและวิทยาลัยสงฆ์ทั่วประเทศพร้อมจัดทำกฎหมายการศึกษาสงฆ์ 2) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา

แบบบูรณาการระหว่างพระปริยัติธรรมกับการศึกษาสามัญ รวมทั้งการแปลพระไตรปิฎกเป็นภาษาลาว 3) การส่งเสริมการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมโดยส่งพระภิกษุสามเณรศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ และ 4) การจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ทั้งยังพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและปรับปรุงห้องสมุดให้ทันสมัย

4.3 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมนุญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรณฐาน

การเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรณฐานเป็นภารกิจสำคัญอีกประการหนึ่งตามธรรมนุญสงฆ์ลาว ซึ่งพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้แสดงบทบาทอันโดดเด่นในฐานะพระนักเผยแผ่และพระวิปัสสนาจารย์ จากการวิเคราะห์เอกสารพบว่า บทบาทของท่านในด้านนี้มีความโดดเด่นใน 4 ประเด็นหลัก คือ 1) การประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน 2) การส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน 3) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรม และ 4) การสร้างเครือข่ายพระนักเผยแผ่

1) การประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) มีความสามารถพิเศษในการประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้เข้ากับสภาพสังคมและวิถีชีวิตของประชาชนลาวในปัจจุบัน ท่านมีวิธีการสอนที่เรียบง่าย ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของคนทั่วไป ทำให้ผู้ฟังสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ได้จริง โดยเฉพาะการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาครอบครัว และปัญหาสิ่งแวดล้อม ท่านได้เขียนหนังสือธรรมะและบทความเผยแผ่หลักธรรมที่มีเนื้อหาทันสมัย สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในหมู่พุทธศาสนิกชนลาว โดยท่านได้เขียนและเผยแพร่หนังสือธรรมะหลายเล่ม เช่น “พ่อแม่อกพ้ออกตรวจดูเมืองสวรรค์”, “การนำใช้พุทธศาสนาสมบัติ”, “ประวัติพระพุทธศาสนาในประเทศลาว”, “มงคลชีวิต” เป็นต้น

2) การส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเป็นอย่างยิ่ง โดยเชื่อว่าการปฏิบัติธรรมเป็นหนทางสู่การพัฒนาจิตใจและปัญญาที่แท้จริง ท่านได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในวัดใหญ่ไชยภูมาราม และส่งเสริมให้วัดต่าง ๆ จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมเพิ่มขึ้นทั่วประเทศ ท่านได้พัฒนาหลักสูตรการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่เหมาะสมกับบุคคลทุกเพศทุกวัย ทั้งพระภิกษุสามเณรและฆราวาส โดยเน้นการปฏิบัติตามแนวสติปัฏฐาน 4 ซึ่งเป็นหลักการดั้งเดิมในพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ ท่านยังได้จัดโครงการปฏิบัติธรรมเคลื่อนที่ โดยนำคณะพระวิปัสสนา

จารย์ออกไปจัดอบรมการปฏิบัติธรรมในชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้ประชาชนที่ไม่สามารถเดินทางมาปฏิบัติธรรมที่วัดได้มีโอกาสเข้าถึงการปฏิบัติธรรม ท่านได้นำพาสร้างศูนย์ปฏิบัติธรรมกรรมฐาน ณ วัดป่าแก้วบุญธัม เมืองจำปอน แขวงสะหวันนะเขต เพื่อเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมสำหรับพระสงฆ์และประชาชน และนำพาสร้างวัดป่าพิลาวงศ์อุดมธรรมสถาน ณ บ้านปากแสด เมืองนาทรายทอง นครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นสถานที่สำหรับการปฏิบัติธรรม

3) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรม พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหาดอน ดำรงบุญ) เป็นพระมหาเถระที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ท่านได้ริเริ่มการจัดทำรายการธรรมะทางวิทยุและโทรทัศน์ การผลิตสื่อธรรมะในรูปแบบซีดี ดีวีดี และการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งช่วยให้หลักธรรมคำสอนเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ โดยท่านได้เทศนาสั่งสอนธรรมะแก่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร และประชาชนทั่วไป มีบทเทศนาที่ได้บันทึกเป็นเสียงและวิดีโอจำนวนมาก

4) การสร้างเครือข่ายพระนักเผยแผ่ พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหาดอน ดำรงบุญ) ตระหนักดีว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ครอบคลุมทั่วประเทศนั้น จำเป็นต้องมีเครือข่ายพระนักเผยแผ่ที่มีความรู้ความสามารถ ท่านจึงได้จัดตั้งโครงการอบรมพระนักเผยแผ่รุ่นใหม่ โดยคัดเลือกพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถด้านการเผยแผ่จากวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ มาอบรมเทคนิคการเผยแผ่ธรรมะสมัยใหม่ การใช้สื่อเทคโนโลยีในการเผยแผ่ และการประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน ท่านยังได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรพุทธศาสนาในต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่า พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหาดอน ดำรงบุญ) มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบันโดยการเขียนหนังสือธรรมะและใช้ภาษาเรียบง่ายเข้าใจได้ 2) การส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานด้วยการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมและโครงการปฏิบัติธรรมเคลื่อนที่ทั่วประเทศ 3) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรมผ่านวิทยุ โทรทัศน์ สื่อดิจิทัลและออนไลน์เพื่อเข้าถึงประชาชนและเยาวชนอย่างกว้างขวาง และ 4) การสร้างเครือข่ายพระนักเผยแผ่โดยจัดอบรมเทคนิคการเผยแผ่สมัยใหม่และสร้างความร่วมมือกับองค์กรพุทธศาสนาในต่างประเทศ

4.4 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมนุญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์ นมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ด้านสาธารณูปการ

การสาธารณูปการเป็นภารกิจสำคัญอีกประการหนึ่งตามธรรมนุญสงฆ์ลาว ซึ่งพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์นมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้แสดงบทบาทอันโดดเด่นในฐานะพระนักพัฒนา จากการวิเคราะห์เอกสารพบว่า บทบาทของท่านในด้านนี้มีความโดดเด่นใน 4 ประเด็นหลัก คือ 1) การบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม 2) การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและโบราณวัตถุ 3) การพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อประโยชน์ของชุมชน และ 4) การจัดการทรัพยากรสินของวัดอย่างมีประสิทธิภาพ

1) การบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์นมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ริเริ่มโครงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามทั่วประเทศ โดยเฉพาะวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ท่านได้ระดมทุนจากผู้มีจิตศรัทธาทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อบูรณะซ่อมแซมอาคารเสนาสนะที่ชำรุดทรุดโทรม และก่อสร้างอาคารใหม่ที่จำเป็นต่อกิจการของคณะสงฆ์ เช่น ศาลาการเปรียญ กุฏิ วิหาร และห้องสมุด ท่านได้นำพาสร้างวัดใหม่และบูรณปฏิสังขรณ์วัดเก่าหลายแห่ง เช่น วัดอบมาพุทธาราม วัดวิระไชยาราม วัดบ้านคำตองหล่อง และวัดป่าพิลาวงค์ธุดงธรรมสถานนอกจากนี้ ท่านได้นำพาสร้างพัทธสีมาในหลายวัด เช่น วัดบ้านลำเทน วัดบ้านไผ่ล้อม วัดบ้านหัวน้ำสร้าง วัดบ้านตาลชุม วัดบ้านนาทะลา เป็นต้น

2) การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและโบราณวัตถุ พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์นมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและโบราณวัตถุของชาติลาว โดยเฉพาะศิลปวัตถุทางพระพุทธศาสนา ท่านสนับสนุนให้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์พระพุทธศาสนาในวัดไชยะพุมาราม เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและจัดแสดงโบราณวัตถุทางพระพุทธศาสนา เช่น พระพุทธรูปโบราณ คัมภีร์ใบลาน และเครื่องใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา ท่านยังได้ส่งเสริมการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในวัดโบราณ การสืบทอดงานช่างศิลป์แบบดั้งเดิม และการฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหาย นอกจากนี้ ท่านยังมีความเชี่ยวชาญในการออกแบบศิลปะลวดลายลาวและการปั้นหล่อพระพุทธรูป ซึ่งท่านได้ถ่ายทอดความรู้และทักษะเหล่านี้ให้แก่พระภิกษุสามเณรและช่างฝีมือรุ่นใหม่ เพื่อสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติลาว

3) การพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อประโยชน์ของชุมชน พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์นมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นแหล่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนด้วย ท่านได้ริเริ่มโครงการพัฒนาสาธารณูปโภคหลายโครงการ เช่น สร้างโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ที่บ้านหัวน้ำสร้าง เมืองจำพอน แขวงสะหวันนะเขต ท่านได้สร้างน้ำประปาให้

หมู่บ้านหลายแห่ง เช่น บ้านหัวน้ำสร้าง บ้านนากะลา บ้านด่าน บ้านบุงนาดี เป็นต้น ท่านได้นำพาประชาชนซ่อมแซมและสร้างถนนหลายสาย เพื่ออำนวยความสะดวกในการสัญจรของประชาชน ท่านได้ช่วยเหลือในการสร้างสะพาน ขุดหนองสระ และสาธารณประโยชน์อื่น ๆ เพื่อประโยชน์ของชุมชน และท่านได้นำพาก่อสร้างตึกพยาบาลสงฆ์ที่โรงพยาบาลแขวงสะหวันนะเขต เพื่อเป็นสถานที่รักษาพยาบาลสำหรับพระสงฆ์ เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชนอย่างกว้างขวาง

4) การจัดการทรัพย์สินของวัดอย่างมีประสิทธิภาพ พระยอดแก้วมหาสังฆสุตฺตมมาธิบติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้วางระบบการจัดการทรัพย์สินของวัดอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส โดยจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดอย่างเป็นระบบ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารทรัพย์สินของวัด ซึ่งประกอบด้วยพระสงฆ์และฆราวาสที่มีความรู้ความสามารถด้านการเงินและการบริหารจัดการ มีการจัดทำรายงานการเงินและเปิดเผยต่อสาธารณะเป็นประจำ เพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ท่านยังได้ส่งเสริมให้วัดมีการบริหารจัดการทรัพย์สินอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อพระพุทธศาสนาและสังคม เช่น การนำที่ดินของวัดที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์มาพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สวนสมุนไพร หรือตลาดชุมชน ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนแล้วยังสามารถสร้างรายได้ให้แก่วัดเพื่อนำมาใช้ในกิจการของวัดต่อไป

สรุปได้ว่า พระยอดแก้วมหาสังฆสุตฺตมมาธิบติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) มีบทบาทสำคัญในการสาธารณูปการ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามโดยระดมทุนสร้างและซ่อมแซมอาคารเสนาสนะหลายแห่งทั่วประเทศ 2) การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและโบราณวัตถุด้วยการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์พระพุทธศาสนาและฟื้นฟูประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น 3) การพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อประโยชน์ชุมชนโดยสร้างโรงเรียน ระบบน้ำประปา ถนน สะพาน และโรงพยาบาลสงฆ์ และ 4) การจัดการทรัพย์สินวัดอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใสด้วยระบบบัญชีที่เป็นระบบและการใช้ประโยชน์จากที่ดินวัดเพื่อสร้างประโยชน์แก่ชุมชน

4.5 วิเคราะห์บทบาทตามธรรมนุญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุตฺตมมาธิบติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ด้านการต่างประเทศ

การต่างประเทศเป็นภารกิจสำคัญอีกประการหนึ่งตามธรรมนุญสงฆ์ลาว ซึ่งพระยอดแก้วมหาสังฆสุตฺตมมาธิบติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้แสดงบทบาทอันโดดเด่นในฐานะผู้นำคณะสงฆ์ลาวในเวทีระหว่างประเทศ จากการวิเคราะห์เอกสารพบว่า บทบาทของท่านในด้านนี้มีความโดดเด่นใน 4 ประเด็นหลัก คือ 1) การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ 2) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาวในต่างประเทศ 3) การแลกเปลี่ยน

ความรู้และประสบการณ์ด้านพระพุทธศาสนา และ 4) การระดมทุนและความช่วยเหลือจากต่างประเทศ

1) การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ พระยอดแก้วมหาสังฆสุตฺตมาธิปติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้เดินทางไปเยือนประเทศต่าง ๆ ในฐานะผู้นำคณะสงฆ์ลาว เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศนั้น ๆ โดยเฉพาะในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ไทย เวียดนาม กัมพูชา และเมียนมา รวมถึงประเทศอินเดีย ท่านได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจกับองค์กรพระพุทธศาสนาในต่างประเทศหลายแห่ง เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านพระพุทธศาสนาระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ท่านยังได้เป็นตัวแทนคณะสงฆ์ลาวในการเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางพระพุทธศาสนาระดับนานาชาติ ซึ่งช่วยยกระดับบทบาทของคณะสงฆ์ลาวในเวทีระหว่างประเทศ

2) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาวในต่างประเทศ พระยอดแก้วมหาสังฆสุตฺตมาธิปติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ใช้โอกาสในการเดินทางไปต่างประเทศเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาวให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ท่านได้เดินทางไปเผยแผ่ศีลธรรมในหลายประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา เพื่อเผยแผ่หลักธรรมคำสอนแก่ชาวลาวที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศและชาวต่างชาติที่สนใจพระพุทธศาสนา เพื่อให้ชาวลาวที่อาศัยอยู่ในต่างประเทศยังคงรักษาความเชื่อและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน ท่านยังได้ส่งเสริมการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาวในต่างประเทศ การเผยแพร่หนังสือและสื่อธรรมะภาษาต่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ท่านยังได้ริเริ่มโครงการสร้างวัดลาวในต่างประเทศที่มีชุมชนชาวลาวอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาว รวมทั้งเป็นที่พึ่งทางจิตใจของชาวลาวในต่างแดน ท่านได้รับเกียรติคุณจากต่างประเทศหลายรางวัล เช่น จากรัฐบาลสหภาพเมียนมา ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา ท่านได้รับการแต่งตั้งเป็นที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ของมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาที่เมืองเซินเจิ้น แขวงกวางตุ้ง สาธารณรัฐประชาชนจีน

3) การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านพระพุทธศาสนา พระยอดแก้วมหาสังฆสุตฺตมาธิปติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านพระพุทธศาสนากับนานาชาติ เพื่อนำมาพัฒนาการศึกษาและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศลาว ท่านได้ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนพระธรรมทูตระหว่างประเทศลาวกับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศไทย เพื่อให้พระสงฆ์ลาวได้มีโอกาสศึกษาและเรียนรู้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ และในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้พระสงฆ์จากต่างประเทศได้มาศึกษาและเรียนรู้พระพุทธศาสนาในประเทศลาว ท่านยังได้ส่งเสริมให้มีการจัดประชุมสัมมนาทาง

วิชาการด้านพระพุทธศาสนาระดับนานาชาติในประเทศลาว และส่งพระสงฆ์ลาวไปร่วมประชุมสัมมนาในต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ ท่านได้เข้าร่วมงานเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลกในหลายประเทศ เช่น ที่ประเทศไทย (ครั้งที่ 8) และประเทศศรีลังกา (ครั้งที่ 14) ซึ่งท่านได้ปฐกถาและนำเสนอความคิดเห็นในเวทีระดับโลก และท่านได้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับคณะสงฆ์ในประเทศต่าง ๆ เช่น ไทย เมียนมา จีน เวียดนาม และศรีลังกา ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างคณะสงฆ์ในระดับนานาชาติ ท่านได้เข้าร่วมการประชุม Chong Sheng Forum ในจีน และการประชุมผู้นำพระพุทธศาสนาในประเทศต่าง ๆ ซึ่งเป็นเวทีสำคัญในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ และท่านได้ปฐกถาในเวทีนานาชาติหลายครั้ง โดยเฉพาะในงานเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลก ซึ่งท่านได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับพุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ และเรื่องความยุติธรรมในสังคมกับสันติภาพโลกที่ยั่งยืน

4) การระดมทุนและความช่วยเหลือจากต่างประเทศ พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) มีความสามารถในการระดมทุนและความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศลาว ท่านได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรพระพุทธศาสนาและองค์กรการกุศลในต่างประเทศ เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากร สำหรับการพัฒนาการศึกษาพระพุทธศาสนา การบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม และการพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อประโยชน์ของชุมชน ท่านได้จัดตั้งมูลนิธิเพื่อการพัฒนาพระพุทธศาสนาในประเทศลาว โดยระดมทุนจากผู้มีจิตศรัทธาทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) มีบทบาทสำคัญในการต่างประเทศ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรพระพุทธศาสนาในต่างประเทศโดยลงนามบันทึกความเข้าใจและเข้าร่วมประชุมระดับนานาชาติ 2) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาวในต่างประเทศโดยเดินทางไปเผยแผ่ในยุโรปและสหรัฐอเมริกา รวมทั้งการสร้างวัดลาวในต่างประเทศ 3) การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านพระพุทธศาสนาผ่านการแลกเปลี่ยนพระธรรมทูตและการจัดประชุมสัมมนาระดับนานาชาติ และ 4) การระดมทุนและความช่วยเหลือจากต่างประเทศเพื่อสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศลาวโดยจัดตั้งมูลนิธิและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ

4.6 สรุป

จากการศึกษาวิเคราะห์บทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหาดอน ดำรงบุญ) เป็นพระมหาเถระที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศลาว ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่ตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวอย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการปกครองสงฆ์ การศึกษาสงฆ์ การเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน การสาธารณูปการ และการต่างประเทศ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการปกครองสงฆ์ ท่านได้บูรณาการระหว่างพระธรรมวินัยกับธรรมเนียมสงฆ์ลาวกระจายอำนาจการปกครองตามลำดับชั้น และสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์ ซึ่งช่วยให้การปกครองคณะสงฆ์ลาวมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพมากขึ้นตามหลักพรหมวิหาร 4

2) ด้านการศึกษาสงฆ์ ท่านได้ปฏิรูประบบการศึกษาสงฆ์ พัฒนาหลักสูตรการศึกษา ส่งเสริมการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม และสนับสนุนทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ซึ่งช่วยยกระดับการศึกษาของคณะสงฆ์ลาวให้มีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้น

3) ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน ท่านได้ประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน ส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ใช้สื่อเทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรม และสร้างเครือข่ายพระนักเผยแผ่ ซึ่งช่วยให้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4) ด้านสาธารณูปการ ท่านได้บูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและโบราณวัตถุ พัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อประโยชน์ของชุมชน และจัดการทรัพย์สินของวัดอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนและเป็นแหล่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

5) ด้านการต่างประเทศ ท่านได้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ เผยแผ่พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาวในต่างประเทศ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านพระพุทธศาสนา และระดมทุนและความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ซึ่งช่วยยกระดับบทบาทของคณะสงฆ์ลาวในเวทีระหว่างประเทศ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาบทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ตามธรรมเนียมสงฆ์ลาว 2) เพื่อศึกษาบทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) และ 3) เพื่อวิเคราะห์บทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร โดยเน้นปฐมภูมิ เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลให้สอดคล้องอย่างเป็นระบบ แล้วนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ มีหัวข้อประกอบด้วย

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อเสนอแนะ

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องศึกษาตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) สรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1.1 บทบาทพระสงฆ์ตามธรรมเนียมสงฆ์ลาว

ธรรมเนียมสงฆ์ลาวได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ไว้อย่างชัดเจน โดยมีการปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) และประกาศใช้อย่างเป็นทางการโดยนายกรัฐมนตรีแห่ง สปป. ลาว ตามฉบับเลขที่ 37/นย ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) ต่อมา พ.ศ. 2565 (ค.ศ. 2022) กองประชุมครุคณะกรรมการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ได้ปรึกษาหารือ และพิจารณาค้นคว้าอย่างถี่ถ้วนในการปรับปรุงธรรมเนียมสงฆ์ลาว ปี พ.ศ. 2561 เป็นครั้งแรกเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบัน ซึ่งกองประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 2 ของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว สมัยที่ 8 ได้รับรองเอาธรรมเนียมสงฆ์ลาว ฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2565 ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2565 (ค.ศ. 2022) และประกาศใช้โดยนายกรัฐมนตรีแห่ง สปป. ลาว ฉบับเลขที่ 189/นย ลงวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2566 (ค.ศ. 2023) ประกอบด้วย 12 หมวด และ 74 มาตรา

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีระบบการบริหารงานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (อ.พ.ส.) ประกอบด้วย 5 กรมการ อาทิจ กรมการปกครองสงฆ์ กรมการศึกษาสงฆ์ กรมการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน กรมการสาธารณูปการ กรมการการต่างประเทศ และ 1 ห้องการบริหารงาน (สำนักงาน) โดยพระสงฆ์ลาว มีภาระบทบาทหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศชาติ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งพระสงฆ์ลาวได้นำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแผ่ให้กับพุทธศาสนิกชนและประชาชนลาวบรรดาเผ่าให้เข้าใจอย่างชัดเจน อาทิจ ละความชั่ว ทำความดี และทำใจให้ผ่องใส รวมทั้งพระสงฆ์ลาวได้มีการเคลื่อนไหวงานทางด้านพระพุทธศาสนาตามภาระบทบาทสิทธิและหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญสงฆ์ลาว

ธรรมนูญสงฆ์ลาวได้กำหนดภารกิจสำคัญของพระสงฆ์ไว้ 5 ด้าน และ 1 ห้องการบริหารงาน (สำนักงาน) ได้แก่

1. ด้านการปกครองสงฆ์ การบริหารจัดการคณะสงฆ์ตามลำดับขั้น ตั้งแต่ระดับศูนย์กลาง ระดับแขวง ระดับเมือง และระดับวัด โดยยึดหลักพระธรรมวินัยและธรรมนูญสงฆ์ลาว
2. ด้านการศึกษาสงฆ์ การพัฒนาระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ทั้งทางธรรมและทางโลก การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม และการส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร
3. ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน การเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา การส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และการปลูกฝังศีลธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชน
4. ด้านสาธารณูปการ การบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและโบราณวัตถุ การพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อประโยชน์ของชุมชน และการจัดการทรัพย์สินของวัด
5. ด้านการต่างประเทศ การสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาวในต่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านพระพุทธศาสนา
6. ห้องการบริหารงาน มีภาระบทบาทเป็นเสาหลักให้แก่คณะประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวง นครหลวง เมือง เทศบาล นคร ในการประสานสมทบ และอำนวยความสะดวกให้แก่บรรดากรมการตามขอบเขตความรับผิดชอบของตน

5.1.2 บทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)

พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) เป็นพระมหารัทธิฐานผู้ใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน

ลาว อดีตประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว รูปที่ 5 ในช่วงปี พ.ศ. 2558-2563 (ค.ศ. 2015-2020) ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดในการปกครองคณะสงฆ์ลาว อดีตประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขตและอดีตเจ้าอาวาสวัดใหญ่ไชยภูมาราม นครโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามธรรมนูญสงฆ์ลาวได้แก่ บทบาทด้านการปกครองสงฆ์ บทบาทด้านการศึกษาสงฆ์ บทบาทด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน บทบาทด้านสาธารณูปการ และบทบาทด้านการต่างประเทศอย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ และท่านเป็นพระมหาเถระที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถรอบด้าน และมีความเสียสละอย่างยิ่งเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคม ท่านได้อุทิศชีวิตเพื่อการพัฒนาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศลาว โดยมีพระคติธรรมประจำใจว่า “คุณภาพชีวิต ขึ้นอยู่กับผลงาน คุณภาพของผลงาน ขึ้นอยู่กับการเสียสละ คุณภาพของการเสียสละ ขึ้นอยู่กับปัญญา คุณภาพของปัญญา ขึ้นอยู่กับการศึกษา” และมีพระอุดมคติธรรมว่า “ขุดน้ำบ่อ ก่อศาลา สร้างมกคาไต่เต้า บั้นเข้าหล่อหลอมคน สร้างกุศลรักษาพยาธิ สร้างนักปราชญ์สอนศีลธรรม”

5.1.3 ผลการวิเคราะห์บทบาทตามธรรมนูญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆ- สุธรรมาธิปัตริตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)

1. ด้านการปกครองสงฆ์ พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้แสดงบทบาทอันโดดเด่นในการบริหารปกครองคณะสงฆ์ลาว โดยยึดหลักการสำคัญ 3 ประการตามหลักพรหมวิหาร 4 ดังนี้

1) การบูรณาการระหว่างพระธรรมวินัยกับธรรมนูญสงฆ์ลาว ท่านได้ยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นแกนหลักในการปกครอง ขณะเดียวกันก็ประยุกต์ใช้ธรรมนูญสงฆ์ลาวให้สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน ท่านได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยสำหรับพระสงฆ์ลาวทุกระดับ

2) การกระจายอำนาจการปกครองตามลำดับขั้น ท่านได้ปรับปรุงโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ให้มีความชัดเจนตามลำดับขั้น มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการแต่ละระดับอย่างชัดเจน และจัดประชุมพระสังฆาธิการทุกระดับเป็นประจำ

3) การสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์ ท่านได้ใช้หลักพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 ในการปกครอง มีความเมตตากรุณาต่อพระภิกษุสามเณรทุกรูป ให้ความเสมอภาคและยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ

2. ด้านการศึกษาสงฆ์

พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ลาว โดยมีบทบาทโดดเด่นใน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) การปฏิรูประบบการศึกษาสงฆ์ ท่านได้ริเริ่มการปฏิรูประบบการศึกษาของคณะสงฆ์ลาวให้มีความทันสมัย จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมในระดับต่าง ๆ ทั่วประเทศ และผลักดันให้มีการจัดตั้งวิทยาลัยสงฆ์ในแขวงต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

2) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ท่านได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์ให้มีความทันสมัย โดยบูรณาการระหว่างการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี กับการศึกษาสามัญ และส่งเสริมการแปลคัมภีร์พระไตรปิฎกเป็นภาษาลาว

3) การส่งเสริมการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม ท่านส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรที่มีความสามารถได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ

4) การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ท่านได้จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของคณะสงฆ์ และจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและปรับปรุงห้องสมุด

3. ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติธรรมฐาน

พระยอดแก้วมหาสังฆสุตธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้แสดงบทบาทอันโดดเด่นในฐานะพระนักเผยแผ่และพระวิปัสสนาจารย์ โดยมีบทบาทโดดเด่นใน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) การประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน ท่านมีความสามารถพิเศษในการประยุกต์หลักธรรมคำสอนให้เข้ากับสภาพสังคมและวิถีชีวิตของประชาชนลาวในปัจจุบัน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน

2) การส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ท่านได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในวัดใหญ่ไชยภูมาราม และส่งเสริมให้วัดต่าง ๆ จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมเพิ่มขึ้นทั่วประเทศ รวมทั้งจัดโครงการปฏิบัติธรรมเคลื่อนที่

3) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรม ท่านได้ริเริ่มการจัดทำรายการธรรมะทางวิทยุและโทรทัศน์ การผลิตสื่อธรรมะในรูปแบบซีดี ดีวีดี และการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งช่วยให้หลักธรรมคำสอนเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่

4) การสร้างเครือข่ายพระนักเผยแผ่ ท่านได้จัดตั้งโครงการอบรมพระนักเผยแผ่รุ่นใหม่ โดยคัดเลือกพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถด้านการเผยแผ่จากวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ มาอบรมเทคนิคการเผยแผ่ธรรมะสมัยใหม่ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรพุทธศาสนาในต่างประเทศ

4. ด้านสาธารณูปการ

พระยอดแก้วมหาสังฆสุตธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้แสดงบทบาทอันโดดเด่นในฐานะพระนักพัฒนา โดยมีบทบาทโดดเด่นใน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) การบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม ท่านได้ริเริ่มโครงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามทั่วประเทศ โดยเฉพาะวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ท่านได้นำพาสร้างวัดใหม่และบูรณปฏิสังขรณ์วัดเก่าหลายแห่ง เช่น วัดอบมาพุททาวาส วัดวิระไชยาราม วัดบ้านคำต้องหล่อง และวัดป่าพิลาวงศ์ธรรมสถาน

2) การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและโบราณวัตถุ ท่านให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและโบราณวัตถุของชาติลาว โดยเฉพาะศิลปวัตถุทางพระพุทธศาสนา ท่านสนับสนุนให้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์พระพุทธศาสนาในวัดไชยะพุมาราม และส่งเสริมการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในวัดโบราณ

3) การพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อประโยชน์ของชุมชน ท่านได้ริเริ่มโครงการพัฒนาสาธารณูปโภคหลายโครงการ เช่น สร้างโรงเรียน สร้างน้ำประปา สร้างถนน สร้างสะพาน ขุดหนองสระ และสร้างตึกพยาบาลสงฆ์ที่โรงพยาบาลแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชนอย่างกว้างขวาง

4) การจัดการทรัพย์สินของวัดอย่างมีประสิทธิภาพ ท่านได้วางระบบการจัดการทรัพย์สินของวัดอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส โดยจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดอย่างเป็นระบบ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารทรัพย์สินของวัด และมีการจัดทำรายงานการเงินและเปิดเผยต่อสาธารณะเป็นประจำ

5. ด้านการต่างประเทศ

พระยอดแก้วมหาสังฆสุตธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหาดอน ดำรงบุญ) ได้แสดงบทบาทอันโดดเด่นในฐานะผู้นำคณะสงฆ์ลาวในเวทีระหว่างประเทศ โดยมีบทบาทโดดเด่นใน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1) การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ ท่านได้เดินทางไปเยือนประเทศต่าง ๆ ในฐานะผู้นำคณะสงฆ์ลาว เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศนั้น ๆ โดยเฉพาะในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ไทย เวียดนาม กัมพูชา และเมียนมา รวมถึงประเทศอินเดีย

2) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาวในต่างประเทศ ท่านได้ใช้โอกาสในการเดินทางไปต่างประเทศเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาวให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา ท่านได้ส่งเสริมการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาวในต่างประเทศ

3) การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านพระพุทธศาสนา ท่านให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านพระพุทธศาสนากับนานาชาติประเทศ ท่านได้ส่งเสริมให้มีการ

แลกเปลี่ยนพระธรรมทูตระหว่างประเทศลาวกับประเทศต่าง ๆ และเข้าร่วมการประชุมสัมมนาทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาระดับนานาชาติ

4) การระดมทุนและความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ท่านมีความสามารถในการระดมทุนและความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศลาว ท่านได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรพระพุทธศาสนาและองค์กรการกุศลในต่างประเทศ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 ด้านการปกครองสงฆ์

บทบาทด้านการปกครองสงฆ์ของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระดุษฎี เขมธมโม (แก้วนอริน) (2563) เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระอาจารย์ใหญ่ ดร. พระมหาพอง สماعيلในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ในประเด็นการปกครองสงฆ์โดยยึดหลักพระธรรมวินัยและธรรมเนียมสงฆ์ลาวเป็นเครื่องมือในการปกครอง โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้บูรณาการระหว่างพระธรรมวินัยกับธรรมเนียมสงฆ์ลาว ซึ่งสอดคล้องกับที่พระมหาพองได้จัดระเบียบการปกครองโดยยึดหลักพระธรรมวินัยและธรรมเนียมสงฆ์ลาว สอดคล้องกับงานวิจัยของอุณหล้า บุปผาวงค์ (2561) เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษาบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช” ในประเด็นการปกครองคณะสงฆ์อย่างเป็นระบบ และมีการกระจายอำนาจตามลำดับชั้น ซึ่งพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ปรับปรุงโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ให้มีความชัดเจนตามลำดับชั้น ตั้งแต่ระดับศูนย์กลาง ระดับแขวง ระดับเมือง และระดับวัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิจิตร วีรวาทโน (แผ่นผา) (2553) เรื่อง “บทบาทของพระธรรมธัชมนี (แสง ชุตินธโร) ที่มีต่อการพัฒนาสังคม” ในประเด็นการเป็นผู้นำที่เป็นแบบฉบับที่ดีและเป็นที่ศรัทธาของผู้ตาม โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ใช้หลักพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 ในการปกครอง ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์

5.2.2 ด้านการศึกษาสงฆ์

บทบาทด้านการศึกษาสงฆ์ของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระดุษฎี เขมธมโม (แก้วนอริน) (2563) ในประเด็นการปฏิรูประบบการศึกษาสงฆ์และการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ซึ่งพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ริเริ่มการปฏิรูประบบการศึกษาของคณะสงฆ์ลาวให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับบทบาทของพระมหาพองที่จัดระบบหลักสูตรสามัญการศึกษาสงฆ์ตอนต้น-ตอน

ปลายและสายปรียัติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธีรวัฒน์ ญาณธีโร (หมายคอย) (2561) เรื่อง “สังฆพัฒนา การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งของพระสงฆ์พัฒนาจังหวัดลำปาง” ในประเด็นการพัฒนาการศึกษาทั้งด้านพระปรียัติธรรมและการศึกษาสายสามัญ โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้บูรณาการระหว่างการศึกษาพระปรียัติธรรม แผนกธรรม-บาลี กับการศึกษาสายสามัญ รวมทั้งเพิ่มเติมวิชาที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานแนวคิดของชายสมุทร จำปาอุทุม (2564) ในประเด็นวัดเป็นศูนย์กลางแหล่งวิชาความรู้และเป็นสถาบันหล่อหลอมขัดเกลา สร้างทรัพยากรมนุษย์ให้แก่ชาติ ซึ่งพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรที่มีความสามารถได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

5.2.3 ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน

บทบาทด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระดุษฎี เขมธมโม (แก้วนอริน) (2563) ในประเด็นการอบรมสั่งสอนมุ่งเน้นด้านคันถธุระและวิปัสสนาธุระ โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเป็นอย่างยิ่ง มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และพัฒนาหลักสูตรการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่เหมาะสมกับบุคคลทุกเพศทุกวัย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดวิสุทธิ วิสุทธาจาโร (ทองสะสม) (2552) เรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการคณะธรรมยุตที่มีต่อการบริหารวัดในจังหวัดเลย” ในประเด็นการใช้สื่อในการเผยแผ่ธรรมะ โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ริเริ่มการจัดทำรายการธรรมะทางวิทยุและโทรทัศน์ การผลิตสื่อธรรมะในรูปแบบซีดี ดีวีดี และการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และสอดคล้องกับแนวคิดของสุชาติ หงษา (2549) ในประเด็นการตื่นตัวปรับปรุงฟื้นฟูกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้มีบทบาทแก่สังคมมากขึ้น โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) มีการประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน และการสร้างเครือข่ายพระนักเผยแผ่

5.2.4 ด้านสาธารณูปการ

บทบาทด้านสาธารณูปการของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระดุษฎี เขมธมโม (แก้วนอริน) (2563) ในประเด็นการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ริเริ่มโครงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามทั่วประเทศ โดยเฉพาะวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สอดคล้องกับบทบาทของพระมหาผ่องที่ได้สร้างโรงเรียนสงฆ์ วิทยาลัยสงฆ์ กุฎี วิหาร สิม (อุโบสถ) บูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์ พุทธา จิตเมโธ (การไสย) (2552) เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณี

พระเทพวชิรญาณ (ธงชัย สุวณฺณสิริ)” ในประเด็นการสร้างวัดใหม่และบูรณปฏิสังขรณ์วัดที่ถูกปล่อยทิ้งร้าง ซึ่งพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้นำพาสร้างวัดใหม่และบูรณปฏิสังขรณ์วัดเก่าหลายแห่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระชัยวัฒน์ อุตตมसार (ทองพริก) (2556) เรื่อง “บทบาทด้านการพัฒนาสังคมของพระครูกาชาด (เฉียม กิตติสารโรว์) วัดหน้าพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช” ในประเด็นการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้พัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อประโยชน์ของชุมชน เช่น สร้างโรงเรียน น้ำประปา ถนน และตึกพยาบาลสงฆ์

5.2.5 ด้านการต่างประเทศ

บทบาทด้านการต่างประเทศของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระดุษฎี เขมธมโม (แก้วนริน) (2563) ในประเด็นการเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศ โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้เดินทางไปเยือนประเทศต่าง ๆ ในฐานะผู้นำคณะสงฆ์ลาว เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศนั้น ๆ สอดคล้องกับบทบาทของพระมหาพ่วงที่เดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจเผยแผ่พระธรรมคำสอนในต่างประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธีรวัฒน์ ญาณธีโร (หมายคอย) (2561) ในประเด็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับนานาชาติ โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสอดคล้องกับแนวคิดของมหาบุญทวี วิไลจักร (2561) ในประเด็นการเป็นตัวแทนคณะสงฆ์ลาวในเวทีระหว่างประเทศ โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้เข้าร่วมงานเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลกในหลายประเทศ และเข้าร่วมการประชุมระดับนานาชาติต่าง ๆ ซึ่งช่วยยกระดับบทบาทของคณะสงฆ์ลาวในเวทีระหว่างประเทศ

โดยสรุป บทบาทตามธรรมนูญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ทั้ง 5 ด้าน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายประเด็น แสดงให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาคณะสงฆ์และสังคมที่มีลักษณะร่วมกันของพระมหาเถระในพระพุทธศาสนา โดยมีการประยุกต์ใช้หลักพระธรรมวินัยและหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่เข้าด้วยกัน เพื่อการพัฒนาพระพุทธศาสนาและสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยศึกษาบทบาทตามธรรมนูญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์ตมมหาสังฆปาโมกข์ (มทางอน ดำรงบุญ) ผู้วิจัยยังพบว่ามีหลายประเด็นที่น่าสนใจเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเพื่อการท้าววิจัย โดยมีประเด็นหลัก ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. พัฒนาระบบการปกครองและการศึกษาของคณะสงฆ์ ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นผ่านการกระจายอำนาจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ พร้อมทั้งยกระดับการศึกษาของคณะสงฆ์ให้ทันสมัย สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน โดยผสมผสานการศึกษาพระปริยัติธรรมกับสายสามัญ และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน

2. ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้หลากหลายและเข้าถึงทุกกลุ่ม พัฒนารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความหลากหลาย ทันสมัย และสามารถเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะเยาวชน โดยเน้นการใช้สื่อเทคโนโลยีและการประยุกต์หลักธรรมให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน

3. อนุรักษ์ศาสนสมบัติและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ จัดทำแผนแม่บทเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาศาสนสมบัติ โดยเฉพาะวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ควบคุมไปกับการจัดการทรัพย์สินของวัดอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส และส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรพระพุทธศาสนาในต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทและความท้าทายของคณะสงฆ์ในภูมิภาคท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี

2. การพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์และการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมร่วมสมัย

3. แนวทางการอนุรักษ์มรดกธรรมและการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ

บรรณานุกรม

ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. เล่มที่ 4, 10, 11, 24, 25. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

หนังสือทั่วไป

กรมการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป.

ลาว. (2021). *กองประชุมสรุปงาน 5 ปีของกรมการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานศูนย์กลาง 2016-2020*. นครหลวงเวียงจันทน์: กรมการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว.

กรมการศึกษาระดับสูงศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน

ลาว. (2563). *ดำรงไว้ด้วยการศึกษาสูง*. นครหลวงเวียงจันทน์: ห้องการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.

กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม. (2545). *ผู้นำพาสถาปนาอาณาจักรล้านช้างเอกภาพพระยาฟ้าจุ่ม*

แหล่งหลักฐาน ครบรอบ 650 ปี. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งรัฐ.

คณาจารย์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา. (2541). *สังคมวิทยาและมนุษยวิทยาเบื้องต้น*.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2551). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: นวสาส์น

การพิมพ์.

คำตัน เทพบัวลี. (2550). *พุทธศาสนากับสังคมลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์: ช้างคู่การพิมพ์.

คำพา สีดาวงศ์. (2548). *พจนานุกรม ฉบับสมุห์มหาบัณฑิต*. Sidavong Public Sher: สหรัฐอเมริกา.

คุณ โทจันทร์. (2525). *บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนา*. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (2545). *สังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

ชายสมุทร จำปาอุทุม. (2564). *ความเป็นมาของการบริหารงานคณะสงฆ์ลาว*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นคร
หลวงเวียงจันทน์: บริษัทपालคำจำปา จำกัดผู้เดียว.

ทองคำ อ่อนมะนิสอน. (2551). *พจนานุกรม ภาษาลาว*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครหลวงเวียงจันทน์: โรง
พิมพ์แพนนี่ แอดเวอไทซิง.

ทัศนีย์ ทองสว่าง. (2549). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ประยงค์ แสนบุราณ. (2557). *พระพุทธศาสนาเถรวาท*. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น: หจก.โรงพิมพ์คลัง
น่านวิทยา.

พระดำรง พ. ธรรมมิกมณี. (2553). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทยลาว*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์สุภาพใจ.

_____. (2562). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทยลาว*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครหลวงเวียงจันทน์: ห้องการ
บริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2557). *ตามทางพุทธกิจ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร:
สยามปริทัศน์.

_____. (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
บริษัทสหธรรมิก จำกัด.

พระมหาณรงค์ จิตตโสภณ. (2535). *ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุโขทัย
ธรรมาธิราช.

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, ดร. (2555). *พระพุทธศาสนาในลาว*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรง
พิมพ์เมื่อดทรายพรินติ้ง.

พระมหาสุภา อุฑโท. (2542). *พระสงฆ์ไทยใน 2 ทศวรรษหน้า*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.

พระยอดคำภีระระเกสี (ดร. ดำรง พิมพ์จักร) และคณะ. (2563). *ประวัติชีวิต หลักธรรม และผลงาน
องค์พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดี (มหาดอน ดำรงบุญมหาเถระเจ้า) รัตนมหา*

สังฆปาโมกข์. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครหลวงเวียงจันทน์: หอการบริหารงานศูนย์กลาง องค์การ
พุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว.

พระราชธรรมนิเทศ (ระแบบ รัฐญาโณ). (2542). *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา*. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระอาจารย์ใหญ่ สมบูรณ์ สิริปัญญา และคณะ. (2554). *ชีวิต ผลงาน หลักธรรม ญาท่านใหญ่มหา
จน ดำรงบุญ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. สะหวันนะเขต: ทำเมืองการพิมพ์.

พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล และคณะ. (2547). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

พุทธทาสภิกขุ. (2544). *คู่มือมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ธรรมทานมูลนิธิและธรรมสภา.

ไพฑูรย์ มีกุล และคณะ. (2545). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภิญโญ สาร. (2533). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

มหาบุญทวี วิไลจักร, ดร. (2561). *พระพุทธศาสนาล้านช้างตอนปลาย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครหลวง
เวียงจันทน์: โรงพิมพ์ลาวยูนิพริ้นจำกัด.

มหาสิลา วีระวงส์. (2544). *ประวัติศาสตร์ลาวแต่โบราณถึง 1946*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครหลวง
เวียงจันทน์: โรงพิมพ์นันทาตุลาต.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ. (2542). *สังคมวิทยาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: บริษัทนาเพรสเอนด์กราฟฟิค
จำกัด.

วินัย วีระพัฒนานนท์. (2538). *สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2559). *ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2547). *ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษร
พัฒนาพานิชย์.

สถาบันวิทยาศาสตร์สังคมแห่งชาติ. (2562). *อาณาจักรลาวล้านช้างในระยะปี ค.ศ. 1695-1893*.

พิมพ์ครั้งที่ 1. นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งรัฐ.

_____. (2562). *บทบาทพระพุทธศาสนาต่อสังคมลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์สินชัย.

สนธยา พลศรี. (2545). *หลักสังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2562). *พุทธธรรม ฉบับเดิม*. พิมพ์ครั้งที่ 38. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์.

สมพงษ์ เกษมสิน. (2556). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สมพงษ์ ดุลยอนุกิจ. (2549). *สังคมศาสตร์กับการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2536). *พุทธสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.

_____. (2547). *ทฤษฎีสังคมวิทยาเนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาติ หงษา. (2549). *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาจากอดีตสู่ปัจจุบัน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา และสถาบันบันลือธรรม.

สุนทร อาจนียม. (ม.ป.ป). *ED 1006 การศึกษาวิถีพุทธ*. ขอนแก่น: หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

สุพัตรา สุภาพ. (2542). *สังคมวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สุพิทวง ธรรมพันธา. (2540). *มนุษย์กับสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ดี.ดี.บุ๊คสโตร์.

สุวิไล เรียงวัฒนสุข. (2535). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

แสง รัตนมงคลมาศ. (2545). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: เพชรสยามการพิมพ์.

ห้องการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว. (2562). *คำแนะนำว่าด้วยการจัดตั้งปฏิบัติธรรมนุญสงฆ์ลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์: ห้องการบริหารงาน องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว.

_____. (2565). *ธรรมนูญสงฆ์ลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์: หอการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว.

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว. (2547). *ธรรมนูญปกครองสงฆ์ลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์: องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว.

อำไพ หมิ่นสิทธิ์. (2553). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพฯ: ทริบเพิล เอ็ดดูเคชั่น.

อุทัย หิรัญโต. (2519). *สังคมวิทยาประยุกต์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

พระครูสังฆรักษ์พุทธร ฐิตเมโธ (การไสย). (2552). *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณีพระเทพวรสิทธาจารย์ (ธงชัย สุวณฺณสิริ)*. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระชัยวัฒน์ อุตตมसार (ทองพริก). (2556). *บทบาทการพัฒนาสังคมของพระครูกาชาด (เจียม กิตติสาร)*. วัดหน้าพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระดุษฎี เขมธมโม (แก้วนอริน). (2563). *ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระอาจารย์ใหญ่ ดร. พระมหาผ่อง สماعيلในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระปลัดวิสุทธิ์ วิสุทธาจาโร (ทองสะสม). (2552). *บทบาทของพระสังฆาธิการคณะธรรมยุตที่มีต่อการบริหารวัดในจังหวัดเลย*. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระมหาธีรวัฒน์ ญาณธโร (หมายคอย). (2561). *สังฆพัฒนา การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาจังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาพนมนคร มีราคา. (2549). *การดำรงสมณเพศของสามเณรโรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระมหารังสรรค์ วีรวุฒโน (แผ่นผา). (2553). *บทบาทของพระธรรมธัชมนี (แสงขุนธโร) ที่มีต่อการพัฒนาสังคม*. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสังคมวิทยา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.

อ่อนหล้า บุปผางค์. (2561). *ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษาบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.

วารสาร/เอกสารอื่นที่ไม่ได้ตีพิมพ์ (อัดสำเนา)

จดหมายข่าวชาวพุทธ. (2553). ปีที่ 2 ฉบับที่ 05.

รวมบทความประชุมวิชาการทางพระพุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ 7 เนื่องในวันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของโลก 23-25 พฤษภาคม 2553 ประเทศไทย. (2553). *พุทธศาสนากับการฟื้นตัวจากวิกฤติการณ์โลก*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.

ห้องการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว. (2022). *บทสรุปการเคลื่อนไหวการทำงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ประจำปี 2022*. นครหลวงเวียงจันทน์: ห้องการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว.

ภาษาอังกฤษ

David, K. (1962). *Human Relation at work*. New York: McGraw-Hill Book Company.

Cohen and Orbuch. (1990). *Introduction to sociology*. Singapore: McGraw-Hill Book.

Sarbin, T. R. (1975). *Role theory handbook of Psychology*. New York: Addison Wesley Publishing Company.

Broom, Leonard, Selnick, Philip. (1977). *Sociology*. New York : Harper & Row.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ	พระสันติ สนธิธมโม (จุมสะหวัด)
วัน เดือน ปี เกิด	วันที่ 4 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2532
สถานที่เกิด	บ้านนาแล้ง เมืองบ่อแต่น แขวงไชยบุรี สปป. ลาว
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2543 ชั้นประถมจากโรงเรียนบ้านนาแล้ง เมืองบ่อแต่น แขวง ไชยบุรี สปป. ลาว พ.ศ. 2549 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสงฆ์ เมืองแก่นท้าว แขวงไชยบุรี สปป. ลาว พ.ศ. 2552 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โสกป่าหลวง เมืองศรีสัตตนาคนครหลวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว พ.ศ. 2555 อนุปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยเศรษฐกิจไชยพัฒนา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พ.ศ. 2557 ปริญญาตรีศิลปศาสตร สาขาสังคมวิทยาและพัฒนา สังคม คณะวิทยาศาสตร์สังคม มหาวิทยาลัยแห่งชาติ สปป. ลาว พ.ศ. 2568 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม) สาขาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัย มหาภูมิราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2568 วิทยานิพนธ์เรื่อง วิจัยเชิงคุณภาพ เรื่อง การพัฒนาศาสนาและวัฒนธรรม ของชุมชนชาวลาวเวียงจันทน์ สปป. ลาว
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดนาโศกยาราม เมืองไชยเซษฐา นครหลวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว
ผลงานตีพิมพ์	-
รางวัลที่ได้รับ	-